

Et kritisk diskursstudie af statsministerduellen 2019

Speciale udarbejdet af;
Magnus Koch Jakobsen (20147207)
Aalborg Universitet
Antal tegn: 179.888
Antal sider: 74,95

Abstract

During the 2019 election campaign the two primeminister candidates Lars Løkke Rasmussen and Mette Frederiksen met in three duels where they discussed various political issues. This thesis is based on two of these duels which have been transcribed. The specific aim is to identify whether the two candidates use different discourses as well as their gender is represented in their language and whether particular discourses influence voters' tendency to support Lars Løkke Rasmussen and Mette Frederiksen political projects. This has been done by using Norman Fairclough's theory and method Critical Discourse Analysis, as well as Poul Chilton and Christina Schäffner's political discourse, and Judith Butler and Robin Lakoff's approach to gender discourse.

The primary analysis shows that Mette Frederiksen uses pronouns to separate herself from Lars Løkke Rasmussen. She tries to create solidarity in society by using words like us, we and ours. Furthermore, she uses pronouns to give voters the power to make a free choice of whom they want as prime minister. At the same time, she uses the pronouns to make distance from the Cabinet in office. Lars Løkke Rasmussen uses pronouns to highlight his personal attitudes and thoughts. At the same time, he uses them to take personal responsibility for the policy the government has perused. His use of pronouns is also directed at Mette Frederiksen's supporting parties and tries to underline the consequences it will have for Denmark if she becomes Prime minister.

In gender discourse it can be concluded that Mette Frederiksen does not use any of the adjectives which is reserved for women. Both candidates use the neutral adjectives, but Lars Løkke Rasmussen tends to use these more. Further, the analysis produces that Mette Frederiksen uses adjectives which have a negative connotation compared to Lars Løkke Rasmussen who uses a positive discourse. They also differ in their vocabulary where Lars Løkke Rasmussen uses expressions which draw attention to the voters and emphasizes his attitude to his opponent's policy. Mette Frederiksen uses expressions that make her appear humble and sensitive to the voters. Examples from the duels examples show that the power structures between the gender in the language are not as prominent as the theory assumes. There are several examples of Mette Frederiksen interrupting Lars Løkke Rasmussen, which indicate a more equal power relationship between men and women. In addition, Lars Løkke Rasmussen gives power to his opponent through his communication asking for permission to speak.

Within political discourse several cases of misrepresentation towards voters have been found. This is evident by the fact that the information provided is deficient in the needs of the voters. Both candidates use linguistic evasions and denials. There have also been found many examples of Lars Løkke Rasmussen and Mette Frederiksen communicating through a compelled discourse setting a specific agenda. In the duels they try to choose subject and place themselves and the opponent in specific situations where the focus is on highlighting the opponent negatively. Both candidates communicate what they think the voters want. Further their ideological principles emerge through their discourses. They use their discourse to legitimize their own politics and person. General both candidates' discourse intent to delegitimize the opponent, which they try to present negatively. This is done by criticizing the opponent's policy and person.

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Problemstilling	4
<i>Problemformulering</i>	<i>8</i>
<i>Samfundsvidenskabelig relevans</i>	<i>8</i>
<i>Afgræsning</i>	<i>9</i>
Empiri	9
Metode/Teori	11
<i>Kritisk diskursanalyse</i>	<i>11</i>
Analyseramme	12
Den tredimensionelle diskursmodel	14
Intertekstualitet	16
Teori	17
<i>Politisk diskurs</i>	<i>17</i>
Tvang og modstand	17
Legitimation og delegitimation	18
Repræsentation og misrepræsentation	18
Lingvistiske niveauer	19
<i>Kønsdiskurs</i>	<i>20</i>
Leksikal og syntaktiske forskelle	21
<i>Framing</i>	<i>24</i>
Videnskabsteori	25
Kritisk realisme	25
Reliabilitet og validitet	28
Reliabilitet	28
Validitet	28
Analysen fremgangsmåde	29
Analyse	29
<i>Pronominer</i>	<i>29</i>
Første duel	30
SV-regering	30
Besparelser	33
Tredje duel	35
SV-regering	35
Besparelser	37
Opsummering	39
<i>Intertekstualitet</i>	<i>40</i>
<i>Politisk diskurs</i>	<i>42</i>
Første duel	42

Pension	42
Den grønne dagsorden.....	45
Udlændingepolitik	51
Tredje duel	55
Pension	55
Den grønne dagsorden.....	61
Udlændingepolitik	66
Opsummering	68
<i>Kønsdiskurs</i>	68
Første duel	69
Tredje duel	72
<i>Social praksis</i>	75
Diskussion	87
Kritisk refleksion over analysen.....	90
Konklusion	92
Litteraturliste	95

Indledning

D. 17. maj 2019 bad Statsminister Lars Løkke Rasmussen helt ekstraordinært om ordet i folketingssalen. Det mange politikere og eksperter havde ventet længe på skete, der blev udskrevet folketingsvalg. I valgkampen var der flere partilederdebatte, hvor samtlige partier var repræsenteret for at diskutere forskellige problemstillinger. Selvom der var flere partiledere, som havde givet deres kandidatur som statsminister, så var det traditionen tro repræsentanterne fra Venstre, Lars Løkke Rasmussen (Rasmussen) og Socialdemokratiet, Mette Frederiksen (Frederiksen), som deltog i det, der blev kaldt for statsministerduellen. I løbet af valgkampen var der tre dueller mellem Rasmussen og Frederiksen, som blev arrangeret af DR, TV2 og JyskeVestkysten.

Diskurs er en fundamental faktor i alt form for kommunikation og det er en nødvendighed for at forstå og anvende sproget. Derfor sætter specialet fokus på Rasmussen og Frederiksens anvendelse af diskurs. Der tages udgangspunkt i to ud af de tre statsministerdueller som empiri, hvor der som metode og teori anvendes en gren til diskursanalyse, nemlig kritisk diskursanalyse (KDA). Sproget bliver sat i en social kontekst, og reflekterer og konstruerer den sociale verden. KDA indeholder en tredimensionel model, som er lingvistisk analyse, diskursiv praksis og social praksis. I den lingvistiske analyse vil der være fokus på anvendelsen af pronominer, hvor i den diskursive praksis fokuseres på, hvordan politisk samt kønsdiskurs fremstilles. Kønsdiskurs tager udgangspunkt i, om køn spiller en rolle i deres måde at kommunikere på. I den sociale praksis anvendes en befolkningsundersøgelse, vælgervandringer, vælgernes politiske dagsorden, troværdighed og valgresultater.

Problemstilling

Valgkampagner har altid været et centralt element i politisk kommunikation, og på mange måder er valget politikernes store test, hvor den individuelle gevinst for en vellykket valgkampagne er en plads i Folketinget¹. Over tid har kampagnerne og de dertil tilhørende metoder forandret sig. Tidligere var valgkampagner forankret på et lokalt niveau, hvor lokale partiforeninger organiserede kampagnerne, som blandt andet indeholdt elementer som husbesøg, møder, brug af plakater og pjecer. De lokale partiforeninger har med tiden mistet deres status som organisator af kampagnerne, hvor det nu er tale om en centralisering. Al koordinering har bevæget sig fra det lokale niveau til det centrale niveau. Samtidigt er der sket en professionalisering af kampagnearbejdet, hvor brugen af meningsmålinger, marketing og strategisk påvirkning af nyhedsmedierne spiller en rolle. Mængden af professionelle rådgivere, der er tilknyttet partierne, er voksende².

Tidligere kommunikationsrådgiver for Socialdemokratiet, Søren Lippert, beskriver fire elementer, som i nyere tid har forandret politisk kommunikation. For det første betragtes kommunikation som et strategisk projekt, for det andet bliver politik information formidlet som historier, hvor hensigten er at gøre nemmere for vælgerne at forstå relevansen og konsekvenser for et politisk tiltag eller spørgsmål. For det tredje er mødet mellem politikere og vælgere blevet et mere centralt element, her er den teknologiske udvikling med massemedierne blevet et vigtigt redskab for at række ud til vælgerne. Det fjerde element er kampagneudvikling, hvor der i nyere tid er kommet et større fokus på permanente kampagner. Valgkampagner er ikke længere et fænomen, som kun bliver realiseret op til et valg, de er permanente³.

Valgkampagnerne er rettet mod at få flest vælgere til at stemme på det respektive parti og herunder vigtige elementer som vælgernes partiloyalitet og vælgervandringer. I Danmark er det kun omkring 3-4% af vælgerne, som er medlem af et politisk parti⁴. Det mest centrale område for en valgstrategi er, hvem der tales til og sikre sig sine stemmer fra. En valgstrategi vil derfor forsøge at fastholde partiets kernevælgere, opnå stemmer fra vælgere fra andre partier, og sikre sig stemmer fra

¹ Rasmussen, 2018 s.89

² Ibid s.90

³ Ibid s.90

⁴ Ibid s.95

tvivlsomme vælgere⁵. Overordnet omtales vælgerne i tre grupper; kernevælgere, forandringsvælgere og svingvælgere. Svingvælgerne er en vælgergruppe, der historisk har udviklet sig til at blive en markant størrelse. Hvor der i 1980'erne var omkring 20% af vælgerne, der stemte på et andet parti end ved sidste valg, er tallet fra Folketingsvalget 2015 41%⁶. Partierne er interesseret i at lave kampagner, som på forskellige tidspunkter rammer de tre vælgergrupper. Svingvælgerne er den vælgergruppe, der op mod valgdagen har den højeste prioritet.

Udover disse strategiske overvejelser om målgrupperne så anvender partierne en række redskaber, som skal være medvirkende til at kommunikere så præcist som muligt til den specifikke målgruppe. Dette kan blandt andet være en systematisk indsamling af information om vælgerne, hvor der er fokus på, hvilken uddannelse og indkomst partiets vælgere har. For at få de potentielle vælgere til at stemme på et bestemt parti, laves der opinionsundersøgelser, hvor en repræsentativ gruppe bliver spurgt om politiske præferencer og holdninger. Partierne kan bruge disse informationer til at vurdere, hvorfra potentielle nye vælgere kan komme fra, og hvilke vælgere de risikerer at tabe ved den førte politik⁷.

Tirsdag d. 7. maj 2019 gik statsminister Lars Løkke Rasmussen på talerstolen i Folketinget og udskrev folketingsvalg til afholdelse på Grundlovsdag d. 5. juni 2019⁸. I forbindelse med udskrivelsen af folketingsvalget udtalte Lars Løkke Rasmussen;

*Jeg ønsker at bruge hele min vilje, mine kompetencer og min erfaring til fortsat at lede Danmark.
Og jeg beder danskerne om genvalg ved folketingsvalget som afholdes 5. juni⁹.*

Med afholdelsen af folketingsvalget d. 5. juni blev det også en historisk lang valgkamp. Ikke siden 1975 har der været en valgkamp på 29 dage. Valgudskrivelsen kom på et tidspunkt, hvor den samlede blå blok var bagud i meningsmålingerne de stod således til at få 41,9% af stemmerne uden stemmerne fra partierne Klaus Riskær Pedersen og Kristendemokraterne, som ellers pegede på Lars Løkke

⁵ Ibid s.98

⁶ Ibid s.100

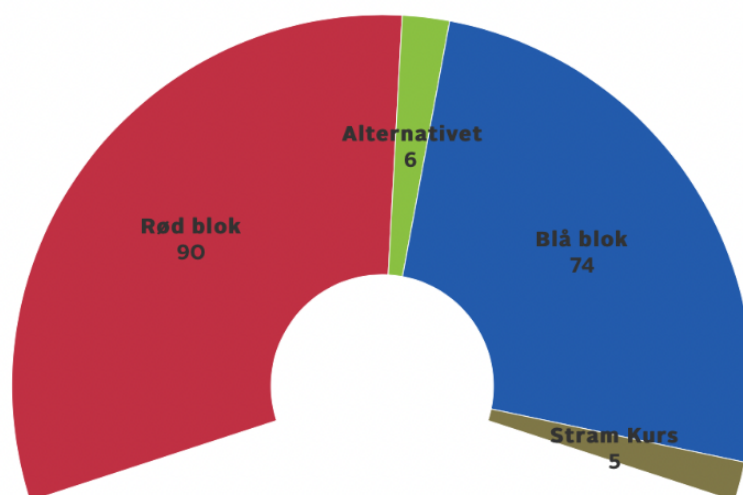
⁷ Ibid s.101-103

⁸ Nielsen, 2019

⁹ Ibid

Rasmussen som Statsminister¹⁰. I en meningsmåling af det vægtede gennemsnit af en række meningsmålingsinstitutter var mandatfordeling ved folketingsvalgets udskrivelse således:

Figur 1: *Mandatfordeling i ny måling*¹¹

Folketingsvalget var på mange måder et historisk valg, ikke siden 1990 havde der været så mange partier på stemmesedlen som i 2019, hvor hele 13 partier var blevet opstillingsparate¹². Yderligere var det også et folketingsvalg, som ikke kun havde Frederiksen og Rasmussen som statsministerkandidater, også Enhedslistens Pernille Skipper, Alternativets Uffe Elbæk og Stram Kurs' Rasmus Paludan meldte sig som Danmarks kommende statsminister¹³. Dertil havde mange af partierne både i rød- og blå blok ultimative krav til den kommende statsminister.

Som tidligere skrevet er antallet af danskere, som i løbet af valgkampen beslutter sig for, hvor de skal sættes deres kryds stigende. Samtidig er antallet af danskere, som allerede inden valget har besluttet sig for, hvilket parti de vil stemme på, faldende.

¹⁰ Ibid

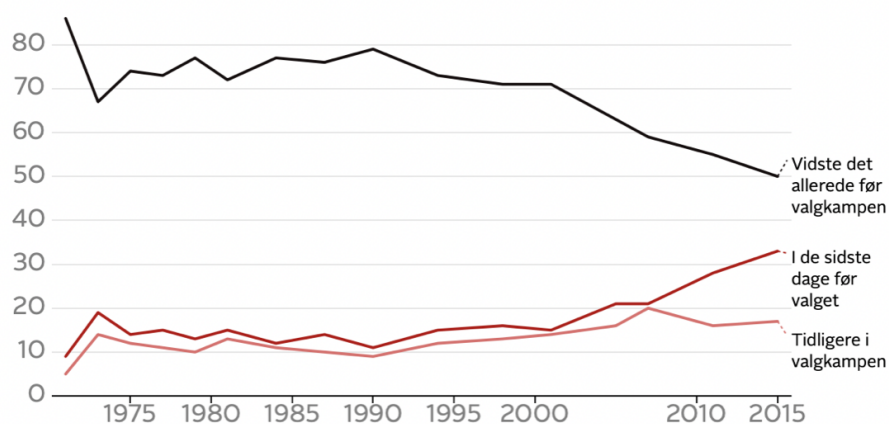
¹¹ Ibid

¹² Festersen, 2019

¹³ Nielsen, 2019

Figur 2: "Hvornår besluttede du at stemme som du gjorde?"¹⁴

Spørgsmål stillet ved alle folketingsvalg 1971-2015. Tal i procent.

Grafik: Hans Redder • Kilde: Det danske valgprojekt, 2016

Den valgte kampagne i valgkampen er derfor blevet mere afgørende for, hvilket parti vælgerne stemmer på. Ved valget i 2011 var der 7,7% af vælgerne, der flyttede sin stemme fra et parti til et andet. Det er dog væsentligt at pointere, at de fleste vælgervandringer sker inden for enten rød- eller blå blok¹⁵.

Figur 3: Vælgervandringer i valgkampe¹⁶

Nærmeste måling tre uger før valget sammenholdt med valgresultatet.

Grafik: Hans Redder • Kilde: Kasper Møller Hansen

¹⁴ Redder, 2019

¹⁵ Ibid

¹⁶ Ibid

Til folketingsvalget 2019 var der traditionen tro flere partilederdebatter, hvor alle partilederne var samlet for at diskutere deres politik på udvalgte områder. Udover partilederdebatterne var der også i løbet af valgkampen tre statsministerdueller mellem Venstres Rasmussen og Socialdemokratiets Frederiksen. De tre dueller blev administreret af henholdsvis TV2, DR1 og JyskeVestkysten. Politikerne kommunikerer til tre forskellige vælgergrupper; kernevælgerne, forandringsvælgerne og svingvælgerne, men hvilke diskurser anvender Rasmussen og Frederiksen i statsministerduellerne for at overbevise vælgerne om at deres politiske retning er den rette for Danmark? Per Durst-Andersen udtrykker, at en af de mest oversete elementer i verden er sproget, selvom mennesker bruger det konstant og ikke ville kunne operere uden¹⁷. I sproget findes forskellige diskurser som er vigtige faktorer i kommunikationen og er nødvendige for at forstå sproget og dets anvendelse. En bestemt diskurs er determineret af afsender og modtager og den kommunikative begivenhed, som den findes i. Kendskabet til, hvordan man gennem diskurs kan påvirke andre mennesker, er et magtfuldt værktøj, hvilket skyldes, at sociale relationer er indlejret i de diskursive mønstre. Men disse mønstre kan dog også påvirkes af sociale relationer. Derfor kan en velkonstrueret diskurs bruges til at dominere modtagerne. I en politisk verden er diskurs et vigtigt redskab, da ord er midlet til at kommunikere visioner og ideologier og ultimativt få folk til at handle på baggrund af disse.

Problemformulering

Under valgkampen 2019 mødtes de to spidskandidater Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen i flere dueller, hvor de hver især præsenterede deres politiske projekt. Ud fra dette er det interessant at undersøge om de to kandidater anvender forskellige diskurser samt om deres køn er repræsenteret i deres sprog? Derudover undersøges det, om anvendelsen af bestemte diskurser har indflydelse på vælgernes tilbøjelighed til at støtte deres politiske projekter?

Samfundsvidenskabelig relevans

Relevansen for indeværende speciale skal findes i, hvordan statsministerkandidaterne anvender forskellige diskurser til at fremlægge deres politiske projekt overfor vælgerne. Da valgkampen strækker sig over flere uger, er det interessant at undersøge om, hvorvidt statsministerkandidaters sprog ændrer sig. Dette skal også ses i forlængelse af, at nogle vælgere først bestemmer sig i de sidste

¹⁷ Andersen, 2011 s.11

dage af valgkampen. Yderligere er det essentielt at betragte, hvor mange strategiske overvejelser partierne gør sig om vælgeradfærd, og derigennem hvor stor betydning de emner, som vælgerne mener, er de vigtigste, har for Rasmussen og Frederikssens kommunikation.

Afgræsning

Specialet afgrænser sig til kun at fokusere på statsministerduellen mellem Rasmussen og Frederiksen, selvom flere partiledere havde meldt deres kandidatur til statsministerposten. Derudover vil specialet ikke inddrage de partilederdueller, som fandt sted i valgkampen. Denne afgrænsning er sket med henblik på at have et dybere indblik mellem de to mest oplagte kandidater til at blive statsminister. Yderligere kunne det have været relevant at inddrage andet empirisk materiale såsom pressemeddelelser. Men specialet vil have fokus på de to af de tre statsministerdueller, da de udover at præsentere kandidaternes politiske budskaber også viser, hvordan de forholder sig til hinanden og bruger opponentens svagheder til at styrke sine egne politiske budskaber.

Empiri

I dette afsnit vil den valgte empiri blive præsenteret. Yderligere vil der forekomme overvejelser om selve transskriberingen af empirien.

Specialet tager som tidligere skrevet udgangspunkt i statsministerduellen mellem Rasmussen og Frederiksen fra henholdsvis Venstre og Socialdemokratiet. Under valgkampen mødtes de tre gange i en direkte duel. I indeværende speciale fokuseres der på den første og tredje duel mellem og Frederiksen. Dette valg er taget ud fra, at sandsynligheden for, at deres diskurs kan have ændret sig over en længere periode, er større. Duellerne er valgt som det empiriske materialet til specialet, da det overordnet er kampen om at få lov til at lede Danmark som statsminister, der er interessant, og hvordan de bruger sproget til at kommunikere ud til potentielle vælgere i debatterne. Alle debatterne har den samme opbygning, hvor Rasmussen og Frederiksen debatterer sammen med en ordstyrer. Yderligere har debatterne publikum, hvor der er mulighed for at stille spørgsmål til de to kandidater.

Den første debat fandt sted d. 19. maj 2019 i Højlandsforsamlingshus og blev sendt på TV2, hvor ordstyrer var Cecilie Beck¹⁸.

¹⁸ Se bilag 1

Den tredje debat blev sendt live på DR1 d. 2. juni 2019, hvor ordstyrer var Kåre Quist. Debatten fandt sted i DR Byen¹⁹.

De to debatter er efterfølgende blevet transskriberet. Men der er dog nogle udfordringer/konsekvenser, som man skal være opmærksom på. For det første så er det talte og skrevne sprog meget, forskellige sproglige medier. Ved transskription fryses det levende og dynamiske sprog fast²⁰. Derudover er det i det mundtlige sprog ikke givet, hvor en sætning slutter. Dette skyldes, at talesprog er en strøm, hvor der ofte er ufuldendte sætninger og løbende vender tilbage til uafsluttede sætninger²¹. Dette gør det vanskeligt at vurdere, hvor punktummer og kommaer skal sættes i selve transskriptionen. Tegnsætningen i transskriptionen af duellerne er forsøgt at gøre det så let læseligt som muligt. Dertil er der taget et valg om talesprog som eksempelvis 'ku' vil blive transformeret til skriftsprog altså 'kunne'. I forlængelse af dette, så forsøger specialet så vidt muligt at lave transskriptionen så ordret som muligt, dette betyder at eksempelvis ord som 'øhm' og 'øh' vil blive nedskrevet, da disse ord har betydning til specialets teoretiske tilgang. Yderligere så er specialet opmærksomt på, at der går en vis mængde information tabt ved at gå fra det sproglige til det skrevne. Kropssprog og stemmeføring kan ikke transskriberes, og dermed går denne del tabt. Selvom disse aspekter også kan indgå i specialets teoretiske/metodiske tilgang, så er dette fravalgt for kun at fokusere på sproget. Dertil findes der også nogle sproglige fænomener, som går tabt eksempelvis ironi, som kan være uforståeligt uden for interviewinteraktionen²². I transskriberingen af debatterne er der eksempler på, at Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen bruger ironi eller forsøger at lette stemningen med en morsomhed, men de antages i specialet at være så tydelige, at de ikke går tabt.

¹⁹ Se bilag 2

²⁰ Tanggaard & Brinkmann, 2015 s.43

²¹ Ibid s.43

²² Ibid s.43

Metode/Teori

Kritisk diskursanalyse

I dette afsnit vil specialets metodiske og teoretiske baggrund blive udfoldet. I KDA bliver der opstillet en fremgangsmåde, som indeholder Norman Faircloughs tredimensionelle model, hvilket specialet vil tage udgangspunkt i.

Indenfor forskningsgrenen diskurs er der mange forskellige tilgange, selvom de stammer fra den lingvistiske tradition, har de forskellige fokusområder og mål. Ifølge Yule og Brown anvendes diskursanalyser til at; *examine(s) how humans use language to communicate and, in particular, how addressers construct linguistic messages for addressees and how addressees work on linguistic messages in order to interpret them*²³. Ifølge Paltridge har diskursanalyser ikke kun fokus på det lingvistiske, det kan også være, hvordan sproget kan relateres til sociale og kulturelle kontekster, som det anvendes i²⁴. Disse definitioner af diskursanalyser er den generelle tilgang bag alle former for diskursanalyser. Dette speciale har dog valgt KDA som tilgang til at undersøge, hvordan Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen anvender forskellige diskurser til at vise deres ideologier og målsætninger i valgkampen.

KDA blev i midten af 1990'erne en teoretisk term, hvor frontfigurerne var Norman Fairclough, Ruth Wodak, Teun van Dijk, Theo van Leeuwen og Siegfried Jäger. Det er især Norman Fairclough som af mange bliver betragtet som faderen af KDA. KDA antager, at sproget skal betragtes som en social proces og beskriver det således; *Linguistic phenomena are social in the sense that whenever people speak or listen or write or read, they do so in ways which are determined socially and have social effects*²⁵.

Udbredelsen af KDA har medført en kritik, som går på, at det er vanskeligt at afgrænse, hvad tilgangen egentlig står for. Nogle har lagt vægt på, at tilgangen er et kritisk projekt, mens andre forsøger at udvikle begreber og metoder ved at koble den sproglige næranalyse med

²³ Brown og Yule, 2003 preface

²⁴ Paltridge, 2007 s.2

²⁵ Fairclough, 2001 s.19

samfundsmæssige eller sociale problemstillinger²⁶. Kritikken er samtidig også en af styrkerne ved KDA, dette skal forstås som, at tilgangen er en relativ åben størrelse. Wodak og Meyer gør netop opmærksom på, at KDA ikke er en bestemt teori eller en afgrænset analysemetode, men skal mere betragtes som en tilgang, hvor anvendelsens muligheder er mangfoldige²⁷. KDA er således ikke en metode eller teori, som er bestemmende for, hvordan data skal generes og analyseres.

Overordnet handler KDA om at have et kritisk blik på meningsdannelser, der er til stede i brugen af sprog og tegnsystemer i alle diskurser. Ved KDA er der to centrale tankefigurer; for det første forestillingen om at sprog og andre tegnsystemer ikke kan betragtes som uskyldigt, da der er tale om magtforhold. Sprogbrug bliver derfor betragtet som ideologisk, når begreber, udtryksmåder og repræsentationer er bestemte forståelser af verden, som har et bestemt sigte²⁸. For det andet har KDA en forestilling om, at magten i meningsdannelse ikke nødvendigvis er synlig, men skal synliggøres.

I KDA betragtes sproget altid som værende socialt, dette betyder, at det reflekterer dét, som KDA kalder for den sociale verden, men samtidig er det også med til at konstruere den. Når sproget både bliver betragtet som reflekterende og konstruerende, er tankegangen, at det kan være med til at adressere sociale og politiske problemer. Yderligere er magtrelationer og ideologier reflekteret, formidlet og reproduceret gennem brugen af bestemte diskurser²⁹.

Analyseramme

Fairclough definerer KDA som værende en blanding mellem teori og metode, som skal være transdisciplinær med andre sociale teorier med det formål at flytte grænser mellem forskellige teorier og metoder. Samtidig er den åbne tilgang også medvirkende til at skabe en dybere forståelse af den sociale proces, som undersøges³⁰. Faircloughs analyseramme er lavet med udgangspunkt i Roy Bhaskars begreb forklarende kritik.

²⁶ Horsbøl, 2016 s.61

²⁷ Horsbøl, 2016 s.61

²⁸ Horsbøl, 2016 s.63

²⁹ Paltridge, 2007 s.179

³⁰ Fairclough, 2008 s.93-94

1. Et fokus på et socialt problem, som har et semiotisk aspekt
2. Identificering af hindringer for problemet ved analyse af
 - A: De praksisser som problemet er forbundet med
 - B: Sammenhængen mellem semiosen og andre elementer i den pågældende praksis
 - C: Diskurs
 - Strukturel analyse (diskursorden)
 - Interaktionsanalyse
 - Interdiskursiv analyse
 - Lingvistisk og semiotisk analyse
3. Har den sociale orden behov for problemet?
4. Identificering af løsninger på problemet
5. En kritisk refleksion over analysen³¹

Det første trin er med til at fremstille KDA som problemorienteret, dette trin har altså til hensigt at belyse sociale problemer. For KDA er dette et problematisk spørgsmål, for hvem er det et problem for? Her fremhæver Fairclough, at der i KDA er et frigørelsesperspektiv. Når der tales om et problem, så henviser Fairclough til det, han kalder for ”taberne” inden for bestemte samfundsliv, det kan være de fattige, de socialt ekskluderede eller dem der er udsat for undertrykkende køns- eller racerelationer³².

Det andet trin forsøger at lave en diagnose af problemet ved at finde forhindringer, der gør, at problemet ikke kan løses. Hvis problemet ikke er blevet løst, forbindes det med, at samfundslivet er struktureret og organiseret på en måde, som gør, at det er resistent mod lette løsninger³³. Diagnosen betragter den måde, sociale praksisser forbindes til netværk, hvorpå semiosis relaterer sig til andre elementer indenfor social praksis og selve diskursen. KDA veksler mellem at fokusere på strukturhandling eller struktureringen af diskursordener, og hvad der sker i enkelte interaktioner³⁴. Forhindringerne for at løse problemet er en kombination af den sociale strukturering og et spørgsmål om dominerende eller indflydelsesrige måder at interagere på. Konsekvensen af dette er, at interaktionsanalysen defineres bredt, hvilket betyder, at både skrevne tekster og tv-udsendelser er

³¹ Ibid s.98-99

³² Ibid s.99

³³ Ibid s.100

³⁴ Ibid s.100

interaktioner. Selve interaktionsanalysen indeholder to aspekter nemlig den interdiskursive analyse og lingvistisk analyse. Den interdiskursive analyse fokuserer på, hvordan enkelte interaktioner blander forskellige genrer, diskurser og stilarter. Dette sker med en antagelse om, at en interaktion er en form for hybrid mellem genrer, diskurser og stilarter. Den lingvistiske analyse fokuserer udelukkende på sproget³⁵.

Trin 3 i Faircloughs analyseramme er en rationalisering, om den sociale orden behøver problemet. Hvis der kan argumenteres for, at den sociale orden uundgåeligt producerer en større række problemer, som bruges til at opretholde sig selv, bidrager dette til social forandring. I denne sammenhæng bliver spørgsmålet om ideologi relevant. Diskurser bliver ideologiske, hvis de er med til at opretholde magt eller dominansrelationer³⁶.

Trin 4 forsøger at påvise hidtil ikke realiseret potentiale, som kan skabe forandringer i tingenes tilstand. Dette kan ske ved at vise modsætninger, huller eller fejl ved, at der er dominans i den sociale orden eller påpege modstand og diversitet.

Trin 5 er en selvreflektering af analysen. Hvor effektiv har analysen været til at fremføre kritisk bevisførelse, som kan være med til at skabe en social frigørelse?

Selve analyserammen er i indeværende speciale med til at skabe en rød tråd gennem projektet. Rammen bliver således den metodiske tilgang, som der tages udgangspunkt i.

Den tredimensionelle diskursmodel

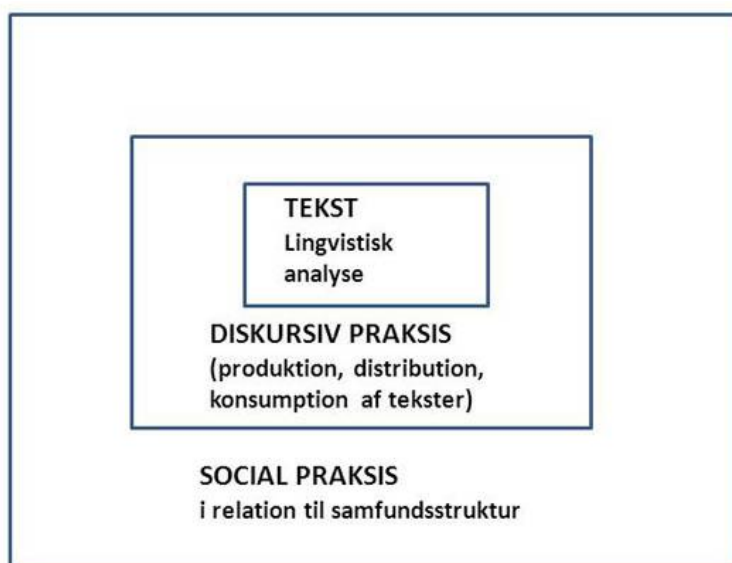
Faircloughs tredimensionelle diskursmodel forener tre forskellige traditioner; den lingvistiske tradition, den makrosociologiske tradition, der skal medvirke til en analyse af social praksis tæt forbundet med sociale strukturer. Sidst er det den mikrosociologiske tradition, som også kaldes for den fortolkende, hvor social praksis antages som noget, folk aktivt producerer og giver mening grundet common sense³⁷.

³⁵ Ibid s.101

³⁶ Ibid s.101

³⁷ Ibid s.28

Figur 4: *Den tredimensionelle diskursmodel*³⁸

Dimension ”tekst” af diskursmodellen er tæt forbundet med den diskursive praksis, da teksten altid vil have en reference til enten tekstproduktion eller fortolkning. Denne dimension er bygget op på, at det skal være en tekstnæranalyse. Det er dog væsentligt at pointere, at KDA har en arbejdshypotese, som går på, at alle teksttræk har potentiale til at være betydningsfulde, men da det ikke er muligt, så handler det om at udvælge områder, som er relevante³⁹.

Den anden dimension ”diskursiv praksis” dækker produktionsprocesser, distributionsprocesser og konsumptionsprocesser. Ifølge Fairclough skal denne dimension være delt mellem en mikro- og makronalyse. Det første element fokuserer på, hvordan aktører producerer og fortolker tekster, dette bliver forbundet med en analyse af, hvilke diskursordner der trækkes på for at kunne producere/fortolke teksterne⁴⁰.

Den tredje dimension er ”social praksis”. Denne dimension har til hensigt at placere teksten i en social kontekst.

³⁸ indhentet fra fairclough, 2008

³⁹ Ibid s. 29-31

⁴⁰ Ibid s.44-45

Intertekstualitet

Intertekstualitet er ifølge Fairclough, at tekster er fulde af fragmenter fra andre tekster. Disse kan forekomme eksplicit markeret eller indbygget i teksten, og teksten kan ifølge Fairclough forholde sig assimilerende, modsigende, ironisk til den anden tekst⁴¹. Næsten alt hvad mennesker siger har referencer til noget, der i forvejen er blevet sagt eller skrevet. Med andre ord, så skabes der et tekstuel forhold mellem forskellige tekster. Jones beskriver det således; *we cannot speak or write... without borrowing the words and ideas of other people*⁴². Intertekstualitet er et vigtigt redskab i bestemte genre af diskurs, da det er med til at generere bestemte beskeder. De tekster eller personer, som vi refererer til, er med til at skabe en stemning, da den originale tekst fortæller en historie om, hvad vi gerne vil associeres med eller væk fra. Hvis der refereres til en bestemt case eller person uden, at det yderligere bliver forklaret, så er der tale om det, der defineres som en tale-fællesskab. Et tale-fællesskaber er mennesker, som er sammen om en diskurs og har fælles overbevisninger og værdier, hvilket betyder, at nogle sætninger og personer vil cirkulere rundt⁴³.

Intertekstualitet vil i specialet blive brugt til at undersøge, om Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen anvender referencer til andre tekster og bruger allerede producerede diskurser i deres kommunikation. Dette er for specialet væsentligt, da allerede producerede tekster kan bruges til at skabe bestemte associationer, som statsministerkandidaterne gerne vil sammenlignes med eller væk fra.

⁴¹ Ibid s.43

⁴² Jones, 2012 s.14

⁴³ Ibid s.14

Teori

Politisk diskurs

Framing og reframing er et redskab, som vi skal forstå og overveje i politisk diskurs, idet politikere ofte bruger politisk magt, magtmisbrug eller en form for diskrimination gennem diskursen. Den politiske diskurs er produceret af afsenderen, når han eller hun er i den professionelle rolle som politiker. Da Rasmussen og Frederiksen i duellerne har et setup, hvor de agerer som politikere, er det relevant at undersøge, hvordan deres politiske diskurs afspejler deres respektive roller.

Politisk diskurs har til formål at relatere sproglig adfærd til det, som vi forstår ved politik eller politisk adfærd. Allerede her er der to forklaringsmæssige problemer. Det første forklaringsmæssige problem opstår, når sproglig adfærd skal relateres til politik, for hvad er politisk? Det andet problem skal ses gennem mangfoldigheden af handlinger, som udføres gennem sprog (diskurs), og ikke per automatik kan defineres som politiske. Begge problemer har været genstand for mange langvarige diskussioner, men for Chilton og Schäffner bliver det første problem løst ved at definere politiske handlinger som involvering af magt⁴⁴. For at løse det andet problem bliver politiske situationer og processer forbundet til diskurstyper og forskellige niveauer af diskurs organisation ved at gøre brug af et mellemniveau, som kaldes for strategiske funktioner. De strategiske funktioner har det formål at gøre det muligt at analysere tekst og tale, hvor der er fokus på detaljer, der bidrager til at finde de fænomener, som folk intuitivt forstår som politiske. Chilton og Schäffner foreslår tre strategiske funktioner, men de er ikke endelige⁴⁵.

Tvang og modstand

I denne strategiske funktion er der åbenlyse eksempler, hvor tvang og modstand bruges. Disse bliver understøttet af sanktioner (juridiske og fysiske) eksemplificeret ved kommandoer, love, redigeringer osv.⁴⁶. Derudover er der også mindre indlysende former, hvor taleren bruger tvangsadfærd. Denne form for adfærd vil folk have svært ved at undgå, eller måske vil de ikke engang bemærke det. Disse kommer til udtryk ved spontant at give svar på spørgsmål, reagere på forespørgsler mm. Politiske aktører vil også ofte agere gennem en tvungen diskurs ved at sætte en bestemt dagsorden, vælge

⁴⁴ Chilton og Schäffner, 2011 s.311

⁴⁵ Ibid s.311

⁴⁶ Ibid s.311

emner i samtalen, placere sig selv og andre i specifikke forhold og tage antagelser som realiteter, hvilket betyder, at lytterne midlertidigt er tvunget til at acceptere for at fortsætte teksten eller samtalen⁴⁷. Udøvelsen af magt kan også ske gennem en kontrol af andres brug af sproget, det sker gennem forskellige former og grader af censur og adgangskontrol.

Legitimation og delegitimation

Legitimeringsfunktionen er tæt knyttet til tvang, fordi det etablerer retten til at blive adlydet, hvilket bliver betragtet som legitimation. Hvorfor adlyder mennesker regimer, som har en bestemt politisk overbevisning? Årsagerne for at blive adlydet skal kommunikeres sprogligt gennem udtalelser eller gennem inddragning⁴⁸. De teknikker, som bliver anvendt, er argumenter om, hvad vælgerne ønsker, generelle ideologiske principper, karismatisk ledelses planlægning, ros af egne bedrifter og positive beskrivelser af sig selv. Delegitimation er det modsatte, hvor udlændinge, fjender af staten, oppositionspolitikere, og den uofficielle opposition skal præsenteres negativt. De teknikker, som bliver anvendt, er ofte forskellige idéer, grænser og taler, som handler om at beskyldte, anklage og fornærme andre⁴⁹.

Repræsentation og misrepræsentation

Politisk kontrol drejer sig om kontrol med information, som er et spørgsmål om diskurs styring. Det kan både være kvantitativt eller kvalitativt. Blandt det kvantitative er hemmeligholdelse af strategi for at forhindre folk i at modtage information. I en anden form for misrepræsentation vil information blive givet, men kvantitativt mangelfuld for modtagerens behov eller interesser (being economical with the truth). Kvalitativ misrepræsentation er løgne i den mest ekstreme manifestation, men den inkluderer forskellige former for sproglige undvigelser, benægtelser og undladelser.

De tre strategiske funktioner er tæt forbundet til funktioner, som også er tilstede i det sociale liv og ikke kun i politik. At se på sproglig adfærd og andre former for kommunikativ adfærd i forlængelse af de tre strategiske funktioner er at se adfærden politisk og politisere dem⁵⁰. Der er forskellige områder, der allerede er blevet udsat for sådan en politisering eksemplificeret ved udlændinge, homoseksuelle, handicappede og kvinder. Disse grupper er kommet til at se sig selv og bliver set af

⁴⁷ Ibid s.311

⁴⁸ Ibid s.312

⁴⁹ Ibid s.312

⁵⁰ Ibid s.312

andre som politiske. En sådan politisering har erobret grænserne mellem institutionel og ikke-institutionel politik⁵¹.

De tre strategiske funktioner kan ses som enten værende fortolkende eller produktive og på forskellige måder. De kan behandles som strategier for politisk fortolkning forstået som, at de kan bruges af analytikere. Yderligere kan analytikere bruge funktionerne som en hypotese til de ubevidste fortolkende strategier for lytterne. Alternativt kan de betragtes som produktive i den forstand, at en analytiker kan bruge dem som en hypotese til de strategier, som taleren bruger i produktionen af en sammenhængende diskurs i et givet samfund⁵².

Hvordan er strategierne vedtaget ved valg af sprogbrug? Spørgsmålet kan kun besvares ved en analyse af de sproglige detaljer. Det er vigtigt at påpege, at tekststruktur, syntaks og leksis ikke er vigtige for deres egen skyld, men kun i det omfang at de er midler, som taler og hører i samspil, producerer komplekse og forskellige meninger. Dette betyder, at vi er interesseret i ord og sætninger, fordi de kan få betydninger, der stemmer overens med vores baggrundsviden og værdier i betragtning af den dansk-politiske kultur, som alle på forskellige niveauer engagerer sig i⁵³. Dette betyder ydermere, at politisk diskursanalyse på trods af vigtigheden af en præcis og grundig sproglig beskrivelse er en disciplin, hvor analytikeren selv er involveret.

Lingvistiske niveauer

Ved at koble de strategiske funktioner til den sproglige analyse af tekster og tale er det vigtigt, at alle niveauer og aspekter af sproget huskes. En analyse skal henvise til:

- Pragmatik (interaktionen mellem taler og hører)
- Semantik (betydning og struktur af ordforråd)
- Syntaks (den interne organisering af sætninger)⁵⁴

Opgaven for den politiske diskursanalyse, er at relatere de detaljerede sproglige valg på disse niveauer til de strategiske funktioner.

⁵¹ Ibid s.312

⁵² Ibid s.312

⁵³ Ibid s.313

⁵⁴ Ibid s.313

Kønsdiskurs

De to førende forskere inden for kønsdiskurs og performativ køn er Robin Tolmach Lakoff og Judith Butler, som begge mener at vores køn kan ses i vores sprog og handlinger. Kønsdiskurs fremsætter nogle antagelser om, at mænd og kvinder anvender sproget forskelligt, dette er essentielt, da de to spidskandidater repræsenterer det kvindelige og mandlige køn. Ydermere er teorien central, da den har en antagelse om, at mænd gennem deres sprog og ageren er mere indflydelsesrige og har en tendens til at være styrende i det offentlige rum.

Robin Tolmach Lakoff's *Language and Woman's Place* (1975) har haft stor indflydelse på, hvordan kønsdiskurs har udviklet sig. I sit studie af kønsdiskurs inddrager Lakoff også faktorer som sociolingvistik, magt og social retfærdighed, som hun mener, bliver reflekteret i sproget, og hvordan mænd og kvinders sprog adskiller sig fra hinanden. Ifølge Lakoff bliver magtstrukturer i samfundet reflekteret i sproget gennem, hvordan mænd og kvinder anvender sproget forskelligt. Dette kommer blandt andet til udtryk ved, hvordan de benytter syntaks og leksikal⁵⁵.

I sin udgivelse starter Lakoff med at undersøge, hvordan kønnes sprog allerede fra barnsben er sat efter, hvilket køn man tilhører. Når et barn bliver 10 år gammel, bliver kønnene ubevidst delt op i grupper, hvor sproget udvikler sig efter, hvilket køn man tilhører. Her vurderer Lakoff at i takt med, at barnet forsøger at finde ud af, hvem det er, og hvad det tilhører, også bliver opmærksom på, hvilken sproglig opførsel der er tilknyttet dets køn. Mænd glemmer den fælles sproglige forståelse og udvikler nye udtryksformer, mens kvinder beholder deres fælles sprog.

*As children, women are encouraged to be "little ladies. Little ladies don't scream as vociferously as little boys, and they are chastised more severely for throwing tantrums or showing temper."*⁵⁶

Hvis en pige anvender samme sprog som en dreng, vil hun normalt blive udstødt, skældt ud eller gjort grin af. Hvis det ikke er muligt for samfundet, at pigerne bliver "trænet" i en bestemt måde at kommunikere, så vil det ifølge Lakoff udmønte sig i, at hun bliver holdt tilbage i en nedværdigende position og vil have svært ved at blive taget seriøst som menneske⁵⁷.

⁵⁵ Lakoff, 2004a s.43

⁵⁶ Ibid s.44

⁵⁷ Ibid s.40-41

Det ovenstående citat er et eksempel på, at kvinder bliver lært, at de ikke har samme forudsætninger som mænd, og dette bliver reflekteret i deres sprog. Samtidigt anvender mænd stærkere udtryk end dem der er velset for kvinder, hvilket er med til at forstærke mænds position, idet folk lytter mere opmærksomt, når holdninger udtrykkes mere kraftfuldt, og der er en tilbøjelighed til, at de bliver taget mere alvorligt. Mænds mulighed for at bruge stærke partikler som 'shit' og 'fandens' er med til at vise den sproglige ulighed, der er mellem mænd og kvinder⁵⁸. Kvinders sprog nægter dem at have en personlig identitet ved at tvinge dem til at anvende et begrænset sprog. Dette har den konsekvens, at hvis kvinder nægter at tale som en kvinde, så vil hun blive latterliggjort og vil blive kritiseret for at være mindre feminin og muligvis uintelligent. Hvis hun vælger det kvindelige sprog, vil hun blive latterliggjort for ikke at kunne tænke klart, og hun vil ikke kunne tage part i en seriøs diskussion⁵⁹. Effekten af dette er, at kvinder generelt bliver nægtet indflydelse på grund af deres sproglige tilgang. Ifølge Lakoff er der dog eksempler på uddannede kvinder, som tilegner sig et neutralt sprog, faktisk er tosproget, da de samtidig holder fast i det kvindelige sprog. Dog følger der visse problemer med dette. Lakoff beskriver således, at det kan betyde, at kvinder aldrig vil kunne mestre nogle af sprogene, at hun aldrig vil føle sig tilpas i nogle af dem, at hun aldrig vil føle sig sikker på, at hun bruger det rigtige i den rette situation⁶⁰. Den energi kvinder bruger for at tilegne sig det rigtige sprog kunne være brugt andetsteds, hvilket giver dem yderligere udfordringer. Lakoff pointerer, at det kan have den konsekvens, at kvinder ofte vælger ikke at udtrykke sig, hvis de er tvunget til at vælge mellem de to kommunikationsformer⁶¹.

Leksikal og syntaktiske forskelle

Som tidligere skrevet, så er der forskelle mellem mænd og kvinders sprog både i forhold til leksika og i kontekster, hvor bestemte syntaktiske regler udføres⁶². Udover dette så er der også en forskel mellem mænd og kvinders sprog, når det kommer til partikler, som ellers bliver betragtet som meningsløse⁶³. Lakoff fremhæver, at en meningsløs partikel kan være fyldeord. Fyldeord er ord eller fraser, som ikke har en betydningsmæssig funktion og bliver ofte brugt, når personer er sure eller i

⁵⁸ Ibid s.45

⁵⁹ Ibid s.41

⁶⁰ Ibid s.41

⁶¹ Ibid s.42

⁶² Ibid s.43

⁶³ Ibid s.43

smerte eksempelvis; damn, shit, oh fudge og oh dear. Ifølge Lakoff er disse ord ikke meningsløse, da de er med til at definere den sociale kontekst, da en udtalelse indikerer, hvilken følelse der er mellem taler og lytter og talerens egen holdning til det sagte⁶⁴.

Lakoff mener, at det er en selvfølgelighed, at de stærke fyldeord er reserveret til mænd, og de svage til kvinder. Forskellen er forbundet med, hvordan mænd og kvinder udtrykker deres følelser. Kvinder vil bruge det, som Lakoff beskriver som forfladige partikler eksemplificeret ved f.eks. 'jamen dog'. Ydermere så er forskellen mellem mænd og kvinders sprog også kendetegnede i valget og frekvensen af leksikal. Lakoff eksemplificerer dette med, at kvinder har en tendens til at lave mere præcise beskrivelser af det de ser end mænd⁶⁵.

Der er yderligere stor forskel i, hvilke adjektiver mænd og kvinder bruger. Lakoff mener, at kvinder gør brug af to forskellige grupper af adjektiver. Den første gruppe som betegnet som neutrale, hvilket betyder at adjektiverne er kønsløse og bruges både af mænd og kvinder. Den anden gruppe giver Lakoff beskrivelsen "kun kvinder". Denne gruppe af adjektiver bruges til at indikere en talers accept eller beundring af noget⁶⁶.

Neutral

Alletiders

Fantastisk

Cool

Pæn

Kun kvinder

Henrivende

Charmerende

Sød

Yndig

Vidunderlig⁶⁷

⁶⁴ Ibid s.43

⁶⁵ Ibid s.44

⁶⁶ Ibid s.45

⁶⁷ Ibid s.45

Lakoff pointerer, at mænd aldrig kan bruge de adjektiver, som tilhører kvinderne, men en kvinde kan bruge både de neutrale og kvindelige adjektiver, men det er ikke uden risiko. Det adjektiv, som kvinden bruger, er automatisk med til at fortælle noget om hendes personlighed⁶⁸.

Litteraturforskeren Judith Butler har siden udgivelsen af *Gender Trouble* (1990) været med til, at køn og seksualitet er et socialkonstruktivistisk fænomen, som er blevet et debatteret emne. Butler mener, at betegnelserne køn og seksualitet ikke findes, men er en social konstruerede mentalitet. Derudover er ordene 'mænd' og 'kvinder' kun nogle etiketter, som er blevet anvendt så hyppigt, at de er blevet virkelige for mennesker⁶⁹.

Butler retter kritik mod den centrale del i feministiske teorier, hvor der er en tanke om kønsidentitet, hvilket forudsætter, at der er en repræsentation både i politik og sproget. Yderligere er hun uenig i, at køn og seksualitet er to forskellige kategorier, hvor køn er en kulturel konstruktion, og seksualitet er biologisk determineret. Butler argumenterer mod denne påstand, da hun mener, at det ikke er muligt, fordi kategorierne ikke er virkelige størrelser. Derimod er de konstruerede kategorier, som mennesker bruger og eksisterer kun på baggrund af et patriarkat (hvid mands privilegium). Ifølge Butler er patriarkatet ansvarlig for kategorierne køn og seksualitet, og det har skabt en universel måde at iagttage kategorierne⁷⁰. Køn og seksualitet er ifølge Butler ikke noget mennesker har, men er, hvad de gør (speech act).

Mennesker fremfører køn, hvilket bliver betegnet som performativt køn. Mennesker spiller køn gennem det Butler kalder for stiliseret gentagelser af handlinger, hvilket sker gennem kropslige bevægelser, som vi bruger i hverdagen. Menneskers handlinger og gentagelser af disse er med til at gøre en til en mand eller kvinde, en person er ikke allerede en mand eller kvinde. Køn er dermed nedskrevet, indøvet og udført.

Gender is a complexity whose totality is permanently deferred, never fully what it is at any given juncture in time. An open coalition, then, will affirm identities that are alternately instituted and relinquished according to the purposes at hand; it will be an open assemblage that permits of

⁶⁸ Ibid s.45-46

⁶⁹ Inglis og Thorpe, 2012 s.248

⁷⁰ Ibid. S.249

*multiple convergences and divergences without obedience to a normative telos of definitional closure*⁷¹.

Butler definerer termene 'seksualitet' og 'køn' som værende politiske, fordi de ikke referer til noget, som allerede eksisterer, noget der er i vores natur og dermed kan de blive udfordret.

Framing

I diskurs er frames måden vi mentalt strukturerer baggrundsviden for at give diskurs mening, men samtidig producerer diskurs. Samtidig kan det også beskrives som et system og en struktur, der repræsenterer stereotypiske situationer. Når mennesker kommer ud i en situation, vælger vi mentalt et frame, som hjælper os med at forstå og interagere i situationen. Frames bliver dermed en del af de kognitive processer, der hjælper os med at forstå verdenen omkring os.

George Lakoff beskriver frames som; *Frames are mental structures that shape the way we see the world*⁷². Han beskriver, at frames former måden, vi ser på verden, former vores mål og planer, og hvordan vi som mennesker agerer og betragter vores handlinger. Lakoff forklarer, at frames ikke kan høres, de er en del af det, der beskrives som den kognitive ubevidsthed, som er strukturer i vores hjerner, som vi ikke bevidst har adgang til, men er klar over deres konsekvenser⁷³. Yderligere er frames repræsenteret i vores sprog, da alle ord er defineret gennem forestillinger. Når man hører et ord, vil det tilhørende frame blive aktiveret i hjernen.

I politik er frames med til at skabe vores sociale politik og de institutioner, der laves til at udføre politiken. For at ændre frames skal man ifølge Lakoff ændre dette, og derfor er reframing social forandring⁷⁴. Ydermere er det et vigtigt politisk redskab, da det er med til at skabe måden, hvorpå vi som mennesker betragter verden. Et af de elementer, som Lakoff refererer til, når han henviser til politik, er, at der aldrig skal anvendes det samme sprog, som et andet parti bruger. Dette begrundes med, at sprog advokerer til bestemte frames, og i politisk diskurs bliver sproget betragtet, som at det har til hensigt at fremkalde bestemte frames, som tilhører et partis ideologi.

⁷¹ Butler, 1990 s.16

⁷² Lakoff, 2004b s.XV

⁷³ Ibid s.XV

⁷⁴ Ibid s.XV

*Don't use their language. Their language picks out a frame – and it won't be the frame you want*⁷⁵.

Framing er derfor en måde at forme og anskue verden på og er et magtfuldt politisk redskab. Lakoff forklarer, at reframing i politik ændrer den måde mennesker anskuer verden. Det ændrer med andre ord dét, vi anser som common sense. Da sprog aktiverer bestemte frames, så er et nyt sprog nødvendigt for at skabe nye frames.

Videnskabsteori

Kritisk realisme

I det følgende afsnit vil specialets videnskabsteoretiske tilgang præsenteres. Specialet har til formål at undersøge, hvordan Frederiksen og Rasmussen anvender sproget til at kommunikere til vælgerne.

Videnskabsteoretisk har specialet udgangspunkt i en realistisk position, hvor det antages, at virkeligheden eksisterer uafhængigt af observatøren. De realistiske positioner har en ontologi, hvor det antages, at samfundet er den objektiveret realitet. For specialet betyder dette, at Rasmussen og Frederiksens anvendelse af sproget i valgkampen er uafhængig af specialet og den indsigt, som det forsøger at få. Kritisk realisme er et forsøg på at ophæve den dualisme, som er at finde mellem realisme og idealisme. Dette gøres ved at inddrage elementer fra realismen og idealismen, hvilket kommer til syne i ontologien, da der er to forbehold, der får betydning for, hvorledes viden skal erkendes altså epistemologien⁷⁶.

Det første forbehold, som kritiske realister tager, er, at virkeligheden er kompleks, hvilket medfører, at virkeligheden har mange lag og sammenhænge. Der vil således være forskellige måder, virkeligheden bliver betragtet på afhængig af, hvilke sammenhænge den undersøges i. For specialet betyder dette, at det er en bestemt måde virkeligheden betragtes, hvor der inddrages forskellige teoretiske tilgange for at undersøge Rasmussen og Frederiksens sprogbrug. Det andet forbehold, som kritisk realisme fremhæver, er, at verden er kontekstuel, hvilket betyder, at virkeligheden er afhængig af genstandsfeltet og de historiske betingelser. For specialet betyder dette, at det er en bestemt

⁷⁵ Ibid s.3

⁷⁶ Ingemann, 2013 s.89-90

virkelighed, som undersøges og kun belyser en række sammenhænge, som er i feltet. De historiske betingelser kan eksempelvis være partiernes ideologi⁷⁷.

Yderligere i ontologien er der også en struktur-aktør dualisme, hvor der er to forhold, som er væsentlige at tage højde for. For det første sker forandringer ikke deterministisk, hvilket betyder, at det ikke er bestemt på forhånd, hvordan forandringer sker. Forandringerne opstår i samspil mellem aktør og struktur, altså en gensidig påvirkning. Det andet forhold er, at mennesker er sociale væsner i en bestemt kontekst. Denne kontekst socialiserer mennesker, og former dets tanker og handlinger. Dog har mennesket potentiale til at forandre strukturerne og derigennem konteksten, hvilket betyder, at analysen må være åben for forandringer og dermed usikkerheder⁷⁸.

Ontologien hos kritiske realister påvirker epistemologien, for når virkeligheden antages både at være kompleks og kontekstuel, så skabes der to erkendelsesmæssige udfordringer. Den første udfordring er, at når virkeligheden anses for at være kompleks, hvordan gennemskuer man så virkeligheden gennem sansning? Løsningen på denne erkendelsesmæssige udfordring er, at man både skal observere og tænke rationelt, her forstås rationelt som at sætte det observerbare ind i en teoretisk kontekst, som kan forklare det, der synligt kan observeres⁷⁹.

Dette medfølger et forklaringsproblem, da dét, der er observerbart, ikke kan anvendes som forklaringsgrundlag, derfor lægger forklaringerne skjult. Kritiske realister anser det observerbare som det umiddelbare. For at kunne forklare virkeligheden anser de, at der er bagvedliggende mekanismer, som spiller en central rolle. Disse mekanismer skal afdækkes indirekte, og her er teori et vigtigt værktøj, da den bliver anset som værende en abstrakt forestilling om bagvedliggende faktorer. For specialet betyder dette, at Rasmussen og Frederiksen kommunikerer og udtrykker sig forskellige gennem deres diskurs, men dette anses ikke som værende et forklaringsgrundlag i sig selv. For at finde frem til hvorfor de kommunikerer og anvender bestemte diskurser, er det nødvendigt, at teori bliver inkluderet⁸⁰.

Det andet erkendelsesmæssige problem er, at hvis virkeligheden bliver betragtet kontekstuel, så kan det virke irrationelt at lede efter universelle eller generelle lovmæssigheder. For specialet betyder

⁷⁷ Ibid s.90

⁷⁸ Ibid s.95

⁷⁹ Ibid s.89-90

⁸⁰ Ibid s. 91-92

dette, at undersøgelsen kun er rettet mod at undersøge, hvordan Frederiksen og Rasmussen anvender sproget i de to statsministerdueller. Resultaterne kan således ikke drage til en konklusion om, at det altid er sådan de to statsministerkandidater, anvender sproget gennem deres diskurs, eller om alle politikere kommunikerer således. Specialet forsøger således ikke at sprede resultaterne ud til at være et generelt repræsentative for danske politikere og deres anvendelse af sproget⁸¹.

I forbindelse med ovenstående, hvor det betragtes, at der er en forbindelse mellem observation og rationel tænkning, er der en forudsætning i den kritiske realisme. Denne går på, at processen skal være trinvist og lagdelt. Her præsenteres de tre strata, som består af det empiriske stratum, faktuelle stratum og det dybe stratum⁸².

Figur 5: De tre strata⁸³

Både det empiriske og faktuelle stratum er observerbar viden. I det dybe stratum er der ikke noget observerbart, men gennem det empiriske og faktuelle stratum samt anvendelse af teori bevæger man sig ned i det dybe stratum, hvor forklaringerne findes. En sammenkobling mellem det sagte og teori såsom politisk diskurs, kønsdiskurs og pronominer skal være med til at forklare, hvordan statsministerkandidater anvender sproget til at appellere til vælgerne under folketingsvalget.

⁸¹ Ibid s.92

⁸² Ibid s.92-93

⁸³ indhentet fra Ingemann, 2013 s.93

Reliabilitet og validitet

I dette afsnit vil specialets validitet og reliabilitet blive fremlagt.

Reliabilitet

Specialet forklarer den teoretiske relevans i, dette gøres for at sikre at læseren kan forholde sig til de forskellige tilgange. Specialet anvender en deduktiv tilgang, som betyder, at de anvendte teorier er styrende for specialet. Dertil vil der blive beskrevet, hvordan statsministerduellerne er blevet transskriberet og analyseret. Beskrivelserne skal være med til at sikre, at undersøgelsen bliver gennemskuelig, og dermed gøre det muligt at gentage studiet med et lignende resultat altså reliabilitet⁸⁴.

Validitet

I forhold til validitet er det hensigtsmæssigt at diskutere specialets eksterne validitet, det vil sige generaliserbarheden. For det første, så er specialets empiri kun to ud af tre dueller mellem Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen. De to dueller, som er blevet anvendt, betragtes dog at være repræsentative for en samlet vurdering af statsministerduellen. Det skal dog bemærkes, at der udover dueller mellem Rasmussen og Frederiksen, så blev der også afholdt partilederrunder, hvor statsministerkandidaterne også var med. Yderligere skal det nævnes, at der også har været andre arrangementer, som de to statsministerkandidater har deltaget i. Specialet betragter dog de to dueller som værende repræsentative for, hvordan Rasmussen og Frederiksen anvender forskellige diskurser til at frame deres dagsorden. Den eksterne validitet antages i indeværende speciale ikke at være høj, da de resultater, som fremkommer ikke kan generaliseres til en generel politisk diskurs⁸⁵.

Specialets interne validitet betragtes som værende høj, da resultaterne er troværdige inden for dets egne præmisser. Specialet har til hensigt at undersøge Rasmussen og Frederiksens kommunikation i statsministerduellen. Det skal dog nævnes, at den interne validitet bliver påvirket af, at i politisk diskurs er analytikeren selv involveret⁸⁶.

⁸⁴ Schjødt, ukendt a

⁸⁵ Schjødt, ukendt b

⁸⁶ Ibid

Analysen fremgangsmåde

I forlængelse af Faircloughs tredimensionelle diskursmodel vil analyse blive opdelt i tre sektioner. Dette betyder at den første del af analysen det som Fairclough betegner som ”tekst” vil have fokus på selve sproget. Her vil fokus være på Mette Frederiksen og Lars Løkke Rasmussens brug af pronominer.

Den anden del af analysen er det, som Fairclough betegner som ”diskursiv praksis”. Her vil de teoretiske tilgange; politisk- og kønsdiskurs blive inddraget.

Den tredje del af analysen er det, som Fairclough kalder for ”social praksis”. Her vil der være fokus på at trække de specifikke resultater, som fremkommer i ”tekst” og ”diskursiv praksis” op på et samfundsmæssigt niveau. Her vil forskellige resultater og undersøgelser i forbindelse med folketingsvalget blive behandlet. Yderligere vil specialets diskussionsafsnit også indeholde elementer, som skal ses i forlængelse af den sociale praksis.

Analyse

Analysen vil blive opdelt i de tre niveauer, som Fairclough opstiller i den tredimensionelle model. I første del af analysen vil statsministerkandidaternes brug af pronominer blive undersøgt. Efterfølgende inddrages politisk diskurs og kønsdiskurs til at undersøge den diskursive praksis. Slutteligt vil analysen forsøge at bringe resultaterne op på et samfundsmæssigt plan. Her vil blandt andet blive inddraget vælgernes politiske dagsorden og vælgervandringer.

Pronominer

I dette afsnit vil det, som Fairclough betegner som ”tekst” blive analyseret. Afsnittet har til hensigt at fremhæve, hvordan Frederiksen og Rasmussen anvender henholdsvis inkluderende og ekskluderende personlige pronominer i deres kommunikation samt frame sig selv i den anvendte diskurs.

Analyseafsnittet vil blive opdelt mellem de to debatter. Hvert analyseafsnit vil indeholde nogle af de temaer, som bliver frembragt. Men der kan forekomme eksempler som ikke umiddelbart ses som et direkte svar på spørgsmålet. Dette forklares med, at Rasmussen og Frederiksen flere gange drejer spørgsmålet i en anden retning. Disse vil dog forekomme i samme tema, da det er der, de udspringer fra.

Første duel⁸⁷

SV-regering

Den første duel omhandler et muligt regeringssamarbejde mellem Venstre og Socialdemokratiet, efter at Rasmussen har fremlagt denne idé i sin bog⁸⁸.

Frederiksen starter debatten med at kommunikere ud som en selvfølge, at der er lagt op til samarbejde, men anser ikke en SV-regering som en mulighed⁸⁹. I samme frekvens kommunikerer Frederiksen følgende;

*[...] Hvis **vi** tager den her valgperiode, der har Lars kæmpet for at sætte pensionsalderen op, **jeg** vil gerne indføre en ret til tidligere folkepension... Lars Løkke går til valg på at centralisere **vores** sundhedsvæsen, **jeg** vil gerne gøre det modsatte... det er bare to eksempler. **Jeg** kunne give flere, så ja til samarbejde, det er faktisk derfor, **jeg** går efter og lave en socialdemokratisk mindretalsregering, hvis I giver opbakning til det, det er jo **jeres** valg...⁹⁰*

Frederiksens brug af 'jeg' i det ovenstående eksempel gør, at der rettes opmærksomhed til hende. Hun distancerer sig selv fra Rasmussen og fra vælgerne, men ved at bruge 'jeg' giver hun vælgerne indblik i, hvem hun er, og hvilke visioner hun har. Dog bliver ansvaret for Socialdemokratiets politiske projekt også placeret hos hende, hvilket kan have nogle konsekvenser for hende, hvis det ikke lykkedes at skabe de forandringer, hun kommunikerer ud. Hvis det lykkedes for hende, vil det omvendt medføre, at hun vil blive krediteret for det, da der er tale om et personligt engagement. Yderligere er der også tale om et ideologisk budskab, hvor politik som folkepension og et godt sundhedsvæsen er Socialdemokratisk politik.

Det inkluderende personlige pronomen 'vores' fremhæver, at det er alles sundhedsvæsen, som bliver centraliseret. Dette er med til, at lytterne bliver inddraget og skaber én illusion af, at det er alle som bliver ramt af Rasmussens plan om centralisering. Derudover anvendes pronominerne 'I' og 'jeres',

⁸⁷ Se bilag 1

⁸⁸ Andersen & Holm, 2019

⁸⁹ Bilag 1 s.2

⁹⁰ Ibid s.3

hvor Frederiksen distancerer sig fra publikum, men samtidig skaber hun sammenhold blandt dem, idet hun giver dem magten til at tage et frit valg.

Frederiksen bliver efterfølgende stillet et opfølgende spørgsmål, som går på, om hun ikke skal slippe ideologien og lade praktikken tale⁹¹;

[...]Jeg vil rigtig gerne samarbejdet, jeg vil også gerne samarbejde mere end det, jeg synes der har været tilfældet i de senere år, men når jeg går til valg på og indføre en ret til en tidligere folkepension, så er det jo fordi jeg mener det af hele mit hjerte, at dem, der er blevet nedslidt i det her samfund, skal kunne gå tidligere på pension, det er Lars imod, og tænk hvis jeg bad jer om et mandat til at danne en socialdemokratisk regering, der ikke kan prioritere velfærd.⁹²

Frederiksen forsøger her gennem sin kommunikation at skabe et troværdighedsbånd til lytterne, hvor hun tager personligt ansvar og viser sine følelser, når hun kommunikerer ”af hele mit hjerte”, her udviser hun sympati, selvom hun distancerer sig ved anvendelsen af pronomenet ’dem’, som indikerer, at hun ikke selv er en del af den nedslidte gruppe. Yderligere taler hun direkte til vælgerne ved at inddrage dem, her er der både tale med en bestemt frame, og hun anvender en ideologiske diskurs. Hun forsøger at kommunikere, at det er utænkeligt at have en Socialdemokratisk regering, som ikke prioriterer velfærd. Samtidig udtrykker hun, at hvis det ikke lykkedes for hende at indføre en ret til tidligere pension og have en Socialdemokratisk regering, der prioriterer velfærd, at det medfører nogle konsekvenser for hende.

Rasmussen bliver efterfølgende spurgt ind til et muligt samarbejde med Socialdemokratiet, og efter han har kaldt deres pensionsudspil for bluff, forklarer han, hvorfor han har fremsat tanken om en SV-regering;

[...]Men fra mit perspektiv, så er det sådan, at der godt kunne komme en situation, hvor der ikke er noget rødt flertal i Danmark, altså hvor jeg så i princippet godt kunne fortsætte, men hvor jeg ville komme til at skulle gøre mig afhængig af den yderste danske højrefløj, som jo altså nu også rummer folk, der har nogle synspunkter, som altså er så langt fra, hvad jeg selv tror på og står for...

⁹¹ Ibid s.3

⁹² Ibid s.3

*forbyde religioner, deportere mennesker ud af det her land, det vil jo aldrig komme til at ske. Så er det da langt bedre at række hånden ind over midten, og den anden vej rundt...*⁹³

Rasmussen udtrykker egne holdninger og tanker gennem pronominerne 'mit', 'jeg' og 'mig'. Omvendt Frederiksen, som ofte bruger disse pronominer til at sige, hvilke visioner hun har, så bruger Rasmussen dem til at udtrykke, hvad han ikke vil, og hvad han står for. Han siger, at hvis der er et blått flertal, så bliver han afhængig af den yderste højrefløj, som har nogle synspunkter, han ikke deler. Derudover udtrykker, at han ikke kan stå inde for deres synspunkter, men samtidig siger, at det afhænger af højrefløjen, hvis der skal være et blått flertal. Kommunikationen betyder, at der bliver taget afstand fra de holdninger, som han ikke deler, men samtidig så kan det have konsekvenser for ham, da han alene tager ansvaret. Hvis valget vil resultere i et blått flertal, så har Rasmussen bragt sig selv i en position, hvor han ikke uden konsekvenser kan blive statsminister, da hans ideologiske ståsted vil blive udfordret.

Efterfølgende retter han blikket mod Frederiksens støttepartier, hvor han gennem begge dueller framer holdningen om, at disse partier vil få stor betydning for, hvilken politik Frederiksen vil føre i en S-regering;

*[...] men **jeg** ved jo også, at **dem** der står lige bag Mette altså SF, Enhedslisten, Det Radikale Venstre, **de** har nogle krav som Mette kommer til at tage farve af, hvis hun skal være statsminister på **deres** nåde. Og derfor tænker **jeg** bare, at **jeg** synes, at det er dumt og udelukke muligheden for at de største partier tager det største ansvar fremfor at lade fløjene styre det her land.*⁹⁴

Rasmussen kommunikerer her, at han ved, at det kommer med en pris, hvis Frederiksen vil være statsminister med SF, Enhedslisten og Det Radikale Venstre. Han tager også afstand ved at bruge pronominerne 'dem', 'de' og 'deres', hvor emnet omhandler Frederiksens støttepartier. De to ovenstående citater fra Rasmussen handler om at tegne et billede af de to fløje i dansk politik, som vil have konsekvenser for, hvilken politisk linje, der bliver ført. Her framer Rasmussen, at de politiske fløje i dansk politik vil have en negativ indvirkning på en kommende regering, og derfor vender han tilbage til sin tanke om en mulig SV-regering, hvor fløjene vil blive afskåret for indflydelse.

⁹³ Ibid s.4

⁹⁴ Ibid s.4

Frederiksen benytter efterfølgende muligheden for at kommentere på et Rasmussens problemer på den politiske højrefløj;

*[...] Der er al grund til at tage afstand til Stram Kurs, der er al grund til at tage afstand til Paludan, der er al grund til, at **vi** alle sammen bruger den her valgkamp til at markere, at det vil **vi** ikke. **Vi** vil ikke hadet, **vi** vil ikke splittelsen, **vi** vil ikke brænde hinandens bøger, **vi** går efter at samle **os** tage afstand til Stram Kurs...*⁹⁵

Hun tager afstand fra Stram Kurs, men gør det på en inkluderende måde uden at blive ekskluderende over for Stram Kurs og deres synspunkter, hvor hun ikke bruger 'jeg', men 'vi'. Når 'vi' bruges i denne sammenhæng, er det med henvisning til, at alle borgere skal tage afstand fra de synspunkter, som bliver frembragt af Stram Kurs. Frederiksens brug af 'vi' er med til at skabe et fællesskab, hvor hun sammen med mange danskere tager afstand til Stram Kurs.

Besparelser

I spørgsmålet omhandlende, hvad statsministerkandidaterne vil gøre for de ældre i samfundet, drejer debatten hurtigt ind på besparelser. Rasmussen forklarer, at der skal investeres flere penge i sundhedsområdet, og det kun er muligt, fordi han har rettet op på den danske økonomi⁹⁶. Efterfølgende uddyber han påstanden om, at han har fået styr på dansk økonomi;

*Nej **vi** kiggede ned i det, altså økonomisk redegørelse maj 2015 side 136, det var det sidste papir den tidligere regering lavede. Der skrev **de**, der kommer et underskud på 50,3 milliarder kroner i 2016, og man leder altså landet fra det tidspunkt hvor man overtog det, og derfor sagde **jeg**, **vi** er nødt til at stramme op på nogle ting. Og **vi** har strammet op på nogle ting, **vi** har prioriteret, **vi** har strammet udlændingepolitikken op, **vi** har fået styr på tilstrømningen, og derfor har **vi** nu øh økonomi til at kunne sige, der skal investeres mere i ældreområdet, der skal investeres mere i sundhedsområdet, så det er den ene del af svaret...*⁹⁷

Rasmussen bruger det ekskluderende pronomen 'de', da han henviser til den tidligere regering, som var skyld i, at Danmark havde et underskud i 2016. Ved at bruge 'de' fralægger Rasmussen sig

⁹⁵ Ibid s.5

⁹⁶ Ibid s.21

⁹⁷ Ibid s.21

ansvaret for underskuddet, men efterfølgende påtager han sig ansvaret for, at det har været nødvendigt at spare på nogle områder. Vælgere, der er imod besparelserne, vil få anledning til at placere ansvaret på ham. Omvendt er det også lykkedes ham at vende dansk økonomi, hvis man tror på hans påstand om et underskud. Tilhængere af Rasmussens politik vil altså blive bekræftet i, at det er ham, der har hjulpet dansk økonomi på vej. Men samtidig benytter han sig af pronomenet 'vi', når han skal forklare, hvad de har gjort for at få styr på dansk økonomi, så her tager han ikke et personligt ansvar, men dækker sig ind under, at der er flere, der har været med til at tage beslutningerne.

Frederiksen har en anden holdning til, hvorfor der er kommet besparelser på en række områder i det danske samfund, her retter hun et angreb mod den siddende regering med Rasmussen som statsminister;

*[...] Og fordi **I** har været så forhippet og så optaget af og bruge penge på skattelettelser, og derfor siger **jeg** i de kommende år og det er svar til dig lad **os** bruge pengene på det **vi** er fælles om, lad **os** sørge for at alle ældre i det her land får den alderdom de fortjener, det kræver værdighed, det kræver at der er mennesker nok på arbejde på plejecentret og i ældreplejen det er mit svar til dig.⁹⁸*

Frederiksen benytter det ekskluderende pronomen 'I', hvilket har den effekt, at hun tager afstand til den politik, som den siddende regering har ført. Ved at anvende dette, så kommunikerer hun ud fra en bestemt frame, som går igen i begge dueller, nemlig at prioriteterne hos den siddende regering har været optaget af at give skattelettelser og lave besparelser på en række områder, som har konsekvenser for vælgerne. Efterfølgende kommunikerer hun gennem 'jeg', at hun har en holdning til, hvor pengene skal bruges. Dette betyder, at hun tager et personligt ansvar om at investere i dét, vi er fælles om, hvilket kan få personlige konsekvenser for hende, hvis det ikke lykkedes. Det er dog interessant, at Frederiksen efterfølgende bruger pronomenerne 'os', når hun snakker om, hvad pengene skal bruges på. Hun inkluderer alle i håb om at få en følelse af at sigte mod et fælles mål, som blandt andet skal være med til at løfte ældreplejen.

⁹⁸ Ibid s.22

Tredje duel

I den tredje duel mellem Rasmussen og Frederiksen vil de samme temaer, som er gennemgået i ovenstående, blive analyseret igen, dette gøres med udgangspunkt i, om der er sket en udvikling i deres kommunikation.

SV-regering

Spørgsmålet om en mulig SV-regering var en stor del af den første duel, og dette kommer også til syne i denne duel, men Rasmussen virker på mange måder til at have mistet troen på et muligt samarbejde, da han kommunikerer mere kortfattet sammenlignet med den første duel. I den første duel forsøger han at frame et budskab om, at yderfløjene ikke skal styre dansk politik, dette bliver kun kommenteret i en enkelt vending i anden duel. Dog er det værd at bemærke, at hans diskurs har ændret sig i forhold til første duel, da han udtaler, at han har fået en kold skulder af Mette Frederiksen og kommenterer hendes støttepartier;

*Sådan mærker det lidt ikke. Og så ved **vi** det, og det betyder jo, at Mette så også meget klart har signaleret, at hvis hun skal danne regering efter valget, så bliver det, så bliver det på **de** røde partiers nåde, altså **de** socialistiske partiers nåde, og så ved **vi** godt, hvad klokken har slået; høje skatter og lempninger i udlændingepolitikken.⁹⁹*

Rasmussen bruger i første duel det inkluderende pronomener 'jeg', når han kommenterer på støttepartierne. Til den tredje duel er dette umiddelbart skiftet ud med 'vi'. Han går fra at have en personlig holdning, til at han inddrager vælgerne og refererer til dem, som de er en samlet gruppe som ved, hvad det betyder, hvis Frederiksen skal gøre sig afhængig af de "røde" partier. Han bruger den samme frame igen, men bliver mere eksplicit i sin kommunikation, hvor han i første duel kun udtaler, at han ved, at støttepartierne har nogle krav, så gør han i tredje duel brug af 'vi', som gør det til en slags common sense, at det betyder høje skatter og lempninger i udlændingepolitikken. Yderligere er der et ideologisk sigte i Rasmussens kommunikation, da han forbinder de røde partier med høje skatter og en lempelig udlændingepolitik, og det forsøger han at få til at fremstå negativt ved at sige "så ved vi godt hvad klokken har slået".

⁹⁹ Bilag 2 s.2

Frederiksens diskurs på en mulig SV-regering er også blevet mere afdæmpet, men fortsætter sin diplomatiske linje om et samarbejde, som hun også anvendte i den første duel;

Jo, jamen det skal vi jo også, altså vi skal jo samarbejde, og øh vi har haft en god og lang valgkamp, må man sige, og det er også godt, den snart er overstået, fordi den har kostet Danmark rigtig mange penge, og partier flytter sig længere og længere væk fra hinanden, og lige så snart valgkampen er overstået, så skal vi vores to partier begynde og samarbejde med hinanden til fordel for hele Danmark.¹⁰⁰

Ligesom i første duel advokerer hun for et samarbejde mellem Socialdemokratiet og Venstre, men i forhold til første duel, så anvender hun det inkluderende 'vi' i stedet for 'jeg'. Hun går altså fra at have et personligt ønske om et samarbejde mellem partierne til at inkludere Rasmussen. Frederiksen anvender generelt mange inkluderende pronominer i sin diskurs, hvilket har den effekt, at hun fremstår mere samarbejdsvillig i forhold til Rasmussen. Hun inkluderer Rasmussen til, at deres partier skal samarbejde til fordel for hele Danmark.

Frederiksen kommenterer yderligere på spørgsmålet om en SV-regering;

Jamen jeg tror så lige til historieskrivningen, vi skal huske, at Lars Løkkes førsteprioritet er ikke en SV-regering, Lars Løkke ønsker en borgerlig regering, og øh derfor har jeg sagt vi vil gerne danne en Socialdemokratisk regering, men den skal selvfølgelig samarbejde med Venstre.¹⁰¹

Her bruger hun 'vi' til samle vælgerne om sin holdning til, at Rasmussen ikke har haft det som en førsteprioritet at danne regering med Socialdemokratiet. Her minder hun vælgerne om, hvad der har været hans foretrukne ønske, og hun ønsker at få accept af den afvisning hun giver til forslaget om en SV-regering.

Også i den tredje duel bliver den danske højrefløj et tema både Rasmussen og Frederiksen kommenterer på. Her går debatten på om Rasmussen er villig til at melde Danmark ud af verdenssamfundet for at få opbakning fra Nye Borgerlige og Stram Kurs til at blive statsminister;

¹⁰⁰ Ibid s.3

¹⁰¹ Ibid s.3

*[...]Og hvis det skulle ske altså, at der måtte være Stram Kurs, Nye Borgerlige, hvad ved **jeg** der stiller den type krav så får du jo bare stafetten, sådan er det.¹⁰²*

I forhold til den første debat mellem kandidaterne, så er det tydeligt, at Rasmussen tager større afstand til højrefløjen, men han stiller sig i en situation, hvor det ikke er muligt at samarbejde med dem uden, at det vil få personlige konsekvenser for ham. Han minder også vælgerne om, hvorfor det er vigtigt, at Danmark forbliver en del af verdenssamfundet.

Også Frederiksen kommenterer på højrefløjen, og hendes diskurs har ændret sig i forhold til den første duel, hvor hun brugte pronomenet 'vi' til at tage afstand fra Paludan. I den tredje duel er det rettet mod Rasmussen.

*Men men i respekt for endnu en skræmmekampagne, så siger **du**, at der er problemer med de røde partier på Christiansborg, når det handler om integrationsydelsen. Hvor mange partier er det **I** er ved at være i blåblok? Er **vi** oppe på otte den her gang? **Du** har partier, der vil bryde konventionerne, **du** har partier, der vil bryde Grundloven.¹⁰³*

Frederiksen bruger pronominerne 'du' og 'I' til at pointere, at Rasmussen har større problemer med sine fløjpartier, end Frederiksen har. Det er væsentligt, hvordan Frederiksen bruger pronominet "du" til at fastslå, at blå blok har nogle udfordringer med partier, som udfordrer konventioner og Grundloven. Hun har et mål med denne frame nemlig at overbevise vælgerne om, at blå blok har langt større problemer end rød blok.

Besparelser

Rasmussen fastholder sin diskurs omhandlende det økonomiske underskud, der var i Danmark, da de overtog regeringsmagten fra den tidligere regering, da han bliver beskyldt for at skære i pædagoguddannelsen;

¹⁰² Ibid s.30

¹⁰³ Ibid s.26

*Og så er det rigtigt, at **vi** i en treårige periode har kørt med et omprioriteringsbidrag, og det står **jeg** fuldstændig på mål for, fordi det var **vi** nødt til, fordi **vi** overtog Danmark på et tidspunkt, hvor **vi** kiggede ind i nogle prognoser, der sagde, der ville være et underskud, og hvis **vi** skulle have en mulighed for, hvad **vi** har gjort. For eksempel at prioritere sundhedsområdet op og investere mere i sundhedsvæsenet end **I** havde lagt op i den regering **vi** overtog fra, så var **vi** nødt pengene et sted.¹⁰⁴*

Rasmussen tager igen ansvar for de nedskæringer, der er forekommet i hans regeringsperiode ved at bruge pronomenet 'jeg'. I forlængelse af dette inddrager han sin regering ved at bruge 'vi', der er altså tale om en fælles beslutning, som de har gjort for at prioritere andre områder. Rasmussens diskurs betyder, at vælgere, som er uenige i hans nedprioritering af uddannelserne, kan stille ham til ansvar for det. Samtidig laver han også en distance mellem den regering, han selv har været en del af og den tidligere regering ved at forsøge at frame ud fra en virkelighed om, at de har prioriteret sundhedsvæsenet højere.

ligesom i den første duel benytter Frederiksen inkluderende og ekskluderende pronomener til at distancere sig fra Rasmussens politik. I et spørgsmål om manglende pædagoger, siger Frederiksen;

*[...] Og en af grundene til det det er jo Lars, at **du** har skåret på **deres** uddannelse gennem fire år. Stadigvæk **jeg** tænker over det hver eneste dag, det er da virkelig, virkelig mærkeligt i et samfund, hvor du og **jeg** ikke alene til vores børn derhjemme går **jeg** ud fra, men til alle børn og unge siger det vigtigste, **I** kan gøre, det er at tage en uddannelse, fordi **vi** har behov for **jeres** kompetencer, hvorefter du så har skåret ned på **deres** uddannelser i gennem fire år.¹⁰⁵*

Frederiksens diskurs på dette område er, at Rasmussen er ansvarlig for nedskæringer, dette sker gennem hendes brug af pronomenet 'du', samtidig benytter hun sig af pronomenet 'deres' til at fastlægge, at der er tale om en specifik gruppe af mennesker, som Rasmussen har ramt med sine nedskæringer. Hun forsøger at vise sin sympati for de unge. Frederiksen forsøger gennem hele sin kommunikation om besparelserne at placere sig selv på samme side som de unge og placere ansvaret hos Rasmussen.

¹⁰⁴ Ibid s.9

¹⁰⁵ Ibid s.8

Opsummering

Frederiksen anvender de inkluderende pronominer til at fremhæve, hvilke forskelle der er mellem statsministerkandidaterne. Hun forsøger at skabe en fælles følelse af, at det er folkets samfund, og bruger 'os', 'vi' og 'vores'. Hun anvender de personlige pronominer i sin politiske diskurs for at skabe et sammenhold med vælgerne.

Når hun bruger de ekskluderende pronominer, er det for at skabe sammenhold blandt vælgerne, og giver dem magten til at tage et frit valg. Yderligere bruger hun det ekskluderende pronomen 'I', når hun refererer til den siddende regering, hvor hun tager afstand fra den politik, som er blevet ført. Frederiksen benytter ligesom Rasmussen det personlige pronomen 'jeg' til at fremsætte sin personlige holdning til, hvordan pengene skal bruges og påtager et personligt ansvar.

Rasmussen gør også brug af de inkluderende pronominer, men ofte er det 'mit', 'mig' og 'jeg', hvilket gør, at det bliver hans personlige holdninger og tanker der i centrum. Samtidig bruger han også disse til at tage afstand fra Nye Borgerlige og Stram Kurs. Hermed anvender han de personlige pronominer i sin politiske diskurs til at udtrykke, hvilke ideologier han selv har. Rasmussens brug af ekskluderende pronominer er især rettet mod Frederiksens støtte partier, som han refererer til gennem 'dem', 'de' og 'deres'.

Intertekstualitet

Intertekstualitet er et begreb, som placerer sig i den diskursive praksis. Det er her, hvor allerede eksisterende, producerede tekster bliver placeret i en ny kontekst. Både Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen anvender udefrakommende referencer i deres diskurs for at skabe et mere nuanceret billede af den givne situation.

I forbindelse med spørgsmålet vedrørende lukning af friskoler udtaler Rasmussen; [...] *Når det der så viser sig nogle effekter af den for eksempel er der nogle folkeskoler ude i de små samfund der lukker, så skal vi da glæde os over at vi har en friskole tradition, der bygger på Grundtvig og Kold, hvor folk tager ansvar og laver skoler...*¹⁰⁶. N.F.S Grundtvig og Christen Kold er begge kendte navne inden for folkehøjskolen, som bygger på sammenhold, faste traditioner og høj, almen dannelse. Med en sådan reference viser Rasmussen, at han har kendskab til gamle traditioner, og at han værdsætter dem. Han udviser respekt for friskoletraditionen ved at anerkende vigtigheden i deres værdier og traditioner, og grunden til denne reference kan skyldes, at Rasmussen gerne vil udvise forståelse for bibeholdelse af friskoler og deres værdier og traditioner. Det kan give tilhængere af institutionerne håb om, at der ikke vil ske ændringer inden for dette område, da de føler sig hørt og respekteret.

En anden reference er af en lidt anden dimension, da Frederiksen sammenligner Rasmussen med Julia Roberts i *Runaway Bride*. Hun siger;

*Du minder mig om en person, jeg kommer i tanke om, nemlig en god, gammel film med Julia Roberts, hun har lavet mange film. I kan måske huske den der Runaway Bride, men det kan kvinderne, hun skal giftes flere gange i løbet af filmen og I ved, hun får kjolen, makeuppen, og håret er sat, det hele kører og hun kommer op ad kirkegangen øh inde i kirken og hun står, og så fortryder hun og løber ud igen. Og det nu har du gjort det to gange i aften, først du vil en masse på klima, men ikke lige det der med bindende mål i 2030, og nu.*¹⁰⁷

Her bliver Rasmussen sammenlignet med en kvinde, som ikke kan træffe en beslutning, selvom hun har alle muligheder og er meget tæt på målstregen. Frederiksen kan opfattes som en smule nedladende

¹⁰⁶ Bilag 1 s.40

¹⁰⁷ Ibid s.31

her, idet hun sætter lighedstegn mellem Rasmussen og en kvinde, som er ubeslutsom og forkælet, idet hun har det hele. Herved kan Rasmussen blive opfattet som svag og ikke i stand til at tage en beslutning eller holde ved sine løfter. Referencen er på et lavt stilniveau, da det er en let forståelig film, som de fleste blandt publikum har set, derved formår Frederiksen at skabe sammenhold i en underholdende situation, hvor Rasmussen bliver syndebug. Hun kommer til at fremstå som sjov og med overskud blandt sine tilhængere, hvor vælgerne på opponent siden kan opfatte hende som kålhøgen og nedladende. Det interessante her, er dog, at det også kan få Frederiksen til at virke meget feminin i sin diskurs ved at anvende denne intertekstualitet, da filmen er en romantisk komedie. Hermed går hendes fremtræden i mod, hvad man kan forvente af kvindekønnet ifølge Butler, da hun er provokerende i sin performance, men Frederiksens verbale reference kan ses som et kvindeligt træk, der understreger kønnet ifølge Lakoff.

Frederiksen fortsætter i den humoristiske tone, da hun direkte citerer Rasmussen fra sidste valgkamp; *men nu har jeg jo haft lejlighed til også iagttage dig, og jeg tror, når man står der, hvor vi to står, så må man også gøre op med sig selv, hvad man vil... hvad man vil for Danmark... og man bliver også nødt til at gøre op med sig selv, om man vil være Statsminister for enhver pris...*¹⁰⁸ Her er der tale om en ironisk reference, hvor hun gentager ord, som Rasmussen anvendte i den tidligere valgkamp mod sin modstander. Det er en indirekte opfordring til modstanderen om, at han skal overveje, om han vil tage kampen op, og om han virkelig vil ofre så meget for Danmark. Indirekte siger hun, at hun tvivler på Rasmussens engagement i Danmark og ved at anvende hans egne ord mod ham, skaber hun en intern kommunikation, hvor Rasmussen skal overveje situationen. Det kan være en stærk reference, da det sætter tvivl hos modstanderen, hvilket kan gøre den efterfølgende kommunikation svagere.

Rasmussen anvender også ironi i sin diskurs, idet han refererer til Donald Trump;

[...] *Og jeg tager ikke æren for alle 170.000 private arbejdspladser jeg er ikke Trump, men jeg fralægger mig ikke hele ansvaret.*¹⁰⁹ Her fokuserer Rasmussen udelukkende på at sætte sig selv i et godt lys foran sine vælgere. Referencen går på, at han, ligesom Trump, har formået at skabe flere arbejdspladser, men han vil ikke anerkendes for det. Dette er ironisk i sig selv, da han gennem denne reference alligevel får fortalt, at han har fået fremgang i Danmark. Dog vil han gerne fremstå som et

¹⁰⁸ Ibid s.6

¹⁰⁹ Ibid s.27

større menneske, der ikke behøver ros, men som sagtens kan bære, hvis der går noget galt og tage ansvar for det. At han vælger at nævne Trump, er interessant, da manden er upopulær blandt mange, men grunden til, at Rasmussen netop vælger denne reference, kan være, at alle kender Trump, og Rasmussens pointe er, at han ikke er ligesom Trump. Derfor kan han fange manges opmærksomhed, hvor i manges øjne Rasmussen er et bedre menneske og leder.

Politisk diskurs

I dette analyseafsnit vil de strategiske funktioner som forekommer i præsentationen af politisk diskurs blive undersøgt. Disse er som følgende: tvang-modstand, legitimation-delegitimation og repræsentation-misrepræsentation. Analysen vil blive delt op i henholdsvis den første og tredje statsministerduel.

Første duel

Pension

Temaet ”*pension*” er et tilbagevendende tema i duellerne, og især Socialdemokratiets udspil om en ret til tidlig pension er et omdrejningspunkt for pensionsdebatten.

Rasmussen har i løbet af valgkampen kaldt Socialdemokratiet for økonomisk uansvarlige og kaldt deres pensionsudspil for det største politiske bluff, og i den forbindelse bliver han stillet spørgsmålet ”*hvorfor lige pludselig den her kærlighed til en SV-regering?*”¹¹⁰, hvortil han svarer;

*Altså pensionsudspillet er bluff, ikke? Altså vi har Arne fra jeres annoncer på 59 år fra Sønderjylland, nu er det hans tur, han kan så ikke få at vide om det er hans tur, så det er bluff.*¹¹¹

Efterfulgt af;

*Det er at skabe nogle forventninger uden at være ærlige om, om man kan indfri dem...*¹¹²

¹¹⁰ Ibid s.3

¹¹¹ Ibid s.3

¹¹² Ibid s.4

I den første del af Rasmussens svar undviger han at svare på det reelle spørgsmål, hvilket kan indikere, at han anvender en negativ diskurs overfor Frederiksen. I stedet forsøger han at delegitimere Frederiksen og Socialdemokratiets udspil ved at anklage dem for dét, han betegner som ”politisk bluff”. Dette uddyber han i det efterfølgende citat, hvor han siger at udspillet skaber nogle forventninger, som Frederiksen ikke kan indfri. Hans dagsorden er præget af en tvungen diskurs, som præsenterer Frederiksens udspil utroværdigt, hvilket gør, at vælgerne muligvis stiller spørgsmålstejn ved hendes politik.

Senere i debatten er der igen fokus på Socialdemokratiets udspil om retten til tidlig pension, hvor Frederiksen bliver spurgt, hvem der skal have lov til at trække sig tidligere tilbage, hvortil hun svarer;

[...] jeg mener faktisk vores forslag er konkret, vi siger at der skal være en mulighed for at gå tidligere på pension til dem der er blevet nedslidte, og øh som har haft et langt arbejdsliv, og vi afsætter også pengene dertil.¹¹³

Frederiksen har en antagelse om, at deres udspil om retten til tidlig pension er konkret. Hendes politiske diskurs stiller vælgerne i en situation, hvor de bliver nødt til at acceptere hendes antagelse for at kunne fortsætte i den givne situation. Diskursen er præget af en tanke om, hvad det er vælgerne ønsker, hvor hun forsøger at legitimere sin politik. Yderligere kan hendes diskurs ses som værende ideologisk, fordi Socialdemokratiet historisk har været arbejdernes parti. Frederiksens forslag kan blive betragtet som værende mangelfuldt, da de informationer, som bliver givet, er mangelfulde for vælgernes interesser.

Frederiksen bliver anklaget for, at hendes forklaring til udspillet ikke er konkret, hvorved hun udtaler;

Så kunne jeg se, øh det er rigtigt. Så kan jeg se, at den aftale I øh har indgået med den kommer til at betyde, at øh 133 fuldtidsbeskæftigede kan gå fra arbejdsmarkedet på en seniorførtidspension. Ved du hvad, Lars? Sidste år der var der flere, der blev millionærer i Lotto, end der kommer til at være omfattet af det forslag. Flere der vandt i Lotto som millionærer. Helt ærligt, synes du virkelig, det er godt nok?¹¹⁴

¹¹³ Ibid s.25

¹¹⁴ Ibid s.26

I sin diskurs sætter Frederiksen en bestemt dagsorden, hvor hun flytter fokus væk fra sit eget udspil til at fokusere på Rasmussens plan om seniorførtidspension. Der er her en klar dagsorden om at fremhæve Rasmussens forslag som værende for de få. Hun antager, at 133 mennesker kan få ret til denne ydelse, og sammenligner det med at flere blev millionærer i lotto sidste år. Dette er en måde at sætte en dagsorden, hvor hun placerer sig selv og Rasmussen i specifikke forhold, hvor hun ikke mener, at hans forslag er fyldestgørende nok. Samtidig placerer hun Rasmussen i en situation, hvor hans forslag bliver fremhævet som uambitiøs, da hun laver en sammenligning til chancen for at vinde i lotto.

Rasmussen giver et modsvar på Frederiksens anklager;

*Men det er også forkert, øh for der er 17.000 danskere der får glæde af det vi har aftalt, og så kan man godt stå og sige øh lotto millionær og sådan noget, det er jo mennesker, som er på kanten af arbejdsmarkedet eller på deltid, eller som er syge og går sygedagpenge, eller som kommer ind og ud af arbejdsmarkedet i sidste år op mod deres liv. Det er 17.000 danskere, som kan finde et helle i, at de får en seniorpension med et beløb, der er værdigt, og man kan leve af det...*¹¹⁵

Rasmussen afviser Frederiksens påstand og forsøger at legitimere sit forslag ved, at han siger, at 17.000 mennesker vil få seniorpension med et beløb, som er værdigt. Han forsøger gennem sin diskurs at præsentere seniorpensionen som noget, alle vælgere ønsker. Yderligere beskriver han sit forslag som værende meget positivt over for den enkelte vælger. Der er altså tale om, at han gennem sin egen bedrift forsøger at legitimere sin politik.

Spørgsmålet om pension er i høj grad præget af en dagsorden, hvor diskursen er at delegitimere modpartens forslag som værende mangelfuldt. Rasmussen fortsætter;

*[...]Og så til det andet, altså Arne, som I selv bruger i jeres eget propaganda materiale. Han er 59 år og bor nede i Sønderjylland. Nu er det Arnes tur, står der, og så siger Arne øh er det det? Gælder det mig? Lotte, hun er fra Nyborg, hun er sygeplejerske. Hun bruges også på jeres pjecer. Øh gælder den her ordning for hende, eller er det bare sådan noget propaganda? Nu er det Arnes tur, nu er det Lottes tur...*¹¹⁶

¹¹⁵ Ibid s.26

¹¹⁶ Ibid s.26

Rasmussen tvinger fokus væk fra egen politik, hvor han vælger emne og fokuserer på Frederiksens. Dette sker igen med en dagsorden om Socialdemokratiets udspil er mangelfuldt. Gennem denne diskurs forsøger han at delegitimere Frederiksen. Samtidig er det også et forsøg på at sætte en bestemt dagsorden, hvor han placerer Frederiksen i en situation, hvor hun over for vælgerne kommer til at fremstå utroværdig. Han anklager Socialdemokratiet og Frederiksen i at anvende propaganda, som gør det umuligt for vælgerne at gennemskue, om de er berettiget til deres pensionsordning. Hans brug af ordet propaganda er bemærkelsesværdigt, idet det kan indikere, at Frederiksen forsøger at styre folk ud fra deres følelser og forståelser¹¹⁷.

Den grønne dagsorden

Debatten om klimaet blev i valgkampen anset som det vigtigste politikområde¹¹⁸.

Det første område i den grønne dagsorden er en diskussion om, hvorvidt der skal være afgifter på flybilletter, hvor Rasmussen starter med at kommunikere;

[...]Øh og vi skal have et højt ambitionsniveau, jeg er glad for Mettes melding i dag om 60% CO2 reduktion i 2030, det deler jeg, det synes jeg, vi skal prøve og finde en løsning på. Men nogle af løsninger skal findes europæisk altså en isoleret dansk flyskat, det kommer ikke andet end til at skade vores konkurrenceevne, så det er noget vi skal kæmpe for i øh Europa. Jeg er glad for klima fylder så meget, og derfor synes jeg.¹¹⁹

Rasmussen forsøger at legitimere sig selv gennem sin diskurs ved at forsøge at fremstå som en forkæmper for den grønne omstilling, hvilket skal ses i forlængelse af, at klimaet står højt på vælgernes politiske dagsorden. Han udtrykker glæde ved Frederiksens udmelding om 60% CO2 reduktion, og han kommunikerer, at han er glad for, at klima fylder så meget i valgkampen. Det er i høj grad et forsøg at legitimere sin politik og et forsøg på at placere sig selv som en stemme i klimadebatten. Yderligere er der i hans kommunikation også tale om et ideologisk princip, nemlig at det ikke skal skade Danmarks konkurrenceevne. At det er et ideologisk princip, skal ses i forbindelse

¹¹⁷ Lasswell, 1927 s.16

¹¹⁸ Holstein, 2019

¹¹⁹ Bilag 1 s.9-10

med, at Venstre har kaldt sig selv for Danmarks Liberale Parti¹²⁰. Samtidig er det også en antagelse, som gør, at vælgerne tvinges til at acceptere, at det vil få konsekvenser for Danmark, hvis der bliver lavet en afgift på flybilletter.

Rasmussens kommunikation afviger fra essensen fra det oprindelige spørgsmål, som han bliver stillet, men hans dagsorden er præget af en diskurs, som ikke har som mål at svare på spørgsmålet, men er rettet mod at få ham til at fremstå som tilhænger af den grønne omstilling. Efterfølgende bliver han spurgt om flyafgift, hvor han forsøger at svare ved at have et ideologisk princip, som skal legitimere hans politik, da han mener, at en afgift på flybilletter vil straffe almindelige borgere. Derudover planlægger han, hvordan en afgift alternativt kunne være. Han forsøger at samle vælgerens ønske om grøn omstilling, men samtidig er han bevidst om, at mange vælgere stadig gerne vil på ferie¹²¹.

Efter at Rasmussen har givet et specifikt svar, retter han igen fokus mod sin dagsorden om at legitimere sig selv og Venstre i den grønne omstilling, her udtaler han;

[...] Og øh derfor vil jeg egentlig sige til Mette, for nu har du været ude med en melding i dag, som egentlig matcher vores eget ambitionsniveau med 60% reduktion i 2030, at jeg synes jo det ville klæde os, hvis du og jeg lavede en aftale om altså uanset, hvordan valget går, at vi så fandt sammen om at lave en øh klimalov, der satte nogle mål, men også fandt nogle midler...¹²²

Rasmussen forsøger at tage ejerskab over den grønne dagsorden ved at komme Frederiksen i forkøbet. Gennem sin diskurs formår han at fremstille Frederiksen, som en der vil tage patent på den grønne dagsorden, men ifølge Rasmussen var de der først. Udover at skifte emne fra det oprindelige spørgsmål, så har hans diskurs til hensigt at placere ham i den grønne omstilling. Det kommer til syne ved at legitimere sig selv ved at vise karismatisk ledelsesplanlægning, hvor han inviterer Frederiksen til, at de sammen skal lave en klimalov, hvor der bliver sat mål, og midlerne findes. Han roser sine egne bedrifter, når han udtaler, at han har sat et mål om en million grønne biler i 2030¹²³. Han forsøger hermed at vise vælgerne, at han er garant for den grønne omstilling.

Frederiksen bliver også bedt om at forholde sig til afgift på flybilletter;

¹²⁰ Bille og Rüdiger, 2016

¹²¹ Bilag 1 s.10

¹²² Ibid s.10

¹²³ Ibid s.10

Ja og jeg vil også rigtig gerne starte lige med at svare dig på dit spørgsmål. Jeg tror, der hvor vi måske i virkeligheden skal have fokus, når vi kigger flytransport, det ene er, at vi skal vænne os til at flyve noget mindre, og øh ligesom øh vi alle sammen skaber forandringer, så tror jeg også, vi skal gøre det omkring flyet, men det måske vigtigste omkring fly, det er det der med brændstof, og hvad for et brændstof de bruger, måske var det i virkeligheden en klogere vej at gå end bare på afgift.¹²⁴

Frederiksen svarer direkte, men hendes diskurs er markant anderledes end Rasmussens, da hun anerkender, at vi skal vænne os til at flyve mindre. Her forsøger hun at legitimere sin politik ved at fokusere på, at alle har et ansvar for den grønne omstilling. Hendes dagsorden er præget af fakta, hvor hun påpeger, at vores forbrug skal mindskes for at skabe forandring¹²⁵. Frederiksen præsenterer en anden afgift, som hun mener, at spørgeren vil blive glad for¹²⁶. Hun prøver at legitimere sin politik ved at præsentere et forslag, som hun tror, de vælger, som er optaget af den grønne omstilling, ønsker.

I debatten bliver statsministerkandidaterne spurgt, om de overhovedet er klar til at gøre noget, som kommer til at gøre ondt på danskerne, da eksperter er enige om, at den grønne omstilling vil betyde nogle afsavn og kommer til at gøre ondt. Hertil svarer Rasmussen;

Omkring energi der er vi i gang med at bygge vindmølleparker, øh vi er i gang med at undersøge, om vi kan bygge op til ti ekstra end dem, vi allerede har besluttet, det vil jeg gerne være med til...¹²⁷

Rasmussens diskurs har til formål at legitimere hans politik og placere ham i den grønne omstilling. Her fremhæver han, at man er i gang med at bygge vindmølleparker. Dette bliver yderligere synligt, da han forsøger at fremhæve sine egne bedrifter i henhold til, at han undersøger muligheden for ti ekstra vindmølleparker. Han forsøger dermed at kommunikere ud til vælgerne, som er tilhænger af en grøn omstilling, og han forsøger, at legitimere sin politik ved at fremhæve de grønne fremskridt, som han selv er med til sikre. Et gennemgående træk i Rasmussens forsøg på at legitimere sin politik er, at det handler om at have et fremadrettet perspektiv på, hvad der skal gøres, mens han er tilbøjelig

¹²⁴ Ibid s.11

¹²⁵ WWF, ukendt

¹²⁶ Bilag 1 s.11

¹²⁷ Ibid s.12

til kun at nævne vindmølleparkerne som egentlige fremskridt, der er sket i den nuværende regering. Netop dette tager Frederiksen op, da hun bliver spurgt ind til, om der ikke er meget af det, som Rasmussen siger, hun kan imødekomme;

Jo men vi bliver måske også lige nødt til at repetere, hvor det er vi står henne. Fordi vores CO2 udledning steg i 2018 på din vagt, altså efter flere års opmærksomhed ikke mindst for børn og unge så har du ført en politik, som gør at vores CO2 udledning er begyndt at stige.¹²⁸

Frederiksens dagsorden gør, at hun undviger spørgsmålet og skifter emne, hvor hun forsøger at delegitimere Rasmussen ved at beskyldte ham for at være ansvarlig for, at Danmarks CO2 udledning steg i 2018. Hendes diskurs er et forsøg på at skabe en dagsorden, hvor Rasmussens politik ikke har varetaget den grønne omstilling. Her er hendes dagsorden at fremhæve Rasmussen over for vælgerne som, at han ikke kan føre en klimabevidst politik.

Rasmussen svarer til disse beskyldninger;

For jeg havde det personlige ansvar for tørken sidste år. Det var mit personlige ansvar.¹²⁹

Han svarer spontant på Frederiksens beskyldninger, men han undlader at svare konkret på hendes beskyldninger, i stedet vælger han at svare ironisk. Dette er et forsøg på at sætte en dagsorden, hvor han forsøger at fralægge sig ansvaret og giver skylden til vejret.

Efterfølgende forsøger Mette Frederiksen at delegitimere Rasmussen, hvor hun anklager ham for at lyve. Dette afkræfter Rasmussen¹³⁰. Frederiksen uddyber efterfølgende sin anklage;

Det er på grund af tørken, så er det jo godt vi har nogle forskere der siger nej Lars Løkke den holder ikke. Tørken ja en del af forklaringen, men vores grundlæggende problem er jo at du har forsømt at gøre noget for alvor ved klimaet de seneste fire år...¹³¹

¹²⁸ Ibid s.13

¹²⁹ Ibid s.13

¹³⁰ Ibid s.13-14

¹³¹ Ibid s.14

Frederiksen forsøger igen at delegitimere Rasmussen ved at anklage og beskylde ham for at have forsømt klimaet i sin regeringsperiode. Hendes diskurs fremsætter en dagsorden om den grønne omstilling, som har til hensigt at placere et personligt ansvar på Rasmussen, hvor han bliver placeret i et specifikt forhold, som gør det vanskeligt for Rasmussen at fremstå som en forkæmper for den grønne omstilling. Yderligere er beskyldningen mod Rasmussen også en antagelse om, at han har forsømt at gøre noget for klimaet, hvilket betyder, at vælgerne midlertidigt bliver nødt til at acceptere denne. Det er dog bemærkelsesværdigt, hvordan Frederiksen formår at stjæle dagsordenen om en bindende klimalov, som ellers er en dagsorden, Rasmussen frembringer i debatten¹³².

Rasmussen kommunikerer efterfølgende, at Frederiksens udspil ikke skræmmer ham og forsøger at tale om økonomisk ansvarlighed. I den forbindelse udtaler han;

Og må jeg ikke godt lige gøre det færdigt. Der er vi tilbage i det der med hvem er afhængig af hvem, fordi problemet hvis du bliver Statsminister på røde partiers nåde fordi du har lukket døren til mig. Det er, at du kommer til at tage farve af dem med skattehop i stedet for skattestop.¹³³

Rasmussen forsøger at skifte emne til, hvilke konsekvenser det vil have, hvis Frederiksen bliver statsminister. Her antager han, at det vil resultere i et skattehop i stedet for et skattestop, hvilket giver vælgerne bevidsthed om, at det vil betyde skattehop. Frederiksen vælger dog ikke at kommentere på Rasmussens beskyldning om skattehop, men i stedet forsøger hun at delegitimere ham ved at beskylde ham for at snakke udenom to gange¹³⁴.

Det efterfølgende spørgsmål i klimadebatten omhandler, hvordan statsministerkandidaterne vil sætte landmændene til ansvar for den CO₂, de udleder¹³⁵. Da Rasmussen bliver spurgt til dette, svarer han;

Altså nu er vi jo gået i gang med at plante meget mere skov end da der var en socialdemokratisk regering sidst altså en million træer sidste år. Vi lægger mere skov ud til urørt skov, vi omlægger,

¹³² Ibid s.14

¹³³ Ibid s.14

¹³⁴ Ibid s.14-15

¹³⁵ Ibid s.15

*hvad der svarer til 150 øh fodboldbaner til økologi hver dag, så det er ikke sådan at vi ikke gør noget...*¹³⁶

Han forsøger gennem sin diskurs at undvige spørgsmålet, men i stedet vælger han at fokusere på, at de er gået i gang med at plante mere skov end den tidligere regering. Der er ikke nogen tvivl om, han forsøger at legitimere sin politik igennem vælgernes ønsker, mens han samtidig gennem sin diskurs formår at placere den tidligere regering i en situation, hvor de fremstår mindre tilbøjelig til at følge den grønne omstilling. Yderligere forsøger han at legitimere sin politik ved at fremhæve sine egne bedrifter, hvor han præsenterer tiltag som mere urørt skov og mere økologi, hvilket skal placere ham i den grønne omstilling.

Efterfølgende udtaler Rasmussen, at han sammen med otte lande i EU har kæmpet om den grønne omstilling og udtaler i den forbindelse, at Danmark går forrest og har den grønne førertrøje på. Dette anfægter Frederiksen og påpeger, at det ikke er tilfældet¹³⁷;

*Du har lavet en landbrugspakke, har den gavnet dansk miljø, natur, klima, drikkevandet? Nej den har gjort det modsatte. CO2 udledningen steg i 2018, det går den forkerte vej. Og det er jo det der vores problem, for Danmark burde være et af de lande som går foran...*¹³⁸

Frederiksen forsøger at delegitimere Rasmussen ved at anklage ham for at have ført en politik, som har betydet, at CO2 udledningen steg og har haft konsekvenser for den grønne omstilling i Danmark. Igen forsøger hun at fremsætte en bestemt dagsorden, hvor hun gennem en negativ diskurs fremstiller Rasmussen som værende repræsentant for det modsatte af, hvad vælgerne ønsker. Til sidst i debatten om klimaet og den grønne omstilling formår Frederiksen at delegitimere Rasmussen ved at fremstille ham som at han ikke vil være med til at lave en bindende klimalov, hvor målet er at reducere drivhusgasserne i 2030 med 60%¹³⁹.

¹³⁶ Ibid s.16

¹³⁷ Ibid s.17

¹³⁸ Ibid s.18

¹³⁹ Ibid s.18

Udlændingepolitik

Debatten omhandlende udlændingepolitikken starter allerede i spørgsmålet om en mulig SV-regering, hvor Rasmussen siger;

[...] Jeg anerkender fuldstændig, at Mette siger, der er nogle ting, jeg har fortrudt omkring udlændingepolitikken. Jeg står et andet sted i dag fuld respekt for det, men jeg ved jo også, at dem der står lige bag Mette altså SF, Enhedslisten, Det Radikale Venstre, de har nogle krav som Mette kommer til at tage farve af, hvis hun skal være Statsminister på deres nåde...¹⁴⁰

Rasmussens brug af ordet 'anerkender' betyder, at han respekterer dét, Frederiksen siger, men han er ikke enig i det. Hans diskurs er præget af en bestemt dagsorden, hvor han antager, at Frederiksen ikke vil kunne videreføre udlændingepolitikken, da hun vil være afhængig af partier, som vil gøre det nødvendigt for hende at lempe den. Denne antagelse kan være medvirkende til, at vælgerne bliver mistroiske overfor Frederiksen vedrørende udlændingepolitikken. På udlændingområdet virker Rasmussen til at have en tvungen diskurs, hvori han sætter en bestemt dagsorden, som går på, at Frederiksen vil lempe udlændingepolitikken. Dette kommer også til syne i følgende udtalelse;

[...]Men sandheden er jo at øh at øh at de vil jo pille ved de her ydelser, det vil du også selv, det er derfor du har lavet en ydelses kommission, når man går ind på Altingets kandidattest, så siger både du og socialdemokratiets kandidater, at I er overvejende enige i, at man skal fjerne kontanthjælpsloftet og integrationsydelsen ikke, og derfor er det der du starter med at give indrømmelser og... Og det bliver dyrt for Danmark.¹⁴¹

Igen er der tale om en bestemt dagsorden, hvor han antager, at en stemme på Socialdemokratiet er en stemme på en lempelig udlændingepolitik. Rasmussens dagsorden betyder også, at han beskylder Frederiksen for allerede inden valget at have planer om at fjerne integrationsydelsen. Hans dagsorden er altså at delegitimere Frederiksen, hvor hun præsenteres negativ overfor vælgerne, da hun ikke kan garantere den samme udlændingepolitik.

¹⁴⁰ Ibid s.4

¹⁴¹ Ibid s.6

Samtidig antager han også, at det vil blive dyrt for Danmark, hvis Socialdemokratiet kommer til magten på baggrund af de røde partier. Dette samt *“at vi risikerer at åbne Danmark igen for en ukontrolleret indvandring som truer vores sammenhængskraft.”*¹⁴² er begge ting, vælgerne bliver nødt til at forholde sig til.

Gennem de seneste år har Frederiksen og Socialdemokratiet bevæget sig mod højre i deres udlændingepolitik, hvor de stemte for mange af de stramninger, der blev lavet af den siddende regering. Derfor er debatten også præget af, at der er en tvungen diskurs, hvor Frederiksen fremsætter en bestemt dagsorden om, at hun vil bibeholde den stramme udlændingepolitik. Dette kommer blandt andet til udtryk i følgende;

*[...] men det jeg siger klart, det er at det flertal der i dag står bag en stram, men i mine øjne også på et langt stræk realistisk og retfærdig udlændingepolitik. Det består efter et valg, og hvis en række mindre partier, som jeg ikke tror, kommer til at udgøre flertal, vil afkræve, at jeg skal begynde og åbne op for en udlændingepolitik, som jeg grundlæggende tror, vil være forkert for det danske samfund, så vil jeg ikke være statsminister.*¹⁴³

For Frederiksen handler det i høj grad om at legitimere sin politik for det vælgersegment, som ønsker en stram udlændingepolitik, og der handler det for hende om at overbevise vælgerne om, at hun er garant for dette. Det er yderligere bemærkelsesværdigt, at hun udtaler, at hun ikke vil være statsminister, hvis hun skal lempe udlændingepolitikken. Her placerer hun sig i en situation, hvor hun for vælgerne kommer til at fremstå viljefast.

Rasmussen fortsætter sin dagsorden, hvor han igen sætter spørgsmålstegn ved Frederiksens samarbejde med de røde partier og forholder sig også kritisk til hendes påstand om, at hun kan opretholde en hård udlændingepolitik;

Så det du siger her i dag, det er, at du kommer ikke til at give en eneste indrømmelse på ydelser og på udlændingepolitik til hverken det radikale venstre, SF, Alternativet eller Enhedslisten? De skal tage det hele, der bliver ikke pillet en øre ved nogen ydelser, det I selv siger i kandidattestene om at

¹⁴² Ibid s.6

¹⁴³ Ibid s.6

*integrationsydelsen den skal fjernes, laves om, bliver så også trukket tilbage, der bliver ikke pillet ved noget. Er det det, du siger?*¹⁴⁴

For Rasmussen er der ikke nogen tvivl om, at han har en tvungen diskurs, hvor hans dagsorden er at udstille Frederiksens problemer i rød blok. Samtidig forsøger han at delegitimere hende ved at beskyldte hende for at have sagt, at integrationsydelsen skal fjernes. Rasmussen forsøger at fremstille Frederiksen, som hun ikke kan tilbyde det, som nogle vælgere gerne vil have.

Frederiksen svarer på dette;

*Jeg siger, at den brede udlændingepolitik, den står fast, nu har du jo så her i valgkampen, det synes jeg egentlig er positivt, jo sat Inger Støjberg noget til vægs må man sige. Det ved jeg ikke om er så positivt for det er ikke så sjovt for hende, men det har du valgt at gøre...*¹⁴⁵

Hun undlader at svare på spørgsmålet og forsøger i stedet at få samtalen over til de ting, der kan gøres anderledes i udlændingepolitikken. Det er dog bemærkelsesværdigt, at hendes udtalelse rummer sætningen *at den brede udlændingepolitik den står fast*, for hvad er den brede udlændingepolitik? Frederiksen ændrer her sin diskurs, hvor det kan forstås på to måder. For det første indikerer hendes diskurs, at hun er opmærksom på, at de røde partier har nogle krav, som hun bliver nødt til at imødekomme. Den brede udlændingepolitik kan derfor forstås som at efter et valg, vil der være et nyt flertal, og dermed bliver det den brede udlændingepolitik. For det andet kan vælgerne forstå dette, som at det flertal som er for en stram udlændingepolitik i dag, også efter valget er den brede udlændingepolitik, og dermed vil hun fastholde politiken.

Statsministerkandidaterne skal også forholde sig til, hvordan de vil få unge med indvandre- eller flygtningebaggrund til at føle sig velkommen i Danmark. Til det svarer Frederiksen;

¹⁴⁴ Ibid s.7

¹⁴⁵ Ibid s.7

*Tak for dit spørgsmål, og jeg kan godt, forstå du rejser det, og jeg synes, vi har et kæmpe ansvar for det, for vi må erkende, at lige så enige vi to er om, at det har været nødvendigt at stramme op, og vi bliver nødt til også i fremtiden at føre en stram udlændingepolitik, så er tonen ofte hård, og generaliseringer fyr igennem luften...*¹⁴⁶

I sin diskurs fremsætter Frederiksen igen en bestemt dagsorden, hvor det er nødvendigt at have en stram udlændingepolitik nu og i fremtiden. Frederiksen fremstår som en karismatisk leder, da hun erkender, at Rasmussen og hende har et ansvar for, at tonen er hård og generaliseringerne fyr gennem luften. Senere i samme citat tager hun igen afstand fra Paludan, hvor hun mener, at debatten er blevet for hård¹⁴⁷. Frederiksen placerer sig selv i en situation, hvor hun er fortaler for en stram udlændingepolitik, men samtidig viser hun også menneskelighed ved at erkende, at debatten kan blive for hård.

Rasmussen bliver efterfølgende spurgt om det samme spørgsmål, hvortil han svarer;

*[...] Jeg har altid sagt, det er ikke noget, jeg finder på, for det har jeg altid sagt, når vi fører en stram udlændingepolitik, fordi den er stram, altså det er den. Øh men så i øvrigt også til at gå på det andet ben, som hedder, at vi gerne vil være åbne for udenlandsk arbejdskraft også mere end Mette vil...*¹⁴⁸

Hans diskurs er mere rettet mod at fremhæve, hvilke forskelle der er mellem Frederiksen og ham. For det første forsøger han at delegitimere Frederiksen, da han implicit siger, at Frederiksens stramme udlændingepolitik er noget, de for nyligt har fundet på, hvor han forsøger at legitimere sig selv ved at mene, at han altid har været tilhænger af en stram udlændingepolitik. For det andet, så vil han gerne åbne for mere udenlandsk arbejdskraft, end Frederiksen vil. Det sidste kan også betragtes som et ideologisk princip, i og med at Venstre er Danmarks Liberale Parti, og hvis der er behov for mere arbejdskraft, skal det politisk gøres nemmere at finde det. At åbne for udenlandsk arbejdskraft er også et tema, som taler til en specifik vælgergruppe.

Rasmussen fortsætter senere i debatten;

¹⁴⁶ Ibid s.44

¹⁴⁷ Ibid s.45

¹⁴⁸ Ibid s.45

*[...] Altså fordi at ærligt lige så rigtigt at vi har nogle problemer, og vi har problemer. Det er et problem, når man ude i ghettområderne syv ud af ti danskere derude, dem der bor derude de er på offentlig overenskomst, det er et problem. Og derfor er vi nødt til at lægge arm om det, det er også derfor jeg er så bekymret for, at ydelserne skal stige, hvis der kommer en ny regering, for så bliver det svære...*¹⁴⁹

I dette citat har Rasmussen en diskurs, som er fornærmende overfor de mennesker, som bor i ghettområdet, som han præsenterer negativt, og han påpeger gentagne gange, at det er et problem, dermed delegitimerer han dem. Efterfølgende vender han igen tilbage til en bestemt dagsorden, hvor han antager, at ydelserne vil stige, hvis der kommer en ny regering, for så bliver det besværligt at løse problemet. Vælgerne bliver altså gentagne gange forholdt den antagelse om, at ydelserne vil stige, hvis der kommer en ny regering. Hans dagsorden har til hensigt gennem en tvungen diskurs at placere Frederiksen og sig selv i forskellige positioner, hvor han kommer til at fremstå som løsningen, hvis vælgerne vil have en stram udlændingepolitik, som ikke vil forhøje ydelserne.

Tredje duel

I dette afsnit vil de samme tematikker, som forekommer i den første duel blive undersøgt. Dette sker med henblik på at vurdere, om der er sket en diskursændring i deres kommunikation til vælgerne.

Pension

Ligesom i den første statsministerduel er Frederiksens pension udspil et tema, som bliver debatteret. I duellen bliver Frederiksen spurgt ind til, om hun vil fortælle, hvem det er der får retten til at trække sig tidligere tilbage, hvortil hun svarer;

*Jo det vil jeg gerne, det er dem der har været lang tid på arbejdsmarkedet, og som er blevet nedslidte, og hvis vi ser på, hvor mange der har, der er på arbejdsmarkedet, når man nærmer sig pensionsalderen, så vil vores forslag om en ret til tidligere folkepension komme til at gælde cirka 5000 mennesker, der stadigvæk er erhvervsaktive...*¹⁵⁰

¹⁴⁹ Ibid s.46

¹⁵⁰ Bilag 2 s.10

Ligesom i den første duel pointerer Frederiksen, at det er dem der har været lang tid på arbejdsmarkedet og er nedslidte. Men ligesom i første duel, så er der misrepræsentation i den information, som hun giver vælgerne, da den ikke konkret. Der altså tale om, at der bliver givet information, men for vælgerne er det mangelfuldt. Frederiksen forsøger også at legitimere sin politik ved at anvende en ideologisk diskurs. Hun forsøger gennem sin diskurs at referere til arbejdstagere, som Socialdemokratiet historisk har repræsenteret i Folketinget. Samtidig forsøger hun at få sit forslag til at fremstå attraktivt for vælgerne ved at pointere, at der er mange af de mennesker, som er inde og se debatten, der vil få ret til tidligere folkepension.

Rasmussen udtaler i forlængelse heraf;

Det er jo meget flotte ord, øh du sagde, det er dem, der har været lang tid på arbejdsmarkedet, hvor længe skal de have været på arbejdsmarkedet, og hvad er det for nogle faggrupper, der skal have lov, og hvem er det, der ikke skal have lov?¹⁵¹

Rasmussen forsøger at delegitimere Frederiksen ved at fornærme hende i sin kommunikation, hvor han roser hendes flotte ord. Rasmussen er ligesom i den første duel meget opmærksom på at pointere over for vælgerne, at Frederiksens forslag ikke er særligt konkret, han forsøger dermed at fremsætte en dagsorden, hvor Frederiksens politik præsenteres negativt. I den første duel er det Arne og Lotte, der ikke kan få at vide, om det er deres tur. I denne duel er han mere overordnet og spørger ind til, hvor længe man skal have været på arbejdsmarkedet, og hvilke faggrupper Frederiksen taler om. Rasmussen bibeholder en diskurs, hvor dagsordenen er at fremsætte Frederiksens pensionsudspil som værende mangelfuldt. Frederiksen besvarer dette spørgsmål med;

Ja vores bud er jo det er dem der har været på den rigtige side, kan man sige af 40 år. Og det er jo fordi, vi ved, at et langt arbejdsliv øh kan være en belastning for krop, og det kan også være det for sjælen...¹⁵²

Frederiksen forsøger at konkretisere sit pensionsudspil ved at kommunikere, at det er mennesker, der har været ”på den rigtige” side af 40 år på arbejdsmarkedet, men det fremstår ikke som noget, som hun har en reel plan for. Yderligere er det vigtigt at pointere, at hun i et tidligere citat taler om hårdt,

¹⁵¹ Ibid s.1

¹⁵² Ibid s.10

fysisk arbejde, men i dette citat er det også danskere, som er mentalt nedslidte. Hendes kommunikation virker stadig til at være mangelfuld over for vælgernes interesser, da hun hverken konkretiserer, hvor længe eller hvilke faggrupper der skal have lov til at gå på tidlig pension. Det kan dog også betragtes som værende en tvungen diskurs, hvor dagsordenen er at præsentere forslaget så åbent som muligt, så hun taler til flere vælgere og deres ønsker.

Efter de to statsministerkandidater debatterer om, hvilke faggrupper der vil blive omfattet af Socialdemokratiets pensionsudspil, så anvender Rasmussen igen en diskurs, som fremsætter en bestemt dagsorden, som han også gør i den første duel;

[...] Jeg har tidligere i en af dine udsendelser kaldt det Danmarkshistoriens største bluff, og jeg vil gerne gentage det her i aften, fordi det er jo, hvad det er.¹⁵³

Han forsøger at delegitimere Frederiksen ved at beskyldte hende for at snyde vælgerne gennem deres pensionsudspil. Rasmussen konkretiserer sine beskyldninger ved at sige;

Det der gør det til et bluff, det er, at man siger vi vil kun bruge 3 milliarder, og man kan regne ud hvad det rækker til, det er ikke ret mange og så turnerer man rundt i en valgkamp med nu er det Arnes tur, og han er 59 år og bor nede i Sønderjylland på jeres egen plakat, ikke engang han kan få at vide om han er dækket af rettigheden, og sådan sidder der jo masser af mennesker nu og tænker det er mig, hun taler om Mette, det er mig Mette taler om ikke...¹⁵⁴

Der er ikke nogen tvivl om, at Rasmussens dagsorden går på at delegitimere Frederiksen ved at fremsætte hendes udspil negativt. I forhold til den første duel er hans diskurs mere konkret og hård over for forslaget. For det første så forsøger han at sætte sig i vælgernes sted, hvor han antager, at de har svært ved at finde ud af om de er dækket ind under Frederiksens udspil. Han forsøger at vise vælgerne, at det er et forvirrende udspil. For det andet så antager han, at enten bliver mange vælgere skuffet eller også ødelægger det dansk økonomi¹⁵⁵. Dette bliver muligvis accepteret af mange vælgere, men det er en sort/hvid beskrivelse af deres udspil og dets konsekvenser. Efterfølgende

¹⁵³ Ibid s.11

¹⁵⁴ Ibid s.11

¹⁵⁵ Ibid s.11

ændrer Rasmussen dagsorden og vælger emne i samtalen, hvor han fokuserer på sit eget udspil. I denne forsøger han at legitimere sin egen politik ved at rose den, her betragter han sit udspil som værende en bedre tilgang.¹⁵⁶

Efterfølgende angriber Frederiksen Rasmussens udspil og siger følgende;

Så lad mig spørge dig om en ting, har du løst problemet? Kan du se de nedslidte danske lønmodtagere i øjnene og sige nu har vi løst problemet, for det er jeg hundrede procent sikker på, du ikke har. Fordi forskellen på os to er jo at du ønsker at folk skal blive så syge, at de kan blive visiteret til en seniorførtidspension, jeg vil noget andet, jeg vil et Danmark hvor når du har arbejdet i mange år, betalt for det her velfærdssamfund kan fungere, at du så en dag kan lukke døren bag dig, og sige nu har jeg gjort mig med rank ryg, nu træder jeg ind i seniortilværelsen.¹⁵⁷

Frederiksen starter med at delegitimere Rasmussen ved at beskyldte ham for ikke at have løst problemet, og at folk skal blive syge, før de kan få seniorførtidspension. Frederiksen har altså en dagsorden om at fremhæve Rasmussens forslag som værende uværdigt over for danskerne. Denne diskurs ændres dog, når det kommer til hendes eget forslag, hvor der i høj grad er tale om danskernes værdighed. Hendes dagsorden er altså præget af placere sig selv og Rasmussen i to forskellige situationer, hvor deres udspil henholdsvis præsenteres positivt og negativt. Hun prøver at skabe en illusion af, hvordan det vil være, hvis hendes udspil blev vedtaget.

Rasmussen delegitimerer Frederiksen ved at beskyldte hende for at ville dele danskerne op i et a og b hold, hvortil hun svarer;

Ja det er det på den måde, at jeg erkender og ved som Socialdemokrat at der er nogle der har et hårdere arbejdsliv end andre. Der er forskel på vores liv, der er forskel på, hvornår vi starter på arbejdsmarkedet, der er forskel på tempoet, der er forskel på, hvor meget vi løfter, der er forskel på, hvor mange arbejdsulykker vi udsættes for, der forskel den det slid der kan være på vores krop, og de lønmodtagere, som har haft de hårdeste arbejdsliv, deres efterløn har du for nogens vedkommende afskaffet, andre vedkommendes forringet, og det er sådan set det jeg forsøger at rette

¹⁵⁶ Ibid s.12

¹⁵⁷ Ibid s.12

*op på, og det gør jeg med stolthed, fordi det her valg skal også handle om dem der har mindst i det her samfund.*¹⁵⁸

I sin diskurs erkender hun det, som Rasmussen betegner som et a og b hold, men hun anvender det til at legitimere sin politik ved at fremstå som en rigtig Socialdemokrat med ideologiske principper. Hendes arbejdsmarkedetsdiskurs er præget af en ideologisk fremstilling, hvor hun fører politik for arbejderklassen. I sin kommunikation har hun også en dagsorden, hvor hun placerer Rasmussen som værende sit modstykke, hvor hun beskylder ham for at have afskaffet eller forringet arbejdernes efterløn. Dette svarer Rasmussen på i følgende;

*Men det er rigtigt, at jeg har tager det ansvar for det med efterlønnen, øh det er jeg sådan set stolt over fordi øh en af grundene til at partierne overhovedet nu kan føre valgkamp om velfærd det er, at vi skabte velfærd ved at lave velfærdsforliget og senere tilbagetrækningsreformen. Det bliver lidt teknik, men uden det så havde vi simpelthen ikke haft alt det krudt i kælderen, som gør, at øh at Danmark har været i fremgang de seneste år. Jeg er Venstre mand, jeg ved også godt, at der er forskel på folk, folk bliver slidt ned, men det er jo en individuel ting, det bliver for firkantet bare og sige og sige, at bare fordi du står i en fagforening frem for en anden, så er du slidt ned eller ikke slidt ned.*¹⁵⁹

Frederiksen forsøg på at delegitimere Rasmussen, hvor hun beskylder ham for at have afskaffet efterlønnen, bliver af Rasmussen vendt til et forsøg på at legitimere hans politik, da hans dagsorden er at præsentere det som en bedrift, som han har taget ansvaret for. Dette kommer yderligere til syne, da han efterfølgende uddyber dette med, at det er en af grundene til, at Danmark har været i fremgang. Rasmussens kommunikation virker meget selvhøjtidelig, hvor han forsøger at legitimere sig selv ved at fremstå som ansvarlig for, at det går godt i Danmark. Samtidig er han i sin diskurs ideologisk, når han fremhæver, at han er Venstremand, og at mennesker skal ses individuelt.

Senere bliver Rasmussen spurgt ind til, hvorfor man skal være så slidt, at man kun kan arbejde to dage om ugen for at få hans hjælp, hvortil han svarer;

¹⁵⁸ Ibid s.13

¹⁵⁹ Ibid s.13-14

*Fordi vi kan simpelthen ikke have et system, hvor folk selv visiterer sig til pension, det kan vi ikke, det gør Danmark fattigere. Jeg står over for en modstander her, som er den første statsministerkandidat jeg kan huske i mit politiske liv, der går til valg på at gøre Danmark fattigere, altså tage folk ud at arbejdsmarkedet, sætte skatterne op, afdæmpe væksten, gøre Danmark fattigere...*¹⁶⁰

Rasmussen delegitimerer Frederiksen ved at beskyldte hende for at gøre Danmark fattigere, ikke kun med pensionsudspillet, men hele hendes politik. Dette gør samtidig, at hans dagsorden er rettet væk fra sin egen politik og undviger at svare på spørgsmålet. I forhold til den første duel mellem statsministerkandidaterne så fremstår Rasmussen mere kontant i sin diskurs. Han forsøger samtidig at placere sig selv og Frederiksen i et modsætningsforhold, hvori han beskriver Frederiksens politik som alt det, han ikke står for. Hans opremsning af, hvad der vil ske, hvis Frederiksen vinder valget, er også en beskrivelse af hans ideologisk modsætning.

I forhold til alle de beskyldninger, som Rasmussen retter mod Frederiksen for at delegitimere hende, er det bemærkelsesværdigt, at hun kun vælger at kommentere på hans sidste kommentar, hvori han siger, at nogle skal stå af før tid¹⁶¹. Til dette kommunikerer Frederiksen;

*Men det er jo en vild arrogance at udstå, det er jo en vild arrogance at udtrykke.*¹⁶²

Frederiksen forsøger at delegitimere Rasmussen ved at beskyldte ham for at være arrogant. Hendes diskurs gør samtidig, at Rasmussen bliver placeret i en situation, hvor han fremstilles negativt overfor vælgerne. I den efterfølgende del af debatten forsøger Rasmussen gennem sin diskurs at delegitimere Frederiksen ved at få hende til at fremstå utroværdig overfor vælgerne, idet han hæfter sig ved hvilke forskellige grupper af erhverv, der kan få ret til hendes pensionsordning¹⁶³.

Den sidste del af debatten om pension udtaler Rasmussen;

¹⁶⁰ Ibid s.15

¹⁶¹ Ibid s.15

¹⁶² Ibid s.15

¹⁶³ Ibid s.15-16

Ja, jamen jeg vil bare sige, når der tales om værdighed, så synes jeg, at værdighed er noget og gøre med den måde, man fører valgkamp på, og jeg synes simpelthen ikke det er værdigt og stille op med et forslag her, hvor folk kan sidde og drømme sig ind i et eller andet, uden at de kan få at vide om det gælder dem, ej det er simpelthen og spille med skjulte kort.¹⁶⁴

Rasmussen har en dagsorden om at pointere, at Frederiksens udspil ikke er værdigt. Han forsøger at delegitimere Frederiksen ved at beskylte hende for at føre en valgkamp, hvor hun får folk til at drømme, og yderligere anklager han hende for at spille med skjulte kort. Ligesom tidligere i debatten forsøger Rasmussen gennem en bestemt dagsorden at præsentere Frederiksen som utroværdig. Til det modsvarer Frederiksen;

Der er ingen skjulte kort i det her, vi har modsat Venstre fremlagt en økonomisk politik vi siger klart vi beder bankerne om et større samfundsbidrag for så vil vi kunne... Efter valget indfører en ret til tidlig pension.¹⁶⁵

Frederiksens dagsorden gør, at hun nærmest ikke forholder sig til den kritik, som Rasmussen rejser mod hende, hvor hun i stedet skifter emne og retter kritik mod Venstre og Rasmussen. Hun delegitimerer Rasmussen ved at beskylte ham for ikke at have en økonomisk politik. Frederiksen forsøger gennem sin dagsorden at udstille ham som økonomisk uansvarlig modsat hende, som vil bede bankerne om et større samfundsbidrag. Hendes idé om, at bankerne skal give et større samfundsbidrag, er også en strategi, som vælgerne vil kunne bifalde, da eksempelvis hvidvaskningssagen i Danske Bank har medført, at danskerne har fået et kritisk blik på bankerne¹⁶⁶. Samtidig er det også et forsøg på at legitimere hendes egen politik gennem et ideologisk element, da bankerne skal give mere til samfundet, og kalder det et samfundsbidrag.

Den grønne dagsorden

Den grønne dagsorden starter i tredje duel med et spørgsmål, om Rasmussen og Frederiksen er villige til at acceptere en nulvækst eller negativ vækst for at løse klimaudfordringerne. Til dette svarer Rasmussen;

¹⁶⁴ Ibid s.17

¹⁶⁵ Ibid s.17

¹⁶⁶ Hedelund & Bentow, 2018

*Som er nej, øh fordi helt ærligt øh vi skal blandt andet vænne os til det her på en bæredygtig måde, nu har jeg jo sat den ambition, at vi skal have en million grønne biler i 2030, øh vi aftalte tre vindmølleparker du foreslår to mere. Jeg er i gang med at undersøge ti yderligere, så vi har jo store ambitioner...*¹⁶⁷

Rasmusens dagsorden er præget af en diskurs, som har til hensigt at præsentere den grønne omstilling som konsekvensløs for vælgerne. Det bliver eksplicit sagt, at det ikke er nødvendigt at have nulvækst eller minusvækst. Ved at fremhæve dette forsøger han at legitimere sin politik ved at kommunikere, hvad nogle vælgere ønsker. Rasmussens dagsorden gør, at han skifter emne og forsøger at legitimere sin politik ved at snakke om sine bedrifter og ambitioner. Han fremhæver, at de tre vindmølleparker, hvor han samtidig gennem sin dagsorden placerer Frederiksen i en situation, hvor hun fremstår som at være mindre for den grønne omstilling, da han siger, at hun har foreslået to ekstra, hvor han er ved at undersøge ti mere.

Efterfølgende bliver han spurgt, om han er sikker på, at vi ikke bliver nødt til at ofre noget, hvortil han svarer;

*Hundrede procent sikker på at vi godt kan gøre det her samtidig med, at vi gør os rigere, for dét at blive rigere er en del af det, når vi for eksempel bliver rigere, så har vi flere penge til forskning en stor del af den her udfordring den skal da løses med ny teknologi, så ja.*¹⁶⁸

Rasmussen forsøger at legitimere sin politik ved at inddrage ideologiske principper, hvor han påpeger, at vi skal gøre det, mens vi bliver rigere, så pengene kan bruges på mere grøn forskning. Igen påtaler han over for vælgerne, at det ikke bliver nødvendigt at ofre noget for den grønne omstilling, hvilket sandsynligvis har et publikum, som vil finde dette interessant. Dog kan hans egen plan anses som at delgitimere sig selv i spørgsmålet om, hvordan vi løser klimaudfordringer. For nogle vælgere vil også antage det for at være mangelfuldt, da det er en meget forsimplet plan at løse det.

¹⁶⁷ Bilag 2 s.31-32

¹⁶⁸ Ibid s.32

Frederiksen bliver stillet det samme spørgsmål;

[...] Men vi står jo også et sted, hvor vi ikke bare kan sige vækst for en enhver pris, for den bliver nødt til at være bæredygtig, og jeg er ikke i tvivl om, at vi kommer til at omlægge vores livsstil, for vi forbruger for meget og forbruger forkert.¹⁶⁹

Sammenligner man de to kandidater, så er Frederiksen mere konkret end Rasmussen i forhold til spørgsmålet, og svarer ikke i forhold til hvad vælgerne ønsker, men hvad hun anser som en realitet, hvis vi skal redde klimaet. Hendes dagsorden placerer hende i en situation, hvor hun erkender, at det er alvorligt med klimaet, og dette vil af vælgerne blive betragtet som, at hun tager udfordringerne seriøst.

Efterfølgende bliver Frederiksen spurgt ind til, om man ikke skal stemme på Rasmussen, hvis man godt kan lide grønne biler og omstilling, til det svarer hun;

Ja det er jeg nu ikke så sikker på fordi, fordi hvis vi kigger på sidste år, så gik det jo den gale vej med dansk CO2 udledning, og nu siger jeg det lidt direkte her på en af de sidste dage i valgkampen... men det er jo ikke ord der løser klimakrisen, det er konkret handling, og der har vi travlt. Fordi Danmark er blevet sat tilbage sidste år...¹⁷⁰

Ligesom i den første duel anvender Frederiksen en diskurs, hvor hun delegitimerer Rasmussen ved at beskyldte ham for at have forringet den danske CO2 udledning. Hendes diskurs fremsætter et modsætningsforhold mellem Rasmussen og hende, da han fremstilles som problemet, mens hun påtaler, at der er brug for konkret handling, hvilket indirekte forstås som det, hun er garant for. Samtidig har hun antagelse om, at Danmark er blevet sat tilbage i forhold til at løse klimaproblemerne. Vælgerne er nødt til at acceptere denne antagelse, hvilket har den effekt, at Rasmussen bliver betragtet som årsagen til at CO2 udledningen er steget. Frederiksens diskurs er med til at legitimere hende, da hun fremstår som en karismatisk leder.

Rasmussen bliver ligesom i den første duel nødt til at forholde sig til beskyldninger om, at den danske CO2 udledning steg, mens han var statsminister;

¹⁶⁹ Ibid s.33

¹⁷⁰ Ibid s.34

Må jeg ikke lige øh tale lidt kort om det der CO2 halløj øh sidste år, altså danske CO2 udslip. Det er faldet og faldet over en lang årrække, siden jeg blev minister første gang. Så er det rigtigt, at sidste år var der nogle måneder, hvor det ikke blæste øh, og jeg ved ikke, om du kan give sådan en vindgaranti til de danske vindmøller.¹⁷¹

Ligesom i den første duel, afviger han fra beskyldningerne ved at fremhæve vejret som årsagen til den stigende udledning. Hans diskurs har ikke forandret sig, og han fortsætter sin dagsorden, med at det ikke var hans politik, som har været årsagen. Hans modsvar til beskyldningerne mangler i høj grad reel information om, hvorfor det danske CO2 udledning steg.

Senere i duellen siger Frederiksen;

Men du siger alt det rigtige, og gør næsten alt det forkerte du har forringet dansk natur og klima miljø, 39 gange mens du har været Statsminister.¹⁷²

Hun delegitimerer Rasmussen ved at anklage ham for at have forringet dansk natur, klima og miljø, hvilket fremstiller ham negativt. Ligesom tidligere anvender Frederiksen en diskurs, hvor dagsordenen er at fremstille Rasmussen over for vælgerne som værende repræsentant for en politik, hvor klimaet ikke bliver prioriteret. Samtidig er der tale om en antagelse, som hun ikke underbygger, hvilket lytterne er nødt til at acceptere. Hendes dagsorden kommer yderligere til syne;

Og det gør det jo ikke alene på klimaet, det gør det også i forhold til vores biodiversitet vores natur og vores drikkevand. Landbrugspakken... Har jo har jo ikke gjort dansk drikkevand bedre og derfor bliver vi nødt til og rykke, det er ikke nok at sige det rigtige.¹⁷³

Igen forsøger Frederiksen gennem sin dagsorden at placere Rasmussen som ansvarlig for, at det går den forkerte vej for det grønne Danmark. Selvom Frederiksen også frembringer nogle af disse antagelser i den første duel, så fremstår hun mere opsat på at fremhæve og udstille Rasmussens politik. Efterfølgende forsøger Rasmussen at svare på Frederiksens påstande;

¹⁷¹ Ibid s.34

¹⁷² Ibid s.36

¹⁷³ Ibid s.36

Med den der påstand, at vi har forringet tingene 39 gange ikke, altså det er jo blandt andet nogle puljer, der er løbet ud, som er erstattet af nogle andre, øh lægger vi mere ud til økologi eller mindre ud til økologi i forhold til hvad I gjorde? Har vi plantet mere eller mindre skov i forhold til, hvad I gjorde, altså vi udlægger et økologisk areal hver dag der svarer til 150 fodboldbaner, det gør vi.¹⁷⁴

Rasmussen virker ikke til at have et modsvar til de beskyldninger, som bliver frembragt af Frederiksen og undviger at svare på dem. I stedet vælger han gennem sin dagsorden at fokusere på sine egne bedrifter. Han forsøger at legitimere sin egen politik ved at rose, at de har formået at plante mere skov og udlægge til mere økologi. Samtidig delegitimerer han Frederiksen ved at sammenligne sine bedrifter med hende sidst hun var i regeringen.

Senere kommer der en seance mellem de to statsministerkandidater;

Frederiksen; *Danmark var engang et foregangsland.*¹⁷⁵

Rasmussen; *Og det er vi stadigvæk.*¹⁷⁶

Frederiksen; *Vi var dem verden kiggede på.*¹⁷⁷

Rasmussen; *Og det er vi stadigvæk.*¹⁷⁸

Her bliver der fremstillet to forskellige dagsordener, hvor Frederiksen refererer til fortiden ved at tale i datid, derved står det klart, at hun er af den overbevisning, at Danmark ikke længere er et foregangsland eller et forbillede, mens Rasmussen fremhæver, at Danmark stadig er disse ting. Dermed forsøger Frederiksen at delegitimere Rasmussen med en anklagende tone, samtidig med at hun sætter ham i et dårligt lys overfor vælgerne gennem en negativ diskurs. Mens Rasmussen forsøger at fastholde Danmark som et førende land.

¹⁷⁴ Ibid s.36-37

¹⁷⁵ Ibid s.37

¹⁷⁶ Ibid s.37

¹⁷⁷ Ibid s.37

¹⁷⁸ Ibid s.37

Udlændingepolitik

Ligesom i den første statsministerduel er Frederiksens udlændingepolitik et tema, som er på dagsordenen. I duellen bliver Frederiksen spurgt ind til, om hun vil flytte et komma i ydelserne, hvis hun vinder valget;

Jamen jeg har det jo sådan med ydelserne, vil jeg gerne have lov til at sige, at hvis vi bare afskaffer integrationsydelsen som nogen foreslår, så vil det betyde at en nyankomne familie der lige er kommet til Danmark, vil få næsten 120.000 kroner ekstra til sig selv efter skat. Det synes jeg vil være dybt urimeligt, apropos den snak vi havde lige før, så det kommer vi ikke til. Betyder det så, at der ikke er en opgave, der skal løses? Nej det gør det ikke, altså fordi når du og jeg, Lars, hører historier om, at der en dreng, der for eksempel ikke kan gå til fodbold, så synes jeg også, vi har et problem, og derfor vil jeg gerne målrettet gå ind og sikre at for eksempel børn kan komme til fritidsaktiviteter. Men vi afskaffer ikke bare de lave ydelser, fordi det vil være forkert at gøre for Danmark.¹⁷⁹

Hun har gennem de to dueller en bestemt dagsorden, når det kommer til udlændingepolitikken, hvor hun forsøger at legitimere sin politik ved at få den til at fremstå som repræsentant for en hård udlændingepolitik. Hendes dagsorden er således at kommunikere, hvad mange potentielle vælgere angiveligt gerne vil have. Det er dog bemærkelsesværdigt, at hun ikke direkte forholder sig til spørgsmålet, men tager udgangspunkt i noget, som nogle andre partier har sagt. Først afviser hun det forslag, at en nyankomne familie vil få 120.000 kroner ekstra. Efterfølgende åbner hun for, at der er nogle problemer, som skal løses, hvor hun inkluderer Rasmussen i sin kommunikation for at få det til at fremstå som noget, de er enige om.

Efterfølgende bliver Rasmussen spurgt ind til Frederiksens idé om at nedsætte en kommission, som skal undersøge muligheder for at forbedre udlændingepolitikken, hvortil han svarer;

[...]Og det er jo helt rigtigt, at det vil betyde 120.000 mere til en flygtningefamilie, og det var jo det, der skete sidste gang, vi fik en Socialdemokratisk regering, det kommer så ikke til at ske den her gang siger du. Og jeg anerkender, at du har flyttet dig øjensynlig og fortrudt en masse ting og har en anden retorik, men alle dem omkring dig, de mener jo det samme og tro mig, her taler jeg altså

¹⁷⁹ Ibid s.25

af erfaring måske og lidt bitter erfaring, det kommer med en pris at være Statsminister, og du bliver nødt til at tage farve af de partier, der vil gøre dig til Statsminister...¹⁸⁰

Rasmussens dagsorden fremsætter en antagelse om, at Frederiksen er tvunget til at tage farve af de partier, som vil gøre hende til statsminister. Han forsøger at legitimere sin politik ved at påvirke vælgerne, da de er nødsaget til at acceptere hans antagelse for at fortsætte samtalen. Ligesom i den første duel har Rasmussen en dagsorden, som handler om at delegitimere Frederiksen og hendes støttepartier, og han har en antagelse om, hvilke konsekvenser det vil have for udlændingepolitikken. Han inddrager samtidig også sine egne erfaringer som statsminister, hvor han erkender, at det har en pris at være statsminister.

Frederiksen bliver senere spurgt, om det er sikkert, at hun ikke vil være statsminister, hvis det medfører, at udlændingepolitikken bliver ændret;

Ja jeg siger det samme igennem hele valgkampen, fordi udlændingepolitikken for mig er fundamental. Jeg anerkender, at mange af dem, der er kommet til Danmark, lever gode liv her, de bidrager, de betaler skat, de forsørger sig selv de er fodboldtrænere nede i fodboldklubben, men for mange af dem, der er kommet til Danmark, lever isoleret parallelle liv, og derfor bliver vi nødt til og have styr på tilstrømningen for, at den integration en dag kommer til at fungere, og det kommer jeg ikke til at løbe fra.¹⁸¹

Frederiksen har igen en bestemt dagsorden, hvor hendes diskurs er præget af at forsøge at legitimere sin politik ved at tale til de vælgere, som ønsker at fastholde den nuværende udlændingepolitik. Samtidig viser hun sig som en karismatisk leder, som er villig til at sige nej til at blive statsminister, hvis det indebærer, at hun skal føre en politik, som hun ikke tror på. Hendes diskurs er yderligere også med til at delegitimere de udlændinge, som er kommet til Danmark, da hun beskylder dem for at leve et isoleret parallelt liv.

Efterfølgende spørger Rasmussen, om han bliver givet en vetoret på ydelsesmæssige spørgsmål, hvortil Frederiksen svarer;

¹⁸⁰ Ibid s.25-26

¹⁸¹ Ibid s.27

*Jeg kommer ikke til at udstyre dig med nogen vetoret, fordi selvfølgelig, selvfølgelig vil jeg have lov til, hvis jeg har mulighed for at danne regering og føre en stram udlændingepolitik. Den behøver ikke at være tosset, jeg behøver ikke ministre, der fejrer stramninger med kager...*¹⁸²

Mette Frederiksen afviser kategorisk at give Rasmussen en vetoret på spørgsmålet om ydelser og fortsætter efterfølgende med at delegitimere Rasmussen, hvor hun beskylder ham for at have ført en tosset udlændingepolitik. Her inddrager hun eksemplet med, at Inger Støjberg fejrede sine stramninger med kage¹⁸³.

Opsummering

Igennem deres politiske diskurs er der fundet eksempler, som kan kategoriseres som misrepræsentation, hvilket betragtes som værende mangelfulde for vælgerne behov eller interesser. Yderligere er der tegn på sproglige undvigelser og benægtelser, hvor statsministerkandidaterne forsøger at sløre uønskede referencer.

I duellerne er der flere eksempler, som kan placeres i kategorien tvang og modstand. Her agerer begge statsministerkandidaterne gennem en tvungen diskurs, hvor de sætter en bestemt dagsorden. Flere gange i duellerne vælger de emne i samtalen og forsøger at placere sig selv og modparten i bestemte situationer. Yderligere har de en tendens til at tage antagelser som realiteter, hvilket gør, at vælgerne er tvunget til at acceptere disse.

Begge forsøger at legitimere sig selv og deres politik ved at kommunikere, hvad de tror, vælgerne ønsker, generelle ideologiske principper og karismatiske ledelsesprincipper. Rasmussen anvender en stærk, positiv diskurs om sig selv og sine bedrifter, hvor Frederiksen har større fokus på at opfylde sine vælgeres ønsker. Begge forsøger gentagne gange at delegitimere opponenterne og forsøger at få den andens politik og person til at fremstå negativt.

Kønsdiskurs

Som skrevet i specialets teori anvender mænd og kvinder forskellige, sproglige tilgange, hvilket er, hvad vi kender som kønsdiskurs. Ifølge teoretikere som Butler og Lakoff så både handler og taler vi

¹⁸² Ibid s.28

¹⁸³ Fancony, 2017

ud fra vores køn. Det kommende afsnit vil tage udgangspunkt i, hvordan Frederiksen og Rasmussens køn er repræsenteret i deres diskurs.

Første duel

Lakoff nævner i sin teori, at der er nogle bestemte adjektiver, som er forbeholdt kvinder såsom; yndig, vidunderlig, charmerende, henrivende og sød. I første duel anvender Frederiksen ikke nogen af disse. Derudover er der enkelte kønsneutrale ord såsom; alletiders, pæn og fantastisk. Frederiksen benytter sig én gang af adjektiverne 'fantastisk' og 'pænere' i samme kommunikationssituation, hvor hun roser sundhedssektoren¹⁸⁴. Sammenlignes dette med Rasmussen, som anvender et ord som 'fantastisk' fire gange¹⁸⁵, så er han i højere grad tilbøjelig til at vise sit positive engagement.

Udover de af Lakoff opstillede adjektiver, så er der også en forskel i, hvordan de bruger generelle adjektiver. Frederiksen anvender adskillige adjektiver, som har en negativ konnotation eksemplificeret; 'farlig'¹⁸⁶, 'stram'¹⁸⁷, 'hård'¹⁸⁸, 'bekymret'¹⁸⁹, 'dårligere'¹⁹⁰, 'hårdt'¹⁹¹. Sammenlignes disse med Rasmussens, så har han en tendens til at bruge en positiv diskurs, dette kommer til udtryk gennem adjektiver som; ' troværdig'¹⁹², 'lykkelig'¹⁹³ og 'håbefuldt'¹⁹⁴.

Et andet interessant element er vokabularium, hvor der er en antagelse om, at mænd anvender stærkere udtryk end kvinder. I den første duel er der utallige eksempler på, at Rasmussen bruger udtryk som *prøv lige og hør*¹⁹⁵ eller *men prøv og hør*¹⁹⁶. Med disse udtryk forsøger Rasmussen at understrege vigtigheden i det, han skal til at kommunikere og dermed skabe ekstra opmærksomhed for publikum. Sammenligner man Rasmussens gentagelse af det samme udtryk, så har Frederiksen

¹⁸⁴ Bilag 1 s.27-28

¹⁸⁵ Ibid s.32, 33, 41

¹⁸⁶ Ibid s.42

¹⁸⁷ Ibid s.44

¹⁸⁸ Ibid s.44

¹⁸⁹ Ibid s.24-25

¹⁹⁰ Ibid. s24-25

¹⁹¹ Ibid s.25

¹⁹² Ibid s.21

¹⁹³ Ibid s.21

¹⁹⁴ Ibid s.12

¹⁹⁵ Ibid s.4,12,18,43

¹⁹⁶ Ibid s.4,12,18

ikke et udtryk, som går igen i debatten, men hun bruger udtryk som; *jeg mener det af hele mit hjerte*¹⁹⁷, *Det, synes jeg ikke, er i orden*¹⁹⁸ og *det kan du ikke være bekendt* som hun anvender tre gange i samme kommunikationssituation¹⁹⁹. Det første eksempel er med til, at hun kommer til at fremstå ydmyg over for vælgerne, mens det sidste eksempel sammenlignet med Rasmussens udtryk ikke fremstår stærkt. Samtidig bruger hun også et ord som 'vrøvl', som også fremstår som værende svagt²⁰⁰. Rasmussen anvender stærkere udtryk end Frederiksen, mens hendes kommunikation fremstår mere følsom.

Betragtes leksikal så antager Lakoff, at kvinder har en tendens til at lave længere og mere detaljeret beskrivelser end mænd. I første duel kommer dette til udtryk ved, at Frederiksen har en tendens til at kommunikere mere detaljeret end Rasmussen. Dette kommer blandt andet til udtryk i diskussionen om ydelser og udlændingepolitikken, hvor Rasmussen kort udtrykker bekymring over, om Frederiksen kommer til at give indrømmelser²⁰¹. Hans kommunikation er kort og direkte, mens Frederiksen i realiteten kunne besvare spørgsmålet med et ja eller nej, men i stedet bruger en detaljeret beskrivelse af forholdene på Sjælsmark²⁰². Et andet eksempel ses i diskussionen om ydelser og udlændingepolitikken, hvor Rasmussen siger, at det vil blive dyrt for Danmark, og det handler ikke kun om penge, men også vores sammenhængskraft²⁰³. Hans kommunikation er ikke særlig detaljeret, men fremstår stadig som reel, da den er konkret. Sammenlignes dette med Frederiksen, så har hun en mere detaljeret beskrivelse. Der er dog eksempler, hvor Rasmussen også er detaljeret i sine beskrivelser, blandt andet når snakken falder på konsulenter, hvor han er meget detaljeret²⁰⁴.

Hvis Rasmussen og Frederiksens brug af partikler betragtes, så har de begge en tendens til at anvende ord som 'øh', 'øm' og 'jamen' i forskellige kontekster. Samtidig er der i forlængelse af leksikal også en tendens til, at deres semantik er fyldt med partikler. Dette eksemplificeres ved at Frederiksen bruger en del af sin kommunikation på at tale om, hvad man vil for Danmark, og at hun ikke vil udstikke en masse garantier, men som ikke er en del af den debat, de har²⁰⁵. Yderligere bliver Frederiksen af Rasmussen spurgt om hun kan garantere at integrationsydelsen ikke bliver fjernet,

¹⁹⁷ Ibid s.3

¹⁹⁸ Ibid s.39

¹⁹⁹ Ibid s.5

²⁰⁰ Ibid s.13

²⁰¹ Ibid s.5-6

²⁰² Ibid s. 7-8

²⁰³ Ibid s.6

²⁰⁴ Ibid s.28-29

²⁰⁵ Ibid s.6

hvor hun ikke besvarer spørgsmålet, men inddrager Inger Støjberg til at vise at Rasmussen også har ændret sin politik på udlændingeområdet²⁰⁶. I denne frekvens er meget af hendes kommunikation præget af fyldeord, hvor hun ikke forholder sig til spørgsmålet.

Ifølge Lakoff så afspejles magtstrukturer også i sproget, hvor der er en antagelse om, at kvinder generelt har svært ved at få magt på grund af deres sproglige baggrund. Samtidig har mænd gennem deres sprog en tilbøjelighed til at fremstå mere magtfulde (hvid mands privilegium). I den første duel er der dog fundet eksempler på, at Rasmussen afgiver sin magt gennem sit sprog. Dette ses blandt andet, når han siger; *Jeg venter øh jeg venter... jeg venter*²⁰⁷. Her afgiver han magten ved at give Frederiksen lov til at stille sit andet spørgsmål. Et andet eksempel; *Må jeg ikke lige sige til det*²⁰⁸, hvor han giver Frederiksen magten, da hans kommunikationsform betyder, at han søger tilladelse til at sige noget, men samtidig optræder han høfligt. Frederiksens kommunikation afspejler ikke den i teorien opstillede antagelse om, at kvinder har svært ved at få magt gennem sproget. Der er dog eksempler, hvor hun kommunikerer ud fra teorien, eksemplificeret ved hun siger; *Jamen, jeg tror det kan komme inden da. Jeg tror det kan komme inden sommerferien, det er slet ikke sikkert at det er muligt hverken for dig eller mig at danne en regering, det ved vi ikke*²⁰⁹. Hendes kommunikation i denne sammenhæng er meget usikker, når hun bruger ordene “jeg tror” og “slet ikke sikkert”. Dog afbryder Frederiksen Rasmussen gentagne gange, når han er i gang med at tale, hvilket indikerer, at magtforholdet mellem dem ikke er ligeså tydeligt, som teorien opstiller det.

²⁰⁶ Ibid s.7-8

²⁰⁷ Ibid s.30

²⁰⁸ Ibid s.5

²⁰⁹ Ibid s.7

Tredje duel

Ligesom det fremkommer i analysen af første duel, så anvender Frederiksen hverken nogle af de neutrale eller kvindelige adjektiver. Rasmussen anvender i denne duel det neutrale adjektiv 'fantastisk' tre gange²¹⁰. Ligesom i første duel er der tale om, at han i sin diskurs har tilbøjelighed til at vise positivt engagement og en større begejstring.

I den tredje debat anvender Rasmussen ikke de samme udtryk, altså vokabularium, som han gør brug af i den første duel, men han anvender nogle stærke udtryk eksemplificeret ved; *Danmarkshistoriens største bluff*²¹¹ og *ej det er simpelthen og spille med skjulte kort*²¹²

Rasmussens brug af stærke udtryk er især rettet mod at præsentere Frederiksens politik og bruger vokabularier til at understrege sine holdninger om Frederiksens politik. Rasmussens kommunikation sammenlignet med Frederiksens er interessant, da Frederiksen anvender udtryk, som er mere ydmyg og rettet mod at skabe tillid til vælgerne, f.eks.;

*[...]jeg synes de fortjener en værdig tilbagetrækning.*²¹³

*[...]Kan du se de nedslidte danske lønmodtagere i øjnene og sige nu har vi løst problemet...*²¹⁴

*[...]fordi det her valg skal også handle om dem der har mindst i det her samfund.*²¹⁵

*[...]derfor siger jeg også meget åbent og ærligt det er velfærd først.*²¹⁶

Frederiksen forsøger gennem sin diskurs at skabe en følelse mellem sig selv og vælgerne, hvor hun fremstår sympatisk, og hun forstår, at det er velfærd og danskernes ve og vel, der er det vigtigste i samfundet. Ligesom i den første duel så anvender Rasmussen udtryk, som fremstår stærkere end Frederiksen, men hun fremstår mere følsom.

Betragtes leksikal, så er det bemærkelsesværdigt, at den antagelse, som Lakoff har om, at kvinder laver længere og mere detaljeret beskrivelser end mænd, synes at blive afkræftet her. Rasmussen har

²¹⁰ Bilag 2 s.6, 24, 30

²¹¹ Ibid s.11

²¹² Ibid s.17

²¹³ Ibid s.11

²¹⁴ Ibid s.12

²¹⁵ Ibid s.13

²¹⁶ Ibid s.19

i flere omgange lange og/eller detaljeret kommunikationssituationer²¹⁷ i forhold til Frederiksen, som i anden duel har en tendens til at være mere kortfattet og laver i forhold til Rasmussen færre detaljeret eller lange beskrivelse²¹⁸.

Statsministerkandidaternes brug af partikler er i tredje duel ligesom i den første præget af fyldeord som 'øh' og 'jamen'. Yderligere har både Frederiksen og Rasmussens kommunikation en tendens til at anvende mange fyldeord. Et eksempel på dette er Frederiksen, der bliver spurgt ind til, om hun vil indføre minimumsnormeringer, og i spørgsmålet bliver der også sagt, at det er et ja eller nej spørgsmål. Frederiksen vælger i stedet at lykønske de forældre, der har været med til at få spørgsmålet på dagsordenen. Yderligere snakker hun også om sine personlige interesser i temaet, og anklager Rasmussen for ikke at have en økonomisk politik²¹⁹. I samme frekvens kan Rasmussens kommunikation også antages at være præget af fyldeord. I denne har Rasmussen ligesom Frederiksen fokus på at kritisere den tidligere regering, da der kom færre pædagoger. Yderligere har han et fokus at kommunikere de ting, som Socialdemokratiet har gjort, som har været negativt, men som han har rettet op på²²⁰. I sin diskurs italesætter Rasmussen Frederiksens tidligere politik. Generelt kan deres kommunikation betragtes at være præget af partikler, da en del af kommunikation handler om at fremsætte den andens politik negativ, hvor det i forhold til det givne spørgsmål betragtes som fyldeord.

Betragter man, hvordan magtstrukturerne er inkorporeret i sproget, så er der i begge dueller fundet eksempler på kommunikationssituationer, hvor det er modstridende med den i teorien opstillede antagelse, at mænd har mere magt grundet deres sproglige baggrund. Betragter man først Frederiksen, så bruger hun udtrykket "jeg tror" flere gange, hvilket får hende til at fremstå som usikker på, hvad hun mener.

Rasmussens kommunikation er ligesom i den første duel præget af, at han bruger en diskurs, som gør, at han afgiver magten til Frederiksen, da han bruger ordene; *må jeg ikke sige*²²¹ og *må jeg ikke lige*²²².

²¹⁷ Ibid s.4-5,6,12,18-19,20,25-26,35-36

²¹⁸ Ibid s.4,11,19,25,33,34

²¹⁹ Ibid s.7

²²⁰ Ibid s.7

²²¹ Ibid s.35

²²² Ibid s.27

Ligesom i den første duel søger han om tilladelse til at sige noget, hvilket gør, at han fremstår mindre magtfuld. Yderligere er det bemærkelsesværdigt, at de ligesom i første duel afbryder hinanden, dog har Frederiksen en tendens til at gøre dette konsekvent. Men da Rasmussen afbryder hende²²³, hvor hun spørger om lov til at tale færdigt, så svarer Rasmussen; *Okay selvfølgelig må du det. Respekt*²²⁴. Her afgiver han magten til Frederiksen, da han anerkender, at det var forkert af ham at afbryde hende, og hendes kommunikation får hende til at fremstå som magtfuld, da hun italesætter, at han ikke må afbryde hende. En lignende situation finder også sted, hvor Frederiksen afbryder Rasmussen²²⁵ og pointerer, at hun hedder Mette, efter at Rasmussen har sagt *siger hende*. I dette eksempel fremstår Frederiksen også som værende den person, der er højest i magtforholdet, da hun italesætter, at hun har et navn. Ligesom i den første duel, så er det ikke kun disse eksempler, der viser, at Frederiksen afbryder Rasmussen, der er altså ikke tale om et enestående eksempel, men hun gør det gentagne gange i den tredje duel. Yderligere anklager hun også Rasmussen for at snakke udenom²²⁶. At hun gør dette i begge dueller, indikerer at det i teorien opstillede magtforhold, som er mellem kvinder og mænd ikke er at finde.

²²³ Ibid s.26

²²⁴ Ibid s.26

²²⁵ Ibid s.7

²²⁶ Ibid s.23

Social praksis

I dette analyseafsnit vil specialet forsøge at placere de resultater, som er fremkommet i Faircloughs tredimensionelle model ”tekst” og ”diskursiv praksis” i en social kontekst. Afsnittet vil indeholde tabeller og grafer, som vil blive sammenlignet med resultaterne af den tidligere analyse.

I en befolkningsundersøgelse, som Radius har lavet under valgkampen 2019, har 1000 danskere deltaget, og der er flere relevante ting at inddrage i forlængelse af analysen²²⁷. Selvom Radius betegner undersøgelsen som repræsentativ, så er det vigtigt at pointere, at der er en usikkerhed ved kun at have 1000 respondenter i undersøgelsen. Specialet anvender dog befolkningsundersøgelsen, da der er nogle pointer, som kan være væsentlige. Det betyder dog, at de pointer, som præsenteres i forlængelse af befolkningsundersøgelsen ikke skal ses som fakta, men som tolkninger, som anskues i forlængelse af analysens første og andet trin.

Et element, som er relevant at undersøge, er, hvor stort indtryk tv-duellerne gør for vælgerne. I et spørgsmål bliver respondenterne bedt om at forholde sig til, hvad der gør størst indtryk i politikernes kampagne.

Figur 6; *Når politikerne fører valgkamp: hvilken del af deres kampagne gør størst indtryk på dig?*²²⁸

Når politikerne fører valgkamp: Hvilken del af deres kampagne gør størst indtryk på dig?	Total	Mænd	Kvinder	18-35 år	36-55 år	56+ år
Hvis de klarer sig godt i tv-debatter	30%	28%	32%	35%	29%	25%
Hvis jeg møder dem personligt	8%	10%	6%	10%	7%	7%
Hvis de lægger gode posts op på sociale medier	4%	3%	4%	7%	3%	2%
Hvis de har gode valgplakater	1%	1%	1%	1%	1%	0%
Andet – angiv venligst	6%	7%	5%	5%	7%	6%
Jeg er ligeglad med, hvordan politikerne fører kampagne, for det ændrer ikke ved min stemme	45%	46%	44%	29%	48%	57%
Jeg stemmer normalt ikke	2%	2%	3%	3%	3%	0%
Ved ikke	6%	5%	6%	10%	4%	3%
Total	1000	502	498	308	399	291

²²⁷ Radius, 2019

²²⁸ Ibid s.2

Her er det interessant, at 30% af de adspurgte betragter tv-debatterne som det, der gør størst indtryk på dem. Dette betyder, at der er noget på spil for Frederiksen og Rasmussen, når de debatterer og deres diskurs overfor vælgerne er med til at påvirke valget. Yderligere viser tabellen også, at en del vælgerne ikke bliver påvirket af kampagnerne, da de allerede har besluttet sig for, hvem de skal stemme på, men der er stadigvæk en betydelig del af de adspurgte, som kan påvirkes gennem valgkampen. Et relevant spørgsmål i den forbindelse er, hvor mange af de adspurgte har set nogle af tv-debatterne.

Figur 7; *Har du set en eller flere af partilederdebatterne i forbindelse med dette folketingsvalg?*²²⁹

Har du set en eller flere af partilederdebatterne i forbindelse med dette folketingsvalg?	Total	Mænd	Kvinder	18-35 år	36-55 år	56+ år
Ja, én	23%	24%	22%	23%	23%	24%
Ja, flere	31%	30%	31%	30%	29%	34%
Nej	46%	46%	47%	47%	49%	42%
Total	998	500	498	309	400	291

I forhold til de adspurgte har 54% set en eller flere af partilederdebatterne, det er værd at nævne, at disse ikke er duellerne mellem Rasmussen og Frederiksen, men det viser, at en del af de adspurgte har fulgt debatterne og forsøgt at få indsigt i forskellige politiske projekter. Dog er der en relativ stor del af de adspurgte, som ikke har set nogle af debatterne, hvilket kan skyldes, at de har været kernevælgere. Måske skyldes det, som det fremgår tidligere i analysen, at debatterne har en tendens til ikke at have omdrejningspunkt om det politiske, men er mere fokuseret på at delegitimere hinanden og i nogen grad mangler substans.

Figur 8; *I hvilken grad vil du sige at den/de tv debat(ter) du har set har påvirket hvilket parti du har tænkt dig at stemme på?*²³⁰

I hvilken grad vil du sige at den/de tv debat(ter) du har set har påvirket hvilket parti du har tænkt dig at stemme på?	Total	Mænd	Kvinder	18-35 år	36-55 år	56+ år
I meget høj grad	1%	1%	2%	2%	1%	1%
I høj grad	7%	5%	9%	14%	5%	3%
I nogen grad	29%	27%	30%	43%	24%	20%
I lav grad	23%	27%	19%	19%	30%	18%
Slet ikke	38%	38%	38%	18%	40%	56%
Ved ikke	2%	2%	2%	5%	1%	1%
Total	532	268	264	162	205	165

²²⁹ Ibid s.3

²³⁰ Ibid s.4

Ud fra tabellen er det iøjnefaldende, hvor få af vælgerne der reelt mener at debatterne i meget høj- eller høj grad har påvirket, hvilket parti de vil stemme på. Blandt de unge ses der, at de har en større tendens til at være påvirkelige af debatterne. Den reelle påvirkning, som debatterne har på, hvilke parti vælgerne vil stemme på, er begrænset til kun at være i nogen- eller lav grad, men der er en påvirkning. Derfor er statsministerkandidaternes kommunikation i høj grad relevant, da det er med til at afgøre, hvad vælgerne stemmer, dette vil senere i analysen blive udfoldet.

Et andet element, som er relevant at inddrage, er vælgernes holdning til forholdet mellem politikere og journalister.

Figur 9; *En væsentlig del af den kommunikation top-politikere har med borgerne sker via interviews eller debatter i tv. Hvilke af følgende udsagn beskriver bedst, hvordan du oplever denne type tv-interviews?*²³¹

En væsentlig del af den kommunikation top-politikere har med borgerne sker via interviews eller debatter i tv. Hvilke af følgende udsagn beskriver bedst, hvordan du oplever denne type tv-interviews?	Total	Mænd	Kvinder	18-35 år	36-55 år	56+ år
Politikere er selv ude om, at journalisterne går hårdt til dem, når de er på tv, fordi de snakker for meget udenom eller ikke svarer på de spørgsmål, der bliver stillet	63%	65%	61%	61%	65%	63%
Journalisten går ofte for hårdt til politikerne og fokuserer kun på det negative, så politikerne ikke får mulighed for at sige, hvad de rent faktisk mener	16%	17%	16%	14%	16%	19%
Ingen af ovenstående	21%	18%	23%	25%	19%	18%
Total	1000	501	499	309	399	291

Her er en stor del af de adspurgte af den holdning, at politikere snakker for meget udenom i forhold til spørgsmålet, og derfor er det nødvendigt, at journalisterne går hårdt til dem. I forhold til debatterne mellem Rasmussen og Frederiksen, så er det relevant at betragte forholdet mellem journalisterne og statsministerkandidaterne. Som det fremgår tidligere i analysen og generelt i debatterne, så har de begge en tendens til at tale meget udenom. Men der kan være en pointe i, at Cecilie Beck og Kåre Quist ikke stiller sig kritiske nok overfor de svar, som de får af Rasmussen og Frederiksen. Det er relativt få gange, at journalisterne gentager deres spørgsmål eller forholder sig kritisk til det svar, som de får. Cecilie Beck forholder sig kritisk overfor Frederiksens forklaring på pensionsudspillet²³², mens Kåre Quist stiller opfølgende spørgsmål til Rasmussens forklaring om CO2 udledningen²³³.

²³¹ Ibid s.7

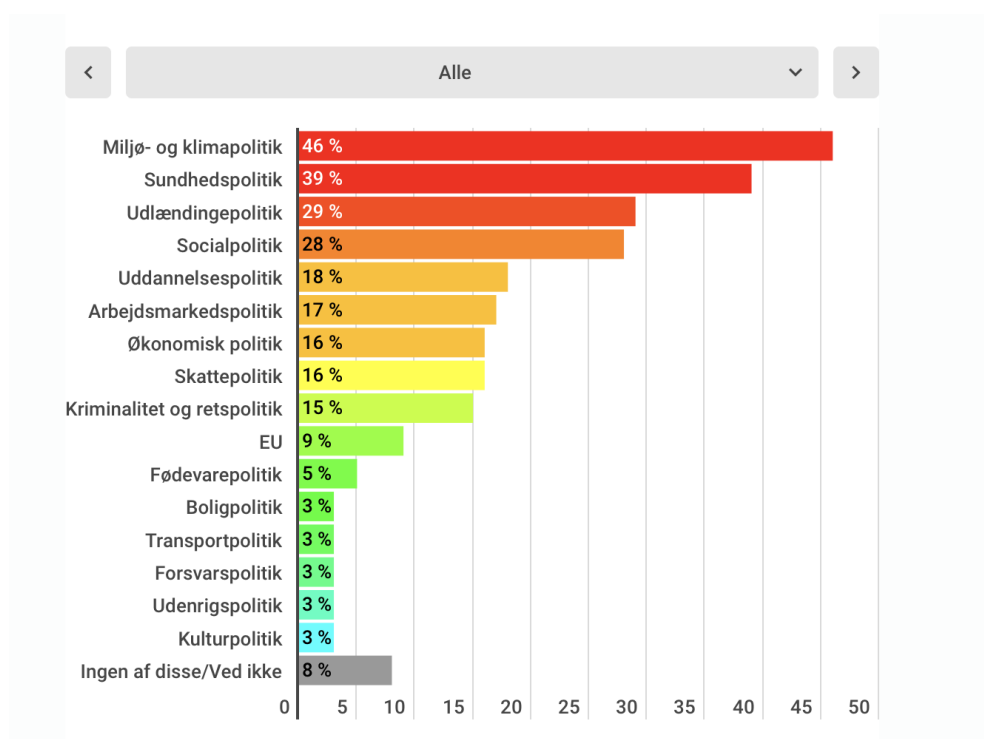
²³² Bilag 1 s.25-26

²³³ Bilag 2 s.34-35

Overordnet er vælgerne af den holdning, at politikerne taler for meget udenom, hvilket også synes at forekomme i duellerne.

Et andet element, som er relevant at betragte overordnet i forhold til duellerne mellem Rasmussen og Frederiksen, er de politiske dagsordener, som bliver fremhævet af vælgerne ved valget.

Figur 10; *Vælgernes politiske dagsorden*²³⁴

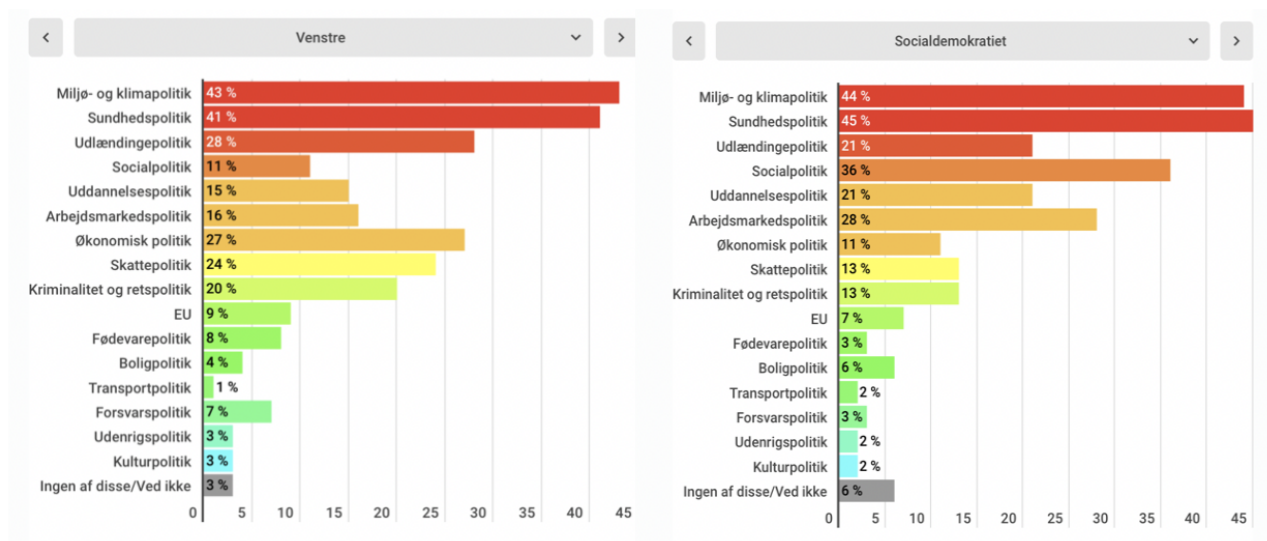

De temaer, som er i toppen af vælgernes dagsorden, er også dem, der fylder mest i debatterne, men især emnet miljø- og klimapolitik er relevant. Ud fra debatterne så har dette speciale en antagelse om, at Venstre og Rasmussen har undervurderet, hvor stort temaet ville blive for vælgerne. I temaet klima, virker han ikke til at være forberedt og tilstede, hvilket ikke er kendetegnende for ham. For Rasmussen er der fra start også tale om en tabersag, hvor Frederiksen har mange anklager og beskyldninger mod ham, da der i hans regeringsperiode har været en negativ udvikling i CO2-udledningen. Derfor har Rasmussens politiske plan også været drevet af at undgå spørgsmålet om, hvad han vil gøre for klimaet. I duellerne forsøger Rasmussen at hægte sig på Frederiksens plan om

²³⁴ Holstein, 2019

en halvering af CO2 udledningen i 2030²³⁵. Men hans kommunikation synes i høj grad at være præget af, at han ikke har været forberedt på klimadebatten. Betragter man Venstres vælgere, så har de også i høj grad miljø- og klimapolitikken som den vigtigste dagsorden tæt forfulgt af sundhedspolitikken. Ser man på sundheds- og socialpolitikken, så har Rasmussen lavet et velfærdsløfte, hvor der skal investeres 69 milliarder kroner²³⁶. Dette skal også ses i forlængelse af, at han i løbet af valgkampen åbnede op for et regeringssamarbejde mellem Socialdemokratiet og Venstre. Med dette menes der, at for Rasmussen har det været en plan at præsentere et politisk projekt, som Socialdemokratiets vælgere på mange måder kan afspejle sig i. Dette kan antages som et forsøg på at række ud efter nogle af de vælgere, som ligger mellem Venstre og Socialdemokratiet.

Figur 11; *Politiske dagsorden blandt Venstre og Socialdemokratiets vælgere*²³⁷

Sammenligner man Venstres vælgere med Socialdemokratiets, så er det mange af de samme dagsordener, som de anser som de vigtigste, men især socialpolitikken slår ud. Hvordan afspejler dette sig i debatten? En antagelse er, at Rasmussen og Frederiksens politik på mange områder minder om hinanden, og dette hænger også sammen med, hvad vælgerne betragter som det vigtigste. I duellen har Frederiksen et stor fokus på at afspejle de forskelle, som er mellem partierne, men deres politik er overordnet meget sammenlignelige. Begge statsministerkandidater går ind for en stram udlændingepolitik, begge vil reducere CO2 udledningen betragteligt, investere mange penge i

²³⁵ Bilag 1 s.9

²³⁶ Rickers, 2019

²³⁷ Holstein, 2019

velfærden. For de vælgere, som kan være i tvivl, så kan det i sidste ende måske handle om troværdighed.

Figur 12; *Oplevet troværdighed*²³⁸

Oplevet troværdighed:

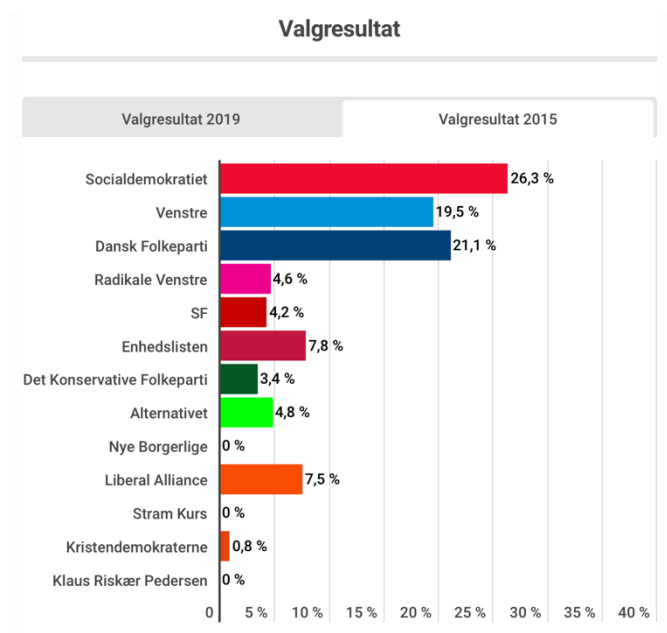
1. Mette Frederiksen - 37,1
2. Pernille Skipper - 34,1
3. Pia Olsen Dyhr - 32,5
4. Lars Løkke Rasmussen - 30,0
5. Søren Pape Poulsen - 28,5
6. Morten Østergaard - 22,1
7. Kristian Thulesen Dahl - 21,9
8. Uffe Elbæk - 12,0
9. Anders Samuelsen - 10,5
10. Pernille Vermund - 7,4
11. Stig Grenov - 6,5
12. Rasmus Paludan - 4,9
13. Klaus Riskær Petersen - 4,5

(Listen er opgjort efter, hvor mange pct. af de adspurgte, der har givet karakteren 4 eller 5.)

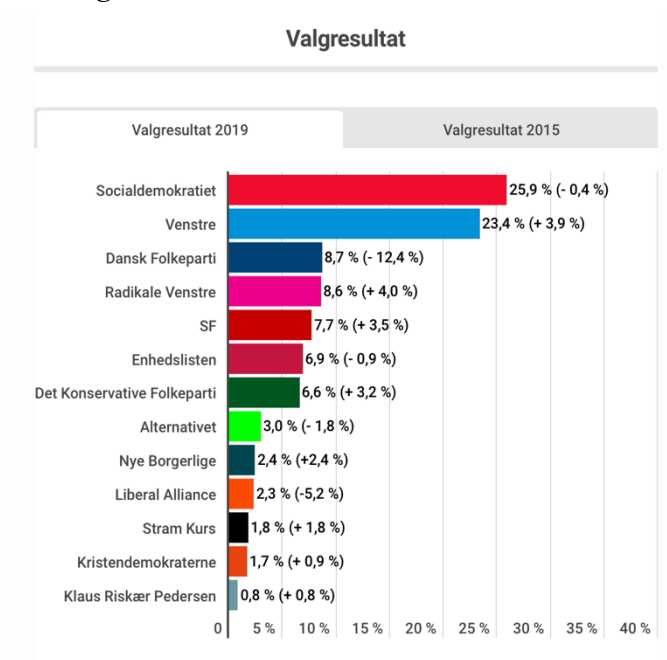
Ifølge troværdighedsundersøgelsen oplever vælgerne Frederiksen som mere troværdig i forhold til Rasmussen. I forhold til deres politiske projekter, så betyder dette, at Frederiksens politik fremstår mere troværdig end Rasmussens på de ovenstående politiske områder. Dette betyder samtidig, at de emner, som frembringes i duellerne, kan tillægges det element, at Frederiksen kan fremstå som mere troværdig end Rasmussen. Derfor skal han være mere overbevisende i sin argumentation for at få vælgerne over på sin side. Om Rasmussen har været i stand til at overbevise vælgerne kan vurderes ud fra valgresultatet.

²³⁸ Dahl, 2019

Figur 13; *Valgresultat 2015*²³⁹

Figur 14; *Valgresultat 2019*²⁴⁰

Sammenligner man Venstres valgresultatet fra 2015 med resultatet fra 2019, så har partiet fået en fremgang på 3,9%, hvilket indikerer, at Rasmussen har formået at få flere vælgere til at tro på sit politiske projekt. Det skal dog nævnes, at når specialet vurderer vælgervandringer, så er det med

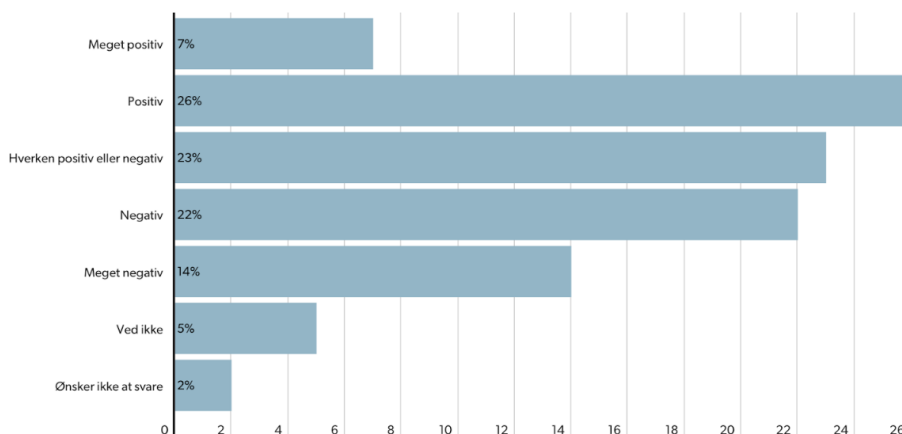
²³⁹ Løntoft, 2019

²⁴⁰ Ibid

udgangspunkt i de to dueller, som er blive analyseret. Trods dette så anerkender specialet, at der sandsynligvis er flere faktorer, der spiller ind. Derfor skal fortolkningerne af vælgervandringer i dette speciale ikke antages at være sandheden, men mere som et bud på nogle af de faktorer, som kan have haft indvirkning på resultatet. Ser man på duellerne mellem Rasmussen og Frederiksen, så er der nogle temaer, som kan have trukket vælgerne over til Rasmussen. For det første så har hans sontring om en SV-regering været en idé, som flere vælgere har kunnet se idéen i. Denne tanke har muligvis været med til at trække vælgere, som har vaklet mellem Venstre og Socialdemokratiet, hvor Rasmussen gennem sin diskurs har kunnet påtale, at der er nogle problemer på fløjene i dansk politik, som har været medvirkende til, at vælgerne har kunnet følge hans idé om en SV-regering.

Figur 15; SV-regering? vælgerne er delte²⁴¹

Hvor positiv eller negativ er du i forhold til en regering bestående af Socialdemokratiet og Venstre?

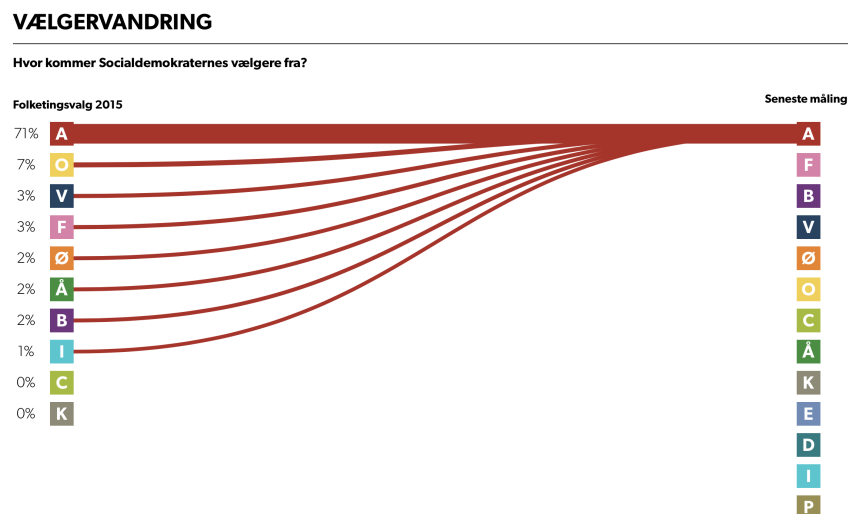

Kilde: Epinion for DR Nyheder. 981 respondenter. Statistisk usikkerhed: 3,1 procent

Dernæst er det nærliggende at kigge på, hvem der har vundet vælgerne fra Dansk Folkeparti, da de på valgdagen fik en massiv tilbagegang. Her spiller Frederiksens diskursændring også en særlig rolle, da det uden tvivl har været en del af Socialdemokratiets taktik at ændre deres udlændingepolitik for at vinde nogle af Dansk Folkepartis vælgere.

²⁴¹ Toft, 2019

Figur 16; *Vælgervandringer - hvor kommer Socialdemokratiets vælgere fra*²⁴²

Socialdemokratiet har formået at hente 7% af deres stemmer fra vælgere som ved seneste valg stemte på Dansk Folkeparti. En af grundene til dette er øjensynligt deres nye diskurs om udlændingepolitikken, hvor Frederiksen har formået at overbevise en del af Dansk Folkepartis vælgere om, at hun vil stå fast på den stramme udlændingepolitik. Samtidig er der mange politiske overlap mellem de to partier, og derfor er det ikke overraskende, at Socialdemokratiet har formået at hente vælgere herfra, og Dansk Folkepartis vælgere ser også sig selv som værende tæt knyttet til Socialdemokratiet²⁴³.

En mulighed er, at Socialdemokratiet har lavet en strategisk analyse, hvor de har vurderet, at en del af Dansk Folkepartis vælgere vil gå over til Socialdemokratiet, hvis de ændrede deres diskurs på udlændingepolitikken. Når man betragter Frederiksens diskurs, så er det tydeligt, hvor vigtigt det er for hende at fremstå som garant for en stram udlændingepolitik. Dette er også noget, som Rasmussen bemærker, idet han kommunikerer;

*Jeg er parat til, vi har foreslået vi er løbet ind i en mur, fordi Mette er så bange for der ikke må komme papir ned mellem hende og Kristian Thulesen Dahl i udlændingepolitikken...*²⁴⁴

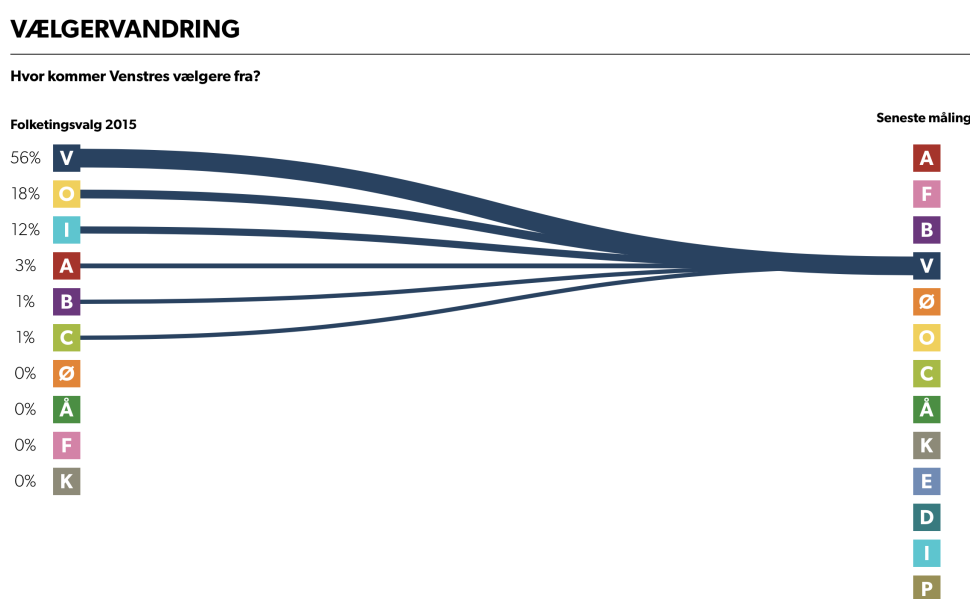
²⁴² DR.dk a, 2019

²⁴³ Lessel, Redder og Cammelbeeck, 2018

²⁴⁴ Bilag 2 s. 49

Det er altså tydeligt også for Rasmussen, at Frederikssens diskurs har handlet meget om at fremstå som et alternativ for Dansk Folkepartis vælgere. Derudover har Rasmussen gennem sin diskurs ikke formået at få vælgerne til at tvivle på Frederikssens udlændingepolitik, selvom han gentagne gange advarer vælgerne om, hvad der kommer til at ske efter valget med de støttepartier, som Frederiksen har. Ser man på Venstre og Rasmussen, så er det bemærkelsesværdigt, hvor mange vælgere de har formået at hente fra Dansk Folkeparti.

Figur 17; *Vælgervandringer - hvor kommer Venstres vælgere fra?*²⁴⁵

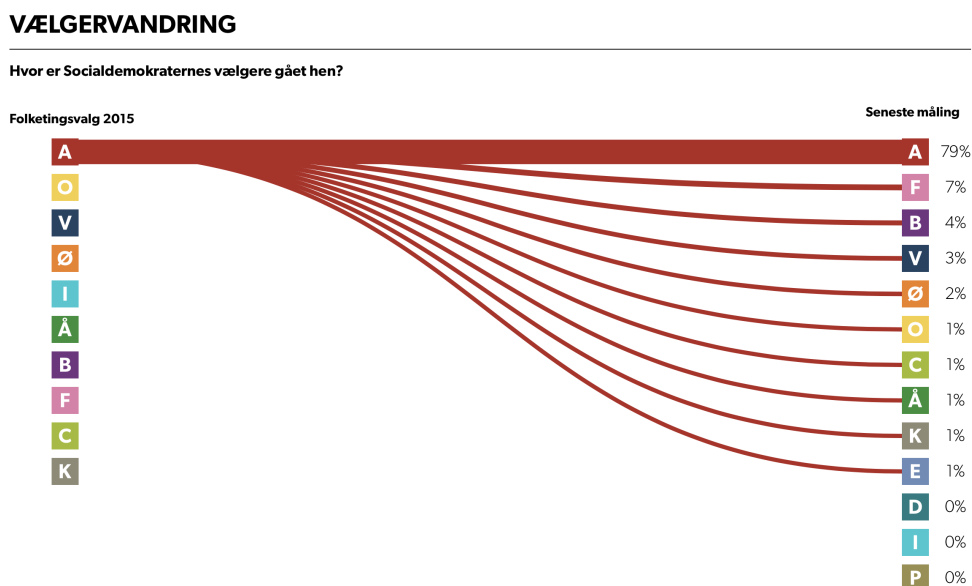

Rasmussen har formået at hente en relativ stor del af sine vælgere fra Dansk Folkeparti. En del af forklaringen skal ses i forhold til udlændingepolitikken, hvor Dansk Folkepartis vælgere er blevet overbevist om, at han kan garantere en stram udlændingepolitik. Derudover skal en del af forklaringen måske også findes i, at han i valgkampen fremlagde sit velfærdsløfte, hvor hans politik på den politiske scene er rykket mod venstre. Dette skal også ses i forlængelse af hans forsøg på at hente nogle af de vælgere, som er imellem Venstre og Socialdemokratiet. Det er dog interessant, hvor stor en del af Venstres vælgere, der kommer fra Liberal Alliance, trods det at Rasmussens politik på mange områder er rykket længere væk fra Liberal Alliance.

²⁴⁵ DR.dk b, 2019

Et andet aspekt, som er relevant at undersøge, er, om Venstres og Socialdemokratiets vælgere har vandret væk fra de to partier. Som det fremgår i ovenstående, så har begge statsministerkandidater på nogle områder ændret deres diskurs, hvilket kan få konsekvenser i forhold til vælgere.

Figur 18; *Vælgervandringer - hvor er Socialdemokratiets vælgere gået hen?*²⁴⁶

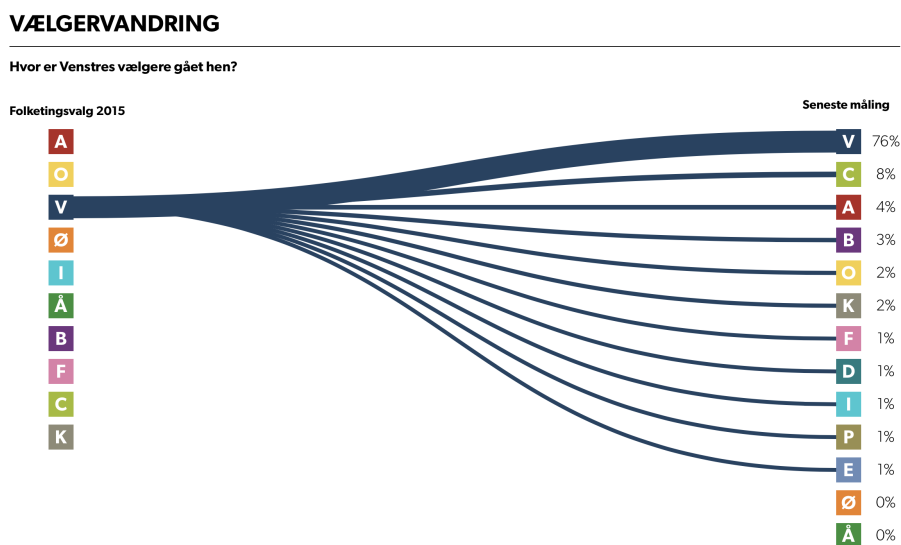
Ser man på Frederiksen støttepartier SF, Radikale Venstre og Enhedslisten, så har Frederiksen afgivet 13% af stemmerne til dem. En af grundene til dette kan være udlændingepolitikken, hvor støttepartierne ikke har en lige så hård politik. SF har formået at hente 7% af Socialdemokratiets vælgere, hvilket kan skyldes, at de er gået til valg på minimumsnormeringer, hvilket Frederiksen ikke er villig til at love²⁴⁷. Betragter man både tilgang og afgang af Socialdemokratiets vælgere, så er det interessant, at de har formået at hente 11% af deres vælgere fra den siddende regering, mens de har tabt 7% af deres vælgere til den siddende regering. Socialdemokratiet har altså formået at hente vælgere over midten, mens størstedelen af de mistede stemmer er blevet i den ”røde blok”.

Ser man på, hvor Venstres vælgere er gået hen, så har de tabt 8% af deres vælgere til Det Konservative Folkeparti.

²⁴⁶ DR.dk c, 2019

²⁴⁷ Bilag 2 s.4

Figur 19; *Vælgervandringer - hvor er Venstres vælgere gået hen?*²⁴⁸

Dette kan ses i forlængelse af Rasmussens løfte om mere velfærd og hans tanke om en SV-regering. Søren Pape Poulsen var i forbindelse med velfærdsloftet ude og afvise, at Det Konservative Folkeparti vil lægge stemmer til dette²⁴⁹. De vælgere, som ved sidste valg stemte på Venstre, kan være tiltrukket af Det Konservative Folkepartis afvisning af velfærdsloftet. Som det tidligere fremgår i analysen, så er der også en del vælgere, som er afvisende overfor tanken om en SV-regering, og derfor er deres stemme muligvis gået til Det Konservative Folkeparti, da de vil det borgerlige Danmark. Rasmussens venstredrejning i forhold til velfærd har også gjort, at en del vælgere er blevet tiltrukket af Socialdemokratiet, hvor de har mistet 4% af vælgerne. I forlængelse af dette kan Frederiksens diskurs om Rasmussens støttepartier i Nye Borgerlige og Stram Kurs være medvirkende til dette. I forhold til, hvor Venstre har fået deres vælgere fra og gået hen, så har Venstre formået at hente 4% af deres vælgere over midten, mens de har tabt 8% af deres vælgere over midten. Rasmussen har i forhold til Frederiksen ikke formået at få vælgerne hen over midten til at stemme på Venstre trods sit forsøg på at fremstå mere orienteret mod velfærd.

²⁴⁸ DR.dk d, 2019

²⁴⁹ Søgaard, 2019

Diskussion

I dette afsnit vil specialets resultater blive diskuteret samt hvad disse kan afspejle. Yderligere vil afsnittet omhandle, hvad for en politisk kultur der fremkommer i duellerne og Socialdemokratiet og Venstres nye politik.

I specialets teoriafsnit ”kønsdiskurs” er der en antagelse om, at mænd og kvinder bruger forskellige adjektiver, og mænd har tilbøjelighed til at blive taget mere alvorligt gennem deres holdninger. Yderligere så er der stor forskel i de anvendte partikler, som kønnene bruger, hvor der er en antagelse om, at mænd brugere stærkere partikler end kvinder. I forhold til specialets resultater, så kan det diskuteres om de antagelser som fremkommer i teorien, er synlige i statsministerduellerne. For det første så gør Frederiksen op med antagelsen om, at manden er styrende i rummet, dette kommer til syne ved, at hun afbryder Rasmussen, og han bliver nødt til at bede om ordet. For det andet så anvender Frederiksen ikke nogen af de adjektiver, som er forbeholdt kvinder og kun nogle af de neutrale. Samtidig passer hendes diskurs ind i nogle af de antagelser, som der opstilles i teorien eksempelvis vokabularium og til dels leksikal. Men i forhold til teorien er det bemærkelsesværdigt, hvordan Frederiksen passer ind i det, som Lakoff betegner som tosproget, hvor hun både anvender et neutralt og kvindeligt sprog. Det kan diskuteres om rollerne mellem Rasmussen og Frederiksen er lige så tydelig defineret, som det fremgår i teorien, eller om teorien er lavet i en tid, hvor kønsrollerne var markant anderledes. Dette eksemplificeres ved måden, som Rasmussen anvender sit sprog på, da han ifølge teorien burde have en mere markant rolle i det offentlige rum end Frederiksen, men i debatterne er der eksempler på, at Rasmussen afgiver sin magt ved at lade Frederiksen snakke færdig og bede om lov til at sige noget. Han er altså ikke længere styrende i rummet. Ud fra duellerne er det tydeligt, at kønsrollerne ikke er lige så afgørende, som det måske tidligere har været. Hvilket også kommer til syne gennem Rasmussens diskurs overfor Frederiksen. Teorien forklarer altså noget, men i duellerne gør de to statsministerkandidater op med, at det ikke bare er, som teorien påpeger, men at både det kvinde- og mandlige sprog er under udvikling og udviser nogle af de forskelle, der er mellem kønnene.

I forlængelse heraf kan der stilles spørgsmålstejn ved, om vælgerne finder det svært at skelne mellem de to kandidaters politik, grundet deres nære politiske diskurs, som bliver fremført gennem en kønsdiskurs, der ikke adskiller sig markant. Dog adskiller de sig fra hinanden ved brugen af deres pronominer hvor Frederiksen anvender inkluderende pronominer til at skabe fællesskab og sammenhold til vælgerne, mens Rasmussen er mere ekskluderende. Det kan diskuteres, om brugen

af de forskellige pronominer gør, at Frederiksen bliver set som en, der vil skabe et socialt fællesskab, hvor Rasmussen derimod fremstår som individualist med fokus på egen politik, visioner og bedrifter.

Noget andet interessant ved deres diskurs er, hvor enige de reelt er om de politiske linjer, som fremgår i analysen, hvor områder som klima, udlændingepolitikken og at der skal investeres mere i velfærd, er emner, som de i virkeligheden er relativt enige om. Den diskurs, som både Rasmussen og Frederiksen anvender, er med til at sløre dette, da deres fokus især er rettet mod at delegitimere hinanden. Et andet aspekt er, hvor relativt få gange deres diskurs er forbundet med et ideologiske princip, men mere er rettet mod, hvad vælgerne ønsker. Måske er det netop det sidste element, som gør, at deres politik på mange områder er sammenlignelige. Ser man på vælgernes politiske dagsorden, så fremstår det tydeligt, at de områder, som vælgerne er mest interesseret i, også er de områder, hvor Rasmussen og Frederiksens politik minder om hinanden i debatten; det være sig på miljø-klima-, sundhed-, udlændinge-, social- og uddannelsespolitik.

Et andet tema, som er væsentligt at tage op, er om Frederiksen og Rasmussen har mere fokus på modstanderens politik end deres egen? Som det fremkommer i analysen, så er det et gennemgående tema for dem begge at forsøge både på et personligt og politisk plan at delegitimere modstanderen. For debatterne synes dette som værende en gennemgående dagsorden, hvor der rettes fokus væk fra egen politik. Det kan diskuteres om dette udstiller en debatkultur, som opstår i forbindelse med et valg. Med dette forstås der, at forsøget på at fremstille modstanderens person og politik negativt gør at megen af taletiden i duellerne ikke bliver brugt på at fremlægge ens egen politiske plan. Netop dette fremkommer i deres egen politik, som ofte bliver fremstillet i overskrifter, der bliver opfulgt af fyldeord, som reelt ikke uddyber, hvad det er, man gerne vil. Spørgsmålet er også om duellerne skal ses som et led i den stigende tendens til, at flere vælgere først beslutter sig på de sidste dage før valget og en faldende tendens til at vælgerne allerede vidste det før valgkampen (jf. problemstilling). Dette betyder, at kernevælgerne, som er de sikre stemmer, er faldende, og dermed er de såkaldte svingvælgere blevet mere betydningsfulde for partierne. Derved er der i høj grad tale om stemmeoptimering, da denne gruppe er den, der har højest prioritet op imod valget. Dette kan også være med til at forklare de politiske drejninger, som både Socialdemokratiet og Venstre har taget op imod valget. Socialdemokratiet har ændret deres udlændingepolitik, og deres økonomiske politik er blevet mere venstreorienterede, hvor der skal investeres i velfærd, sundhed og uddannelse. Især Venstres politik er interessant at betragte i forlængelse af ovenstående, da de eller måske mere

Rasmussen bevægede sig markant mere mod en venstreorienterede økonomisk politik, hvor som han selv siger, er klar på at investere 69 milliarder kroner. Når deres politik er så sammenlignelige, er det netop vigtigt, at de adskiller sig på andre områder, derfor skal de være stærke individer med en tydelig diskurs om deres visioner. Den venstreorienterede politik kan betragtes som et markant skred i Venstres tidligere førte politik, og derfor kan det antages, at der er flest svingvælgere, som er tilbøjelige til at stemme for bedre velfærd. Derfor er både Rasmussen og Frederikssens diskurser rettet mod at overbevise så mange vælgere som muligt om deres politiske projekt, eller sagt på en anden måde deres politiske projekter er motiveret af meningsmålingerne.

Dette giver anledning til en diskussion om, hvad det er for en politisk kultur, som er til stede i Danmark. Jesper Overgaard Nielsen definerer i en artikel politisk kultur som; *politisk kultur ansues som noget, der kendetegner et politisk system og ikke drejer sig om institutioner eller nedskrevne regler, men snarere om den måde aktører agerer på inden for de rammer, som systemet sætter*²⁵⁰.

Den politiske kultur, som er til stede, agerer inden for de rammer, som samfundet sætter, hvis systemet defineres som samfundet. I takt med at vælgerne gennem årene har mindre loyalitet over for partierne, så sætter det partierne under pres for at tilegne sig vælgere. Dette medfører, som det er anført i analysen, at Rasmussen og Frederiksen vælger deres politik ud fra vælgernes dagsorden. I takt med, at Venstre og Socialdemokratiets politik minder mere og mere om hinanden end tidligere, så bliver det som det fremgår i duellerne et ekstremt stort fokus på modstanderes person og den hidtil førte politik.

I forlængelse af specialets teori/metode afsnit, så er det et vigtigt element i KDA at sondre over en række elementer, nemlig om vi som samfund behøver problemet, identificering af løsninger på problemet og en kritisk refleksion over analysen (jf. teori/metode). Har den sociale orden eller samfundet behov for problemet? Først og fremmest er det væsentligt at diskutere, om der reelt set er tale om et problem og i så fald, hvad er problemet? Problemet i forhold til specialet skal findes i at politikerne i takt med, at vælgerne er blevet mindre troværdige i forhold til at fastholde deres stemme på et parti, er blevet mere fokuseret på at rette deres politik efter vælgerne. Dette kan muligvis medføre, at deres politiske program ikke er færdigbehandlet og dermed præsenterer de en politisk retning, som kun bliver beskrevet i overskrifter. Dette gør, at vælgerne bliver forholdt politiske budskaber, som lyder godt, men vælgerne har reelt ikke nogen indsigt i, hvad det betyder. Dertil skal

²⁵⁰ Nielsen, 2003 s.51

det tillægges, at det reelt er et problem, at den politiske kultur er præget af ytringer om modstanderens person og politik i stedet for sin egen. Har samfundet brug for problemet? Dette væsentlige spørgsmål er relevant at forholde sig til, men for specialet synes problemet at være selvskabt i forlængelse af vælgervandringer og politikernes ultimative mål om at få indflydelse. Dette gør, at politikerne er blevet mere fokuseret på at fremhæve fejl og mangler ved modstanderen, da det er nemmere at kritisere en siddende regering for deres politik, end det er at skulle fremlægge sin egen, hvis den ikke er færdig.

Hvad kan være løsningen på problemet? Problemet er i høj grad udsprunget af stemmeoptimering og måske handler det om, at Venstre og Socialdemokratiet gennem årene er blevet mindre ideologiske, men mere fokuseret på at få regeringsmagten. Ydermere handler det i høj grad om, hvilken debatkultur, der er til stede i dansk politik. Ud fra duellerne synes det interessant, hvor meget af deres kommunikation, som ikke uddyber deres politik, men mest af alt er fyldeord og et forsøg på at beskrive ens modstander negativt. Måske er politikerne af den tro, at vælgerne ikke kan forstå politik, hvis det bliver for detaljeret, og derfor bliver både Rasmussen og Frederikssens politik forklaret i overordnede termer. Men måske skal politikerne have en større tiltro til vælgerne og være mere fokuseret på at forklare deres egen politik.

Kritisk refleksion over analysen

Analysen har haft som formål at undersøge sproget i statsministerduellen mellem Rasmussen og Frederiksen. Til dette er der blevet udvalgt nogle bestemt områder, hvor forskellige teoretiske tilgange er valgt. Dette gør også, at undersøgelsen har haft nogle specifikke fokusområder i deres kommunikation, og derfor er det kun en del af forklaringen på, hvordan de kommunikerer. Ydermere er det væsentligt at forholde sig til, at politik er subjektive meninger, og dette stiller også det væsentlige spørgsmål, om ens egne meninger og holdninger har betydning for, hvordan man forholder sig til deres sprog. Som det fremgår i politisk diskurs, så er vi interesseret i ord og sætninger, da det har en betydning, men det er en disciplin, hvor analytikeren selv er involveret. Dette betyder, at det er en subjektiv vurdering, om hvad man synes er vigtigt og relevant i forhold til analysen.

En anden væsentlig pointe, som er værd at reflektere over, er, hvad specialet kan forklare, og hvad det ikke kan. Specialet er ikke et forsøg på at forklare en generel politisk diskurs i Danmark, men den kan bruges til at betragte, hvordan Rasmussen og Frederiksen som repræsentanter for de to største

partier i Danmark anvender bestemte diskurser til at overbevise vælgerne om deres politiske projekt. Resultaterne kan altså ikke generaliseres til alle politikere, men det kan være med til at påpege, hvad der bliver præsenteret for vælgerne i en statsministerduel, og hvor stor en rolle sproget og diskurser spiller i politik.

Konklusion

Specialets problemformulering lyder: Under valgkampen 2019 mødtes de to spidskandidater Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen i flere dueller, hvor de hver især præsenterede deres politiske projekt. Ud fra dette er det interessant at undersøge om de to kandidater anvender forskellige diskurser samt om deres køn er repræsenteret i deres sprog? Derudover undersøges det, om anvendelsen af bestemte diskurser har indflydelse på vælgernes tilbøjelighed til at støtte deres politiske projekter?

Specialet har haft til hensigt at undersøge, hvordan Lars Løkke Rasmussen og Mette Frederiksen gennem deres diskurser kommunikerer til vælgerne under folketingsvalget 2019. Dette er blevet gjort med udgangspunkt i to ud af de tre statsministerdueller mellem Rasmussen og Frederiksen, som blev sendt på TV2 og DR1 i løbet af valgkampen. Specialet har afsat i kritisk realisme som videnskabsteoretisk tilgang, hvilket betyder, at forklaringer for deres kommunikation skal ses som bagvedliggende, hvor teori skal anvendes for at kunne forklare dette.

Specialet tager teoretisk afsæt i kritisk diskursanalyse som den overordnede ramme for undersøgelsen. I KDA bliver der opstillet en tredimensionelmodel som indeholder en lingvistisk analyse, diskursiv praksis og social praksis. Til den lingvistiske analyse er Rasmussen og Frederiksens brug af pronominer blevet undersøgt, mens der i den diskursive praksis er blevet inddraget politisk diskurs og kønsdiskurs. I den sociale praksis har specialet forsøgt at betragte nogle af de resultater, som fremkommer i analysen på et mere overordnet niveau, hvor der er fokus på at forklare nogle sammenhænge.

Overordnet kan det konkluderes, at Frederiksen anvender inkluderende pronominer til at adskille Rasmussen og hende. Hun forsøger gennem sine pronominer at skabe en fællesskabsfølelse i samfundet ved at bruge 'os', 'vi' og 'vores'. Yderligere anvender hun blandt andet ekskluderende pronominer for skabe sammenhold, hvor vælgerne har magten til at tage et frit valg om, hvem de vil have som statsminister. Dertil er de ekskluderende pronominer også synlige, når hun skal tage afstand fra den siddende regering, hvor hun anvender 'I' til at tage afstand fra den førte politik. Yderligere bruger hun 'jeg' til at understrege sin personlige holdning og påtager sig et ansvar i flere situationer. Modsat bruger Rasmussen inkluderende pronominer som 'mit', 'mig' og 'jeg', hvilket gør, at det er hans personlige holdninger og tanker, der er i centrum. Samtidig bruger han også disse til at tage et personligt ansvar for den politik, regeringen har ført, og bruger dem til at tage afstand fra Nye

Borgerlige og Stram Kurs. Rasmussens brug af ekskluderende pronominer er i meget høj grad rettet mod Frederikssens støttepartier, som han refererer til med 'dem', 'de' og 'deres' for at tydeliggøre, at han ikke er enig med dem, og at deres politik vil få konsekvenser for Danmark.

Dertil kan det konkluderes, at der indenfor politisk diskurs er fundet flere tilfælde af misrepræsentation overfor vælgerne. Dette skal ses gennem, at den information, som gives, er mangelfulde ud fra vælgerne behov for at blive klogere på flere politiske områder. Yderligere er der fundet eksempler på, at statsministerkandidaterne anvender sproglige undvigelser og benægtelser for at fjerne uønskede referencer. I kategorien tvang og modstand er der fundet mange eksempler på, at både Rasmussen og Frederiksen kommunikerer gennem en tvungen diskurs, hvor der sættes en bestemt dagsorden. Flere gange i begge dueller forsøger de at vælge emne, og der er flere forsøg på at placere sig selv og modstanderen i bestemte situationer, hvor der især er fokus på at fremhæve modstanderen negativt. Yderligere har de en tendens til at tage antagelser som realiteter, hvilket stiller vælgerne i en situation, hvor de er tvunget til at acceptere antagelser som realiteter. I analysen er der i kategorien legitimation og delegitimation fundet eksempler på, at begge statsministerkandidater kommunikerer det, de tror, vælgerne ønsker, og der er fundet nogle eksempler på, at de anvender en diskurs, hvor deres generelle ideologiske principper er en del af deres kommunikation. Yderligere forsøger de at vise karismatiske ledelsesprincipper. Alt dette anvender Rasmussen og Frederiksen som et forsøg på at legitimere deres egen politik og deres person. Sammenlignes de to kandidater kan det konkluderes, at Rasmussen anvender en stærk positiv diskurs, når han taler om sig selv og de bedrifter, han har opnået i sin regeringsperiode. Frederiksen har et større fokus på at kommunikere dét, vælgerne ønsker, og hun henvender sig generelt mere til vælgerne gennem sin diskurs. Et generelt træk ved begge statsministerkandidaters diskurs går på at delegitimere opponenteren, hvor målet er at præsentere denne negativt. Dette gøres både ved at udstille og kritisere modstanderens politik og person. Yderligere kan begge statsministerkandidaters politik i høj grad betragtes som værende i forlængelse af, hvad vælgerne anser som de vigtige områder på den politiske dagsorden. Hvilket ses både i deres miljø-klimapolitik, sundhedspolitik og udlændingepolitik, som er politiske emner, statsministerkandidaterne er interesseret i.

Yderligere frembringes der i specialet en antagelse om, at Rasmussen gennem sin diskurs forsøger at præsentere et politisk projekt, som skal minimere de politiske skel der er mellem Venstre og Socialdemokratiet.

Ud fra kønsdiskurs kan det konkluderes, at Frederiksen ikke anvender nogle af de adjektiver, som er forbeholdt kvinder. Begge statsministerkandidater anvender de neutrale adjektiver, men Rasmussen har tilbøjelighed til at bruge disse mere. Yderligere frembringer analysen, at Frederiksen anvender adjektiver, som har en negativ konnotation. Sammenlignet med Rasmussen der anvender en positiv diskurs. I forhold til vokabularium anvender Rasmussen udtryk, som skaber opmærksomhed for vælgerne og understreger hans holdning til Frederiksens politik. Frederiksen anvender udtryk, som får hende til at fremstå ydmyg og følsom overfor vælgerne. I deres leksikal, kan der med baggrund i duellerne, findes eksempler på begge statsministerkandidater anvender lange og detaljeret beskrivelser, som er præget af partikler, hvor fokus er på opponenteren og ikke det givne spørgsmål. Frederiksens intertekstualitet gør, at hun fremstår feminin i sin diskurs f.eks. referencen til en romantisk komedie. Hendes verbale referencer kan ses som et kvindeligt træk, der understreger kønnet. I duellerne er der fundet eksempler på, at de i sproget opsatte magtstrukturer, som er mellem køn, ikke er lige så fremtrædende, som Lakoff og Butler antager. Der er fundet flere eksempler på, at Frederiksen afbryder Rasmussen, hvilket indikerer et mere jævnbyrdigt magtforhold mellem mænd og kvinder.

I specialet er der forsøgt at stille spørgsmålstejn ved, om den politiske kultur som er i Danmark, skal ses i forlængelse af vælgerens tvivlen på, hvilket parti de skal stemme på, hvilket gør, at Venstre og Socialdemokratiet har rettet deres politiske projekter mod meningsmålingerne. I takt med, at deres politik bliver mere sammenlignelige, så har det den konsekvens, at der bliver et fokus på at kritisere modstanderens person og politik. Ud fra dueller kan det konkluderes, at Rasmussens diskurs om en SV-regering kan have påvirket vælgerne, da der er vælgere, der er interesseret i et sådant samarbejde. Yderligere kan hans diskurs omkring de politiske fløje have haft en indvirkning på vælgerens støtte. Frederiksens diskurs omkring udlændingepolitikken kan have været årsagen til, at hun har formået at trække vælgere fra Dansk Folkeparti. Også Rasmussen har hentet mange vælgere fra Dansk Folkeparti, hvilket kan indikere, at han har formået at overbevise vælgerne om, at han kan garantere en stram udlændingepolitik.

Litteraturliste

Andersen, Hans Skovgaard, Holm, Thue Ahrenkilde (2019): »Forbløffet« Mette Frederiksen afviser SV-samarbejde: »Jeg har svært ved at tro på oprigtigheden i det, som Løkke siger«. 16.maj 2019 Berlingske.dk

<https://www.berlingske.dk/politik/forbloeffet-mette-frederiksen-afviser-sv-samarbejde-jeg-har-svaert-ved-at> (besøgt 17.marts 2020)

Andersen, Per Durst (2011): *Bag om sproget – Det kulturmentale univers i sprog og kommunikation*. 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag

Baker, Paul og Ellece, Sibonile (2011): *Key Terms in Discourse Analysis*. Continuum

Bille, Lars, Rüdiger, Mogens (2016): *Venstre*. Den store danske
http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Danske_politiske_partier_og_bevægelser/Venstre (besøgt 10. marts 2020)

Brown, Gillian og Yule, George (2003): *Discourse Analysis*. CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS

Butler, Judith (1990): *Gender Trouble – Feminism and the subversion of identity*. Routledge

Chilton, Paul, Schäffner, Christina (2011): *Discourse and Politics*. I Van Dijk, Teun A. *Discourse Studies – A multidisciplinary introduction*. SAGE

Dahl, Søren (2019): *Fra troværdig til kæmpe flop: Her er danskernes dom over toppolitikerne*. 19. maj 2019 a4nu.dk

<https://www.a4nu.dk/artikel/vaelgernes-dom-her-er-de-politikere-vi-stoler-paa-og-dem-der-falder-igennem> (besøgt 1. marts 2020)

DR.dk a (2019): *Vælgervandring – Socialdemokratiet*. 5. juni 2019 dr.dk
<https://www.dr.dk/nyheder/politik/vaelgervandringer#A2019> (besøgt 1. marts 2020)

DR.dk b (2019): *Vælgervandring – Venstre*. 5. juni 2019 dr.dk
<https://www.dr.dk/nyheder/politik/vaelgervandringer#V2019> (besøgt 1. marts 2020)

DR.dk c (2019): *Vælgervandring – Socialdemokratiet*. 5. juni 2019 dr.dk
<https://www.dr.dk/nyheder/politik/vaelgervandringer#A2015> (besøgt 1. marts 2020)

DR.dk d (2019): *Vælgervandring – Venstre*. 5. juni 2019 dr.dk
<https://www.dr.dk/nyheder/politik/vaelgervandringer#V2015> (besøgt 1. marts 2020)

DR.dk (ukendt): *Meningsmåling*. Ukendt dr.dk
<https://www.dr.dk/nyheder/politik/meningsmaalinger> (besøgt 1. marts 2020)

Fairclough, Norman (2008): *Kritisk diskursanalyse*. 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag

Fairclough, Norman (2001): *Language and power*. 2. udgave. Pearson Education

Fancony, Simon (2017): *Støjberg forarger: Fejrer udlændingestramning nr.50 med lagkage*. 14. marts 2017 politiken.dk
<https://politiken.dk/indland/art5870543/Støjberg-forarger-Fejrer-udlændingeshystramning-nr.-50-med-lagkage> (besøgt 10. marts 2020)

Festersen, Simon (2019): *Højeste antal partier på stemmesedlen i nyere tid: Demokratiets fest eller kakofonisk kaos?* 4. juni 2019 Jyllands-Posten
<https://jyllands-posten.dk/indland/ECE11377371/hoejeste-antal-partier-paa-stemmesedlen-i-nyere-tid-demokratiets-fest-eller-kakofonisk-kaos/> (besøgt 8. februar 2020)

Hedelund, Daniel, Bentow, David (2018): *Ny måling: Hvidvasksager svækker Danske Banks troværdighed markant*. 16. marts 2018 Finanswatch.dk
<https://finanswatch.dk/Finansnyt/article10742019.ece> (besøgt 16. marts 2020)

Holstein, Erik (2019): *Ny måling: Den grønne dagsorden tager en suveræn førsteplads*. 13. maj 2019 altinget.dk
<https://www.altinget.dk/artikel/ny-maaling-den-groenne-dagsorden-tager-en-suveraen-foersteplads> (besøgt 1. marts 2020)

- Horsbøl, Anders (2016): *Kritisk diskursanalyse*. I Horsbøl, Anders og Raudaskoski, Prikko. *Diskurs og praksis: teori, metode og analyse*. Samfundslitteratur
- Ingemann, Jan Holm (2013): *Videnskabsteori – for økonomi, politik og forvaltning*. Samfundslitteratur
- Inglis, David, Thorpe, Christopher (2012): *An invitation to Social Theory*. Polity Press
- Jones, Rodney H (2012): *Discourse Analysis – A resource book for students*. Routledge
- Kristiansen, Tore et al. (1996): *Dansk sproglære*. 1.udgave. 6.oplag. Dansklærerforeningen
- Lakoff, Robin Tolmach (2004a): *Language and woman's place*. OXFORD UNIVERSITY PRESS
- Lakoff, George (2004b): *Don't think of an elephant! – Know your values and frame the debate*. Chelsea Green Publishing
- Lasswell, Harold D. (1927): *Propaganda Technique in the World War*. 1.udgave, 1. oplag. Martino Publishing
- Lessel, Simon, Redder, Anders & Cammelbeeck, Arthur Joseph (2018): *DF-vælgere: Vi minder mest om Socialdemokratiet*. 16 september 2018 altinget.dk
<https://www.altinget.dk/artikel/df-vaelgere-vi-minder-mest-om-socialdemokratiet> (besøgt 1. marts 2020)
- Løntoft, Signe (2019): *Sommernatten da Danmark rykkede til venstre*. 6.juni 2019 altinget.dk
<https://www.altinget.dk/artikel/sommernatten-da-danmark-rykkede-til-venstre> (besøgt 1. marts 2020)
- Nielsen, Jesper Overgaard (2003): *Politisk kultur: Begrebets udvikling og "staten" som eksempel*. KONTUR nr.7 2003

https://kontur.au.dk/fileadmin/www.kontur.au.dk/OLD_ISSUES/pdf/kontur_07/jesper_overgaard_nielsen.pdf (besøgt 19. marts 2020)

Nielsen, Morten (2019): *Lars Løkke udskriver valg*. 7.maj 2019 TV2.dk
<https://nyheder.tv2.dk/politik/2019-05-07-lars-loekke-udskriver-valg> (besøgt 8. februar 2020)

Radius (2019): *Politikere – befolkningsundersøgelse*. Juni 2019 Radiuscph.dk
<http://radiuscph.dk/wp-content/uploads/2019/08/Tabelrapport-Politikernes-troværdighed.pdf>

Rasmussen, Finn (2018): *Medier og politisk kommunikation*. COLUMBUS

Redder, Hans (2019): *Blå blok er langt bagud - men hvor mange vælgere kan egentlig flyttes i en valgkamp?* 18. marts 2019 TV2.dk
<https://nyheder.tv2.dk/politik/2019-03-18-blaa-blok-er-langt-bagud-men-hvor-mange-vaelgere-kan-egentlig-flyttes-i-en> (besøgt 8. februar 2020)

Rickers, Niels Frederik (2019): *Venstre med velfærdslofte: Væk med sparekrav og ind med 69 milliarder*. 8. maj 2019 altinget.dk
<https://www.altinget.dk/artikel/venstre-med-velfaerdsloefte-vaek-med-sparekrav-og-ind-med-69-milliarder> (besøgt 1. marts 2020)

Paltridge, Brian (2007): *Discourse Analysis*. Continuum

Schjødt, Uffe (ukendt a): *Reliabilitet*. Metodeguiden.dk
<https://metodeguiden.au.dk/reliabilitet/> (besøgt 9. marts 2020)

Schjødt, Uffe (ukendt b): *Validitet*. Metodeguiden.dk
<https://metodeguiden.au.dk/validitet/> (besøgt 9. marts 2020)

Søgaard, Freja (2019): *Pape afviser V's velfærdslofte: Det kommer ikke til at stå i mit regeringsgrundlag*. 22. maj 2019 altinget.dk

<https://www.altinget.dk/artikel/pape-afviser-vs-velfaerdsloefte-det-kommer-ikke-til-at-staa-i-mit-regeringsgrundlag> (besøgt 1. marts 2020)

Tanggaard, Lene, Brinkmann, Svend (2015): *Interviewet: samtalen som forskningsmetode*. 2. udgave, 2.oplag Hans Reitzels Forlag

Toft, Emma (2019): *Ny måling: Løkkets idé om samling på midten splitter vælgerne*. 17. maj 2019 dr.dk

<https://www.dr.dk/nyheder/politik/folketingsvalg/ny-maaling-loekkes-ide-om-samling-paa-midten-splitter-vaelgerne> (besøgt 1. marts 2020)

WWF (ukendt): *Klima og forbrug*.

https://www.wwf.dk/wwfs_arbejde/klimaenergi/klima_og_forbrug/ (besøgt 16. marts 2020)

Yule, George (2014): *The study of language*. 5.udgave. CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS